

ΤΜΗΜΑ ΒΑΛΚΑΝΙΚΩΝ, ΣΛΑΒΙΚΩΝ ΚΑΙ ΑΝΑΤΟΛΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ

ΔΙΑΤΜΗΜΑΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ ΣΤΙΣ
ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΣΧΕΣΕΙΣ ΚΑΙ ΑΣΦΑΛΕΙΑ

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

*«ΕΜΠΡΗΣΤΙΚΑ ΟΠΛΑ ΚΑΙ ΔΙΕΘΝΕΣ ΔΙΚΑΙΟ. ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΠΡΟΟΠΤΙΚΗ
ΚΑΙ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ ΚΑΤΑ ΤΟΝ 21^ο ΑΙΩΝΑ»*

ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: **Νικόλαος Ζάικος**

ΣΥΝΤΑΚΤΗΣ : **Γεώργιος Ασκιανάκης**

ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ 2021

ΣΕΛΙΔΑ ΣΚΟΠΙΜΑ ΚΕΝΗ

Υπεύθυνη Δήλωση

«Δηλώνω υπευθύνως ότι όλα τα στοιχεία σε αυτήν την εργασία τα απέκτησα, τα επεξεργάστηκα και τα παρουσιάζω σύμφωνα με τους κανόνες και τις αρχές της ακαδημαϊκής δεοντολογίας, καθώς και τους νόμους που διέπουν την έρευνα και την πνευματική ιδιοκτησία. Δηλώνω επίσης υπευθύνως ότι, όπως απαιτείται από αυτούς τους κανόνες, αναφέρομαι και παραπέμπω στις πηγές όλων των στοιχείων που χρησιμοποιώ και τα οποία δεν συνιστούν πρωτότυπη δημιουργία μου»

Ημερομηνία: Δεκέμβριος 2021

Γεώργιος Ασκιανάκης

Ευχαριστίες

Θερμές ευχαριστίες σε όλους τους Καθηγητές του Τμήματος Βαλκανικών Σλαβικών και Ανατολικών Σπουδών του Πανεπιστημίου Μακεδονίας που με την άριστη διδασκαλία τους συνέβαλαν στη μεταλαμπάδευση της γνώσης στον τομέα των Διεθνών και Ευρωπαϊκών Σχέσεων.

Ιδιαίτερα θα ήθελα να ευχαριστήσω τον Επιβλέποντα Καθηγητή κύριο Νικόλαο Ζάικο ο οποίος ανέλαβε την επίβλεψη της διπλωματικής μου εργασίας με εξαιρετικό ζήλο, καθώς και για την πλήρη υποστήριξη του, που συνέβαλε καθοριστικά στην ολοκλήρωση της εργασίας μου. Η αμέριστη βοήθεια του με βοήθησε πραγματικά στην υπέρβαση των δυσκολιών που συνάντησα στην διαδρομή της συγγραφής μου. Θεωρώ μεγάλη τιμή για εμένα, την δυνατότητα που μου δόθηκε, να συνεργαστώ με τον Κύριο Καθηγητή πέρα από το πλαίσιο των μαθημάτων της Σχολής.

ΣΕΛΙΔΑ ΣΚΟΠΙΜΑ ΚΕΝΗ

ΣΥΝΟΨΗ

Η παρούσα εργασία αποτελεί μια προσέγγιση στην χρήση των εμπρηστικών όπλων. Ξεκινώντας με την ιστορική αναδρομή, αποκαλύπτεται η πρώτη εμφάνιση των εμπρηστικών όπλων στα χρόνια του Βυζαντίου. Συνεχίζοντας στο μονοπάτι της ιστορικής διαδρομής τους, καταλήγει στην παρουσίαση των εμπρηστικών όπλων με την σύγχρονη πλέον μορφή τους. Αποτυπώνονται τα αποτελέσματα από την χρήση των εμπρηστικών όπλων στους πολέμους του 20^{ου} αιώνα καθώς και εκείνα από την παρουσία τους στις πρώτες κιόλας δεκαετίες του 21^{ου} αιώνα. Αποτελεί πλέον γεγονός, η χρήση των εμπρηστικών όπλων στις σύγχρονες μορφές ένοπλων συρράξεων. Η χρήση τους γίνεται φανερό σε άτακτους μαχητές, είτε σε σύγχρονους οργανωμένους στρατούς. Παρουσιάζονται τα αποτρόπαια αποτελέσματα της εμπρηστικής τους ιδιότητας, στον άνθρωπο. Ο εμπρησμός που προκαλούν, δεν έχει την δυνατότητα να ξεχωρίσει τον αντίπαλο ένοπλο μαχητή από τον άμαχο πολίτη, με φρικτά στις περιπτώσεις αυτές αποτελέσματα. Στην συνέχεια παρουσιάζεται η αντιμετώπιση των εμπρηστικών όπλων από το Διεθνές Δίκαιο. Γίνεται αναφορά στις Διεθνείς Συνθήκες που αποσκοπούν στην απαγόρευση ή τον περιορισμό χρήσης τους. Αναλύονται οι αντιδράσεις των κρατών απέναντι στην προσπάθεια εφαρμογής της έμπρακτης απαγόρευσης στην χρήση τους, καθώς και τα κενά που παρουσιάζουν οι Διεθνείς Συνθήκες κατά την ερμηνεία τους από τα εμπλεκόμενα κράτη. Συνοψίζοντας, παραθέτονται προτάσεις για δυνατότητα περιορισμού των κενών, στην ερμηνεία των Διεθνών Συνθηκών, από τα κράτη που επιδιώκουν να παραβούν τις σχετικές Συνθήκες.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Γενικά.....	1
Σκοπός.....	2

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο : ΕΜΠΡΗΣΤΙΚΑ ΟΠΛΑ ΣΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑ

1.1 Υγρόν πύρ.....	2
1.2 Η χρήση του υγρού πυρός σε ναυμαχίες.....	4
1.3 Η χρήση του υγρού πυρός στην ξηρά.....	6
1.4 Θεωρίες εκτόξευσης του υγρού πυρός.....	7
1.5 Φλογοβόλα όπλα.....	8
1.6 Βόμβες ναπάλμ.....	10

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο : ΕΜΠΡΗΣΤΙΚΑ ΟΠΛΑ ΣΤΟΝ 21Ο ΑΙΩΝΑ

2.1 Σύγχρονα εμπρηστικά όπλα.....	12
2.2 Εμπρηστικά μπαλόνια.....	12
2.3 Αυτοσχέδιες «βόμβες-βαρέλια».....	14
2.4 Εμπρηστικές σφαίρες.....	15
2.5 Εμπρηστικές χειροβομβίδες.....	15
2.6 Βόμβες λευκού φωσφόρου.....	16
2.7. Προδιαγραφές εμπρηστικών όπλων.....	17
2.8 Χαρακτηριστικά Εκρηκτικών Υλών.....	18
2.9 Προστασία από τις εμπρηστικές ύλες.....	19

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο : ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΤΗΣ ΧΡΗΣΗΣ ΕΜΠΡΗΣΤΙΚΩΝ ΟΠΛΩΝ

3.1 Μύθοι και πραγματικότητες σχετικά με τα εμπρηστικά όπλα.....	20
--	----

3.2 Το ανθρώπινο κόστος των εμπρηστικών όπλων και τα όρια του διεθνούς δικαίου.....	27
---	----

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4ο : ΔΙΕΘΝΕΣ ΔΙΚΑΙΟ ΚΑΙ ΕΜΠΡΗΣΤΙΚΑ ΟΠΛΑ

4.1 Γιατί απαγορεύονται.....	33
4.2 Διεθνείς Συμβάσεις για τα εμπρηστικά όπλα.....	35
4.3 Απαγορεύσεις και περιορισμοί στην χρήση των συμβατικών όπλων σε αντίθεση με την στρατιωτική αναγκαιότητα τους.....	38
4.4 Προώθηση του Διεθνούς Ανθρωπιστικού Δικαίου.....	40
4.5 Η Σύμβαση του 1980.....	42
4.6 Πρωτόκολλο III της Σύμβασης Απαγόρευσης ή Περιορισμού Χρήσης Ορισμένων Συμβατικών Όπλων.....	45
4.7 Αντιμετώπιση εμπρηστικών όπλων από τα Κράτη Μέρη των σχετικών διεθνών συμβάσεων.....	48
4.8 Διεθνές Ανθρωπιστικό Δίκαιο.....	51
4.9 Εθιμικές Αρχές του ΔΕΣ.....	55
4.10 Διάκριση Διεθνών και Μη Διεθνών Συρράξεων.....	57
4.11 Επανεξέταση της νομιμότητας όπλων: μια νέα προσέγγιση.....	57
4.12 Το Πρωτόκολλο για τα εμπρηστικά όπλα.....	65
4.13 Το ζήτημα του ορισμού της Επίθεσης.....	66
4.14 Αφοπλισμός (Όπλα Μαζικής Καταστροφής).....	68
4.15 Ψήφισμα 1540 του Συμβουλίου Ασφαλείας.....	69

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5ο : ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

5.1 Συμπεράσματα.....	73
5.2 Επίλογος.....	75

Παραρτήματα.....	78
Πρωτογενείς πηγές, Βιβλιογραφία και Αρθρογραφία.....	97

ΣΕΛΙΔΑ ΣΚΟΠΙΜΑ ΚΕΝΗ

*«Τὸ μὲν ἀδικεῖν ἀγαθόν, τὸ δὲ ἀδικεῖσθαι κακόν»
(Πλάτωνος Πολιτεία)*

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Γενικά

Ο άνθρωπος από την αρχή της ύπαρξης του, έχει καταφέρει να επιβιώνει στηριζόμενος στην απόκτηση ισχύος και στην επιβολή της σε όποιον αντιτίθεται στην θέληση του. Κατά αντιστοιχία το σύγχρονο διεθνές περιβάλλον διατηρεί την φαινομενική ισορροπία του, στηριζόμενο στην απόκτηση και διατήρηση ισχύος, που εκδηλώνεται με την ύπαρξη της στρατιωτικής ισχύος του κάθε κράτους. Η σύνδεση του ανθρώπου με τα όπλα, αποτελεί μια σχέση που τον ακολουθεί από τα βάθη της ιστορίας και εξελίσσεται παράλληλα με εκείνον. Τα όπλα και η εξέλιξη τους είναι τα μέσα που αντικατοπτρίζουν την ισχύ και τον τρόπο με τον οποίο ο άνθρωπος στο πέρασμα των χρόνων, υπολογίζει και δίνει την αντίστοιχη αξία στο αγαθό της ζωής. Στο πλαίσιο των ενόπλων συγκρούσεων, με τα όπλα επιδιώκεται η αφαίρεση της ζωής του αντιπάλου ή στην καλύτερη περίπτωση, επιδιώκεται τέτοιο πλήγμα ώστε εκείνος να βρεθεί σε κατάσταση που να μην μπορεί να κάνει χρήση των δικών του όπλων και έτσι να βρεθεί εκτός αποστολής, κερδίζοντας όμως την ζωή του. Τα περισσότερα από τα όπλα επιτυγχάνουν τα παραπάνω αποτελέσματα, όμως υπάρχει μια κατηγορία που η χρήση τους πετυχαίνει τους αναφερόμενους σκοπούς της ύπαρξης τους, με βασανιστικό τρόπο. Πρόκειται για την κατηγορία των εμπρηστικών όπλων, τα οποία αποτελούν ίσως τα περισσότερο ειδικά όπλα, καθόσον αποσκοπούν στην αντιμετώπιση του αντιπάλου με την χρήση της φωτιάς. Η απόκτηση της φωτιάς αποτέλεσε δέλεαρ για τον άνθρωπο, ήδη από την αρχαιότητα. Η κατάκτηση της φωτιάς οδήγησε στην εξέλιξη του ανθρώπινου είδους, από την κατασκευή μεταλλικών αντικειμένων καθημερινής χρήσης, στην κατασκευή σπαθιών και μεταγενέστερα σύγχρονων όπλων, ενώ επίσης βελτίωσε τις διατροφικές του συνήθειες. Όσο και αν καθόρισε λοιπόν την εξέλιξη του ανθρώπου, δεν θα μπορούσε να μείνει ανεπηρέαστο το σκέλος της επίδρασης της φωτιάς στον τομέα των οπλικών συστημάτων. Εκεί, η χρήση της φωτιάς έδειξε το άσχημο πρόσωπο που κρύβει μέσα του ο άνθρωπος και που εκδηλώνεται όταν επιδιώκει να κερδίσει στον αγώνα της επιβίωσης του και παράλληλα να τιμωρήσει τον αντίπαλο του με τρόπο που θα αποτρέψει και λοιπούς αντιπάλους του να του αντισταθούν. Ο εμπρησμός αποτελεί στοιχείο εκφοβισμού για τον άνθρωπο καθώς και για κάθε έμβιο όν του πλανήτη. Λειτουργεί αποτρεπτικά για

κάθε εχθρό που επιβουλεύεται τα αγαθά εκείνου που κάνει χρήση του, επιδιώκοντας να περάσει το μήνυμα της τιμωρίας του επίδοξου εχθρού με τον χειρότερο τρόπο. Είναι γεγονός ότι κάθε φορά που σε πολεμικές συγκρούσεις έγινε χρήση εμπρηστικών όπλων, τα αποτελέσματα ήταν τέτοια που η κοινή γνώμη βρέθηκε απέναντι από εκείνη την πλευρά που έκανε χρήση τους. Ίσως η δυσαρέσκεια από τα αποτελέσματα των εμπρηστικών όπλων, να ωθεί τον άνθρωπο στο να μην επιθυμεί να πληροφορηθεί για βιαιότητες αυτού του είδους.

ΣΚΟΠΟΣ

Σκοπός της παρούσας μελέτης είναι να αναδείξει την χρήση των εμπρηστικών όπλων μέχρι σήμερα, καθώς και την αντιμετώπιση τους από το Διεθνές Δίκαιο. Μέσα από ιστορικά παραδείγματα θα αναλυθούν τα αποτελέσματα, καθώς και η σύγχρονη μορφή τους. Η Διεθνής Κοινότητα, αντιλαμβανόμενη τις συνέπειες της χρήσης τους, έχει προβεί σε ενέργειες περιορισμού τους. Παράλληλα θα αναφερθούν οι αποφάσεις Διεθνών Οργανισμών στο αντικείμενο του περιορισμού της χρήσης αυτών και θα εξαχθούν συμπεράσματα για την μελλοντική εξέλιξη της ύπαρξής τους.

ΟΡΙΣΜΟΣ

Ξεκινώντας την εξέταση των εμπρηστικών όπλων κρίνεται σκόπιμο να δοθεί ο ορισμός τους. «Εμπρηστικό όπλο σημαίνει κάθε όπλο ή πολεμοφόδιο που προορίζεται κυρίως να ανάβει φωτιά σε αντικείμενα ή να προκαλεί έγκαυμα σε άτομα μέσω της δράσης φλόγας, θερμότητας ή του συνδυασμού τους παραγόμενο από μια αντίδραση ή ουσία που κατευθύνεται στο στόχο»¹.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1ο : ΕΜΠΡΗΣΤΙΚΑ ΟΠΛΑ ΣΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑ

1.1 Υγρόν Πύρ

Το “υγρόν πύρ” αποτελούσε το μυστικό όπλο της αυτοκρατορίας των Βυζαντινών. Μέχρι και σήμερα υπάρχει πλήθος αναφορών μελετητών που προσπάθησαν να προσδιορίσουν με ακρίβεια την σύνθεση αυτού του όπλου. Πρόκειται για μίγμα εύφλεκτων ουσιών το οποίο εκτοξευόταν προς τον εχθρό και το

---

¹ Νόμος 1979 (1991), Κύρωση σύμβασης για την απαγόρευση ή περιορισμό χρήσης ορισμένων συμβατικών όπλων, που μπορούν να θεωρηθούν ως εξαιρετικώς επιβλαβή ή ως προκαλούντα αδιακρίτως αποτελέσματα μετά των τριών Πρωτοκόλλων και της συνημμένης απόφασης, ΦΕΚ 186 Α (9/12/1991).

οποίο προσκολλούσε πάνω του καίγοντας τον, έχοντας προκαλέσει την έναυση του κατά την εκτόξευση του. Οι πληροφορίες που έχουν αναζητηθεί από ιστορικές πηγές για την σύνθεση του μίγματος είναι λίγες και ασαφείς. Ξεκινώντας από τις πρώτες αναφορές του Αμμιανού Μαρκελλίνου, γίνεται φανερό ότι οι Βυζαντινοί γνώριζαν την λειτουργία των εμπρηστικών μιγμάτων και ο ίδιος αναφέρει το “Μηδείας έλαιον”. «Ένα άλλο είδος ελαίου, που είναι όμως πιο παχύρρευστο, είναι επίσης προϊόν της Περσίας και ονομάζεται στη γλώσσα εκείνη νάφθα».² Πρόκειται λοιπόν για παχύρρευστο μίγμα το οποίο καίγεται επίμονα και δεν σβήνει με νερό αλλά μόνο όταν καλυφθεί με χώμα.

Πηγή: https://el.wikipedia.org/wiki/υγρόν_πύρ

Μια άλλη εκδοχή του υγρού πυρός μας δίνεται από τον Julius Africanus στα μέσα του 4^{ου} αιώνα. Αναφέρει το “αυτόματο πύρ”, το οποίο ήταν εμπρηστικό μίγμα το οποίο αναφλέγεται με την επίδραση του ηλιακού φωτός. Τα υλικά που το αποτελούν είναι θειάφι, ορυκτό αλάτι, τριμμένος πυρίτης, ρητίνη, νάφθα και ασβέστης.

Ο Μαλάλας αναφέρει το “θείον άπυρον”, με την ύπαρξη στερεού συστατικού το οποίο διατηρεί την φλόγα καθώς απλώνεται στον αντίπαλο. Κύριο συστατικό αναφέρεται το θείο. Δεν διαφαίνεται εάν η ανάφλεξη του μίγματος γινόταν πριν την εκτόξευση ή εάν η ανάφλεξη γινόταν με την επαφή με τον εχθρό.

Επόμενη ιστορική προσέγγιση γίνεται από τον Προκόπιο, ο οποίος αναφέρει: «αγγεία δε θείου τε και ασφάλτου εμπλησάμενοι και φαρμάκου, όπερ Μήδοι μεν νάφθαν κολουσιν, Έλληνες δε Μηδείας έλαιον, πυρί τε ταυτα υφαψάντες επι τας μηχανας των κριων έβαλλον, άσπερ ολίγοι εμπιπράναι πάσας εδέησαν».³ Αναφέρεται λοιπόν η σύνθεση του μίγματος από θειάφι, άσφαλο και νάφθα.

² Ammianus XXIII.6.37-38.

³ Προκόπιος Γοτθ. Πολ. VI.11.35

Μια ακόμη αναφορά γίνεται από τον Ιωάννη Καμινιάτη για την πολιορκία της Θεσσαλονίκης από τον Λέοντα Τριπολίτη το 904 μ.Χ. Αναφέρει ως συστατικά την πίσσα, τον ασβέστη και λοιπές εύφλεκτες ύλες στις οποίες δεν γίνεται ακριβής περιγραφή.

Ακόμη μια περιγραφή γίνεται από τον Μάρκο Γραϊκό στο έργο του *Liber ignium*. Εκεί το "Ignis Graecus" αποτελείται από θειάφι, πίσσα, ρητίνη, πετρέλαιο και όξινο τρυγικό κάλιο.

Πηγή: [https://el.wikipedia.org/wiki/ υγρόν πύρ](https://el.wikipedia.org/wiki/υγρόν_πύρ).

Από τις παραπάνω περιγραφές καταλήγουμε ότι η σύνθεση του μίγματος των Βυζαντινών αποτελείτο από θειάφι, άσφαλτο και νάφθα. Πηγές όπου ανέβλυζε νάφθα υπήρχαν στην περιοχή της Κασπίας θάλασσας και της Μαύρης θάλασσας. Το κύριο συστατικό του μίγματος ήταν το θειάφι, συνοδευόμενο και από στερεά τριμμένα συστατικά όπως το θειάφι, ο ασβέστης, η ρητίνη και το κοινό λάδι για να διατηρήσει την φλόγα. Μπορούμε να υποθέσουμε ότι η σύνθεση των παραπάνω εύφλεκτων υλικών ευνοούσε την αυτανάφλεξη τους ή μπορούσε να γίνει η ανάφλεξη των υλικών κατά την διάρκεια της εκτόξευσης τους. Το μίγμα βρισκόταν μέσα σε πήλινα δοχεία τα οποία προσέκρουαν στην επιφάνεια του στόχου και η φωτιά απλώνονταν πάνω της.

1.2 Η χρήση του υγρού πυρός σε ναυμαχίες

Οι ναυμαχίες του Βυζαντινού ναυτικού έχουν αποτυπωθεί στην ιστορία για την χρήση του εμπρηστικού μίγματος που εκτόξευαν στον εχθρό και τα καίρια αποτελέσματα που επέφεραν. Τα κύρια πλοία της ναυτικής δύναμης ήταν οι "δρόμωνες". Πολεμικά πλοία μήκους περίπου στα 45 μέτρα με δύο σειρές κουπιά και πλήρωμα περί τους τριακόσιους άνδρες. Ήταν εξοπλισμένα με εκτοξευτήρες του

υγρού πυρός που κυρίως ήταν τοποθετημένοι στην πλώρη του πλοίου και εκτόξευαν το καυστικό μίγμα κατά μέτωπο στον εχθρό. Οι δρόμωνες έφεραν και άλλα “μάγγανα”, όπως καταπέλτες και τοξοβαλλίστρες. Κύριος παράγοντας της επιτυχίας του Βυζαντινού ναυτικού αποτελούσαν εκτός των εμπρηστικών όπλων και τα έμψυχα πληρώματα των πλοίων τα οποία επιτίθεντο στα αντίπαλα πλοία όταν τα πλεύριζαν.

Οι αναφορές για την χρήση του υγρού πυρός σε ναυμαχίες είναι πολλές. Ο Ιωάννης Μαλάλας μνημονεύει την επανάσταση του Βιταλιανού το 514 μ.Χ, κατά την περίοδο της βασιλείας του Αναστασίου Α΄.⁴ Τα πλοία του Βιταλιανού τράπηκαν σε άτακτη φυγή και πυρπολήθηκαν ολοσχερώς από τον Βυζαντινό στόλο.

Επόμενες δύο αναφορές σχετίζονται με την πρώτη και δεύτερη πολιορκία της Κωνσταντινούπολης από τους Άραβες. Και εκεί ο αυτοκράτορας έστειλε κατά των αραβικών ναυτικών δυνάμεων τα πυρφόρα πλοία και προκάλεσε την καταστροφή τους.⁵

Πρέπει να σημειωθεί ότι δεν ήταν κερδοφόροι όλοι οι αγώνες του Βυζαντινού ναυτικού. Όταν ο αντίπαλος αντιμετώπιζε με ψυχραιμία τη φωτιά πάνω στο ξύλινο σκάφος μπορούσε αποφύγει το δυσμενές για εκείνον αποτέλεσμα. Η τακτική των βυζαντινών ήταν να προσπαθούν να αποκόπτουν από τον εχθρικό σχηματισμό ένα προς ένα τα πλοία του εχθρού, στη συνέχεια να τα κυκλώνουν, να εκτοξεύουν το εύφλεκτο μίγμα και να πυρπολούν από πολλές κατευθύνσεις το εχθρικό σκάφος. Η τρικυμία καθώς και ο ισχυρός άνεμος αποτελούσαν ανασταλτικούς παράγοντες για την ορθή εκτόξευση του εμπρηστικού μίγματος.

Άλλες δύο αναφορές χρήσης του υγρού πυρός τοποθετούνται στην περίοδο της βασιλείας του Βασιλείου Α΄, την χρονική περίοδο 867 έως 886 μ.Χ. Συγκεκριμένα περιγράφεται η προσπάθεια των Αράβων να καταλάβουν το κάστρο του Ευρίπου, η οποία αντιμετωπίστηκε με επιτυχία από τον Έλληνα στρατηγό Οινιάτη.

Το έτος 873 μ.Χ, οι Άραβες της Κρήτης εκτέλεσαν πειρατικές επιδρομές στα νησιά του Αιγαίου, φτάνοντας μέχρι την Προποντίδα. Κατά την επιστροφή τους αντιμετωπίστηκαν από τον Νικήτα Ωορύφα με επιτυχία.

Από τις παραπάνω αναφορές εξάγονται τα παρακάτω συμπεράσματα από την χρήση του υγρού πυρός κατά τις ναυμαχίες των Βυζαντινών:

«Η χρήση των πυρφόρων δρομώνων ως επιθετικών αιχμών στις ναυμαχίες είχε αντικειμενικό σκοπό τη διάσπαση της εχθρικής παράταξης, ώστε να καταστεί δυνατή

⁴ Ιωαν. Μαλάλας 403.5 κ.ε.

⁵ Κορρές Θεόδωρος, «Υγρόν πύρ», Εκδοσεις Βάνιας, Θεσνίκη 1989,σελ 109.

η κύκλωση μεμονωμένων πλέον εχθρικών πλοίων από τον επερχόμενο κύριο όγκο του βυζαντινού στόλου και η καταστροφή τους.

Η επιτυχής χρήση του υγρού πυρός κατά τη διάρκεια ναυμαχίας επέφερε τη σύγχυση και τον πανικό στον εχθρικό στόλο, που ετράπη σε φυγή επιτρέποντας στους Βυζαντινούς να τον καταδιώξουν και να τον εξοντώσουν. Είναι άλλωστε γνωστή η επίδραση της πυρκαγιάς στο ηθικό των πληρωμάτων των ξύλινων πλοίων.

Σε περιπτώσεις αιφνιδιασμού τα βυζαντινά πλοία μπορούσαν να κάψουν από απόσταση ασφαλείας τους αγκυροβολημένους εχθρικούς στόλους.

Η χρησιμοποίηση του υγρού πυρός δεν στέφθηκε πάντοτε από επιτυχία. Όταν οι αντίπαλοι ήταν ψύχραιμοι και γνώστες της ναυτικής τακτικής των Βυζαντινών, μπορούσαν να αμυνθούν αποτελεσματικά».⁶

1.3 Η χρήση του υγρού πυρός στη ξηρά

Το υγρόν πυρ κατά κύριο λόγο χρησιμοποιήθηκε από τους βυζαντινούς στις ναυμαχίες εναντίον των Αράβων. Στη ξηρά έγινε περιορισμένη χρήση του και αυτό οφειλόταν σε διάφορους παράγοντες. Η πρώτη αναφορά τοποθετείται στις αρχές του 9^{ου} αιώνα. Ο χρονογράφος Θεοφάνης αναφέρει ότι κατά την κατάληψη της Μεσημβρίας, οι Βούλγαροι, μέσα στα λάφυρα που βρήκαν, ανακάλυψαν ποσότητα υγρού πυρός και 36 χάλκινους σίφωνες. Το γεγονός αυτό ερμηνεύεται από το ότι η Μεσημβρία αποτελούσε σπουδαία ναυτική βάση και διατηρούσε αποθέματα υγρού πυρός για τον ανεφοδιασμό των βυζαντινών πλοίων. Οι υπερασπιστές της Μεσημβρίας πιθανόν να μην έκαναν χρήση του υγρού πυρός που διέθεταν ως ναυτικό απόθεμα, διότι οι σίφωνες από τους οποίους εκτόξευαν το εμπρηστικό μίγμα, δεν έφταναν σε απόσταση βολής τους καταπέλτες και τις βαλλίστρες που χρησιμοποίησαν οι Βούλγαροι κατά την επίθεση στα τείχη της Μεσημβρίας.

Ο Ιωάννης Καμινάτης περιγράφοντας την πολιορκία της Θεσσαλονίκης από τους Σαρακηνούς το 904 μ.Χ, κάνει σαφή αναφορά για χρήση του υγρού πυρός και από τις δύο αντίπαλες πλευρές. Οι Θεσσαλονικείς κατά την άμυνα τους εκτόξευαν το εμπρηστικό μίγμα κατά των πλοίων των Σαρακηνών και αντίστοιχα οι δεύτεροι εκτόξευαν πήλινα σκευάσματα που περιείχαν και εκείνα εύφλεκτο μίγμα εναντίον των τειχών. Οι υπερασπιστές των τειχών αιφνιδιάστηκαν από την χρήση του εμπρηστικού μίγματος από τους πειρατές και πραγματικά η παρουσία της φωτιάς στα τείχη αποδιοργάνωσε την άμυνα τους. Οι πειρατές κατάφεραν να εισέλθουν στην πόλη από

⁶ Κορρές Θεόδωρος, «Υγρόν πύρ», Εκδοσεις Βάνιας, Θεσνίκη 1989, σελ.115.

κατεστραμμένα μέρη των τειχών τα οποία είχαν επισκευασθεί από ξύλινες κατασκευές οι οποίες πυρακτώθηκαν από τα εμπρηστικά μίγματα που εκτόξευαν τα πλοία των πειρατών.

Μία ακόμη αναφορά για χρήση του υγρού πυρός σε χερσαίες επιχειρήσεις είναι κατά την τελευταία πολιορκία της Κωνσταντινούπολης από τους τούρκους το 1453. Κατά την πηγή ο Μωάμεθ διέταξε να σκάψουν υπόγειες στοές που να διέρχονται κάτω από τα τείχη της Πόλης προκειμένου να παρακάμψουν την ισχυρή της άμυνα. Έγιναν αντιληπτοί από τους Βυζαντινούς οι οποίοι έσκαβαν πάνω από τις στοές των κατακτητών και διοχέτευαν το υγρό πυρ καίγοντας τους.⁷

Συνοψίζοντας λοιπόν για την χρήση του εμπρηστικού μίγματος μπορούμε να καταθέσουμε ότι δεν έγινε ευρεία χρήση σε χερσαίες επιχειρήσεις από τους Βυζαντινούς. Το υγρό πυρ χρησιμοποιήθηκε τόσο από τους πολιορκητές όσο και από τους πολιορκούμενους. Οι πολιορκητές κατάφεραν επιτυχή πλήγματα από την χρήση του εμπρηστικού μίγματος που εκτόξευαν μέσα από οστράκινα σκεύη εναντίον των ξύλινων υπό επισκευή πλευρών των τειχών.

1.4 Θεωρίες εκτόξευσης του υγρού πυρός

Οι θεωρίες που αφορούν τον τρόπο εκτόξευσης του υγρού πυρός από τους Βυζαντινούς ερμηνεύονται με δυσκολία, λόγω των ελλιπών στοιχείων αναφορικά με την ερμηνεία της λέξης «σίφων». Είτε αποδίδεται στην μετάφραση της η έννοια «αντλία» είτε η έννοια «σωλήνας», είναι κοινώς αποδεκτό ότι το υγρό πυρ εκτοξευόταν από μηχανικές κατασκευές, σαν την ρωμαϊκού τύπου βαλλίστρα. Οι βαλλίστρες ήταν τοποθετημένες στην πλώρη των πλοίων και είχαν τη δυνατότητα να στρίβουν προς της κατεύθυνση του στόχου. Μειονέκτημα κατά την εκτόξευση αποτελούσε ο άσχημος καιρός, ο οποίος δεν διατηρούσε το πλοίο σταθερό ώστε η σκόπευση και η εκτόξευση του μίγματος να φέρνει το επιθυμητό αποτέλεσμα. Επικρατέστερη θεωρία είναι ότι το υγρό πυρ βρισκόταν μέσα σε πήλινα δοχεία τα οποία εκτόξευαν από βαλλίστρες που ήταν τοποθετημένες στα πλοία. Τα πήλινα δοχεία στο στόμιο τους έφεραν ανάλογο φυτίλι το οποίο το άναβαν κατά την διαδικασία της εκτόξευσης, ώστε όταν θα προσέκρουε στο εχθρικό πλοίο και το μίγμα θα απλωνόταν στην επιφάνεια του, παράλληλα θα μετέδιδε την φωτιά σε αυτό. Υπήρχαν πολλές περιπτώσεις όπου τα πήλινα δοχεία αναφλέγονταν πριν φτάσουν στον στόχο τους, λόγω λάθους υπολογισμού στον χρόνο καύσης του φιπιλιού. Άλλες αναφορές κάνουν λόγο για

⁷ Κορρές Θεόδωρος, «Υγρόν πύρ», Εκδοσεις Βάνιας, Θεσνίκη 1989, σελ.127.

πήλινα δοχεία τα οποία τα τύλιγαν με στουπιά και τα άναβαν κατά την εκτόξευση και τα οποία πυρακτώνονταν από την υπερθέρμανση τους πριν φτάσουν τον στόχο τους. Η βαλλίστρα είναι το επικρατέστερο από τις υπάρχουσες αναφορές, μέσο εκτόξευσης των πήλινων δοχείων που περιείχαν το εμπρηστικό μίγμα. Η επιτυχία της χρήσης του υγρού πυρός στις βυζαντινές ναυμαχίες οφείλεται στη σύγχυση που προκαλούσε η φωτιά στα πληρώματα των εχθρικών πλοίων καθώς και στην ναυτική στρατηγική που αποσκοπούσε στην απομόνωση και περικύκλωση του εχθρικού στόλου που τελικά οδηγούσε στην καταστροφή του.⁸

1.5 Φλογοβόλα όπλα

Τα φλογοβόλα όπλα, είναι όπλα που εκτοξεύουν φωτιά έχουν κάνει την εμφάνιση τους εδώ και αιώνες. Στην προηγούμενη ενότητα αποτυπώθηκε η χρήση του υγρού πυρός από τους Βυζαντινούς. Έκτοτε πολλοί στρατοί έχουν χρησιμοποιήσει τη φωτιά ως όπλο.

Χρήση φλογοβόλου από αμερικανικό πλοιάριο κατά τον πόλεμο του Βιετνάμ (Πηγή: <https://el.wikipedia.org/wiki>)

Ένα σύγχρονο φλογοβόλο όπλο συνήθως αποτελείται από ένα δοχείο που φέρει την καύσιμη ύλη, το οποίο συνδέεται με ένα σύστημα πίεσης και μία διάταξη βολής. Το σύστημα πίεσης περιέχει αέριο το οποίο χρησιμεύει στην εκτόξευση της καύσιμης ύλης με πίεση. Η εκτόξευση πραγματοποιείται από την βαλβίδα και μια διάταξη σωλήνα που σκοπό έχει να κατευθύνει την φλόγα. Στο στόμιο του σωλήνα υπάρχει το σύστημα ανάφλεξης που προκαλεί την έναυση του καυσίμου. Το βεληνεκές της φλόγας φτάνει τα 80 έως 120 μέτρα και η διάρκεια συνεχούς βολής είναι της τάξεως των 30-40 δευτερολέπτων, όταν πρόκειται για φλογοβόλο άρμα. Για φορητή συσκευή

⁸ Κορρές Θεόδωρος, «Υγγρόν πύρ», Εκδοσεις Βάνιας, Θεσνίκη 1989, σελ.129.

φλογοβόλου η οποία φέρεται στην πλάτη του μαχητή, το βεληνεκές κυμαίνεται από 34-40 μέτρα και η διάρκεια βολής τα 10 λεπτά.⁹

Βιετνάμ (Πηγή: <https://el.wikipedia.org/wiki>)

Η μεγαλύτερη χρήση φλογοβόλων όπλων καταγράφεται κατά την διάρκεια του Α΄ Παγκοσμίου Πολέμου. Αποτέλεσε όπλο ιδανικό εναντίον οχυρών που δεν μπορούσαν να πολιορκηθούν με άλλο μέσο παρά μόνο την φωτιά. Τα βαθιά οχυρά, σκαμμένα σε μεγάλο βάθος από την επιφάνεια της γης, ήταν απρόσβλητα από τις οβίδες του πυροβολικού. Πολλοί στρατοί έψαχναν τρόπο για να τα καταστρέψουν. Η παρουσία τους στον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο έγινε από την γερμανική πολεμική μηχανή. Τα κύρια συστατικά των φλογοβόλων ήταν η εκτόξευση της φλόγας σε μεγάλη απόσταση και με μεγάλη σχετικά ακρίβεια. Ο χειριστής του φλογοβόλου έφερε συνήθως στην πλάτη του την φιάλη που περιείχε το εύφλεκτο μίγμα, και αποτελείτο από βενζίνη με πετρέλαιο. Το μίγμα εκτινασσόταν με ορμή και διοχέτευαν την φλόγα εναντίον των οχυρών, μέσα από τις οπές διόδου του αέρα που ήταν απαραίτητες για την επιβίωση του προσωπικού που αμύνονταν μέσα σ' αυτά. Η είσοδος της φωτιάς ανάγκαζε τους πολεμιστές του οχυρού να το εγκαταλείψουν ή να επιλέξουν να καούν. Οι χειριστές των φλογοβόλων κινδύνευαν αρκετά από την περίπτωση της αυτανάφλεξης της φιάλης με το εμπρηστικό μίγμα ή την περίπτωση προσβολής της από πυρά του εχθρού. Στον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο το εμπρηστικό μίγμα αντικαταστάθηκε από το ναπάλμ, ένα εύφλεκτο ζελέ το οποίο κολλούσε πάνω σε οτιδήποτε έπεφτε και ήταν εξαιρετικά δύσκολο να σβήσει. Χαρακτηριστική είναι η χρήση των φλογοβόλων στον πόλεμο του Βιετνάμ από τους Αμερικανούς, καθώς η χρήση τους στα πυκνά δάση της Ανατολής ανάγκαζε τους Ιάπωνες να προδίδουν τις καλά καμουφλαρισμένες θέσεις τους. Σαφώς

⁹ <https://el.wikipedia.org/wiki> (Πρόσβαση 19/7/2021).

ο θάνατος που επέρχεται από την φλόγα είναι φρικτός και τα εγκαύματα που προκαλεί η χρήση του φλογοβόλου είναι μη αναστρέψιμα, αν όχι θανατηφόρα.¹⁰

1.6 Βόμβες ναπάλμ

Ο όρος ναπάλμ, προκύπτει από τα αρχικά των ονομάτων δύο συστατικών του, του ναφθενικού και του παλμιτικού όξέος. Το ναπάλμ αναπτύχθηκε το 1942 σε εργαστήριο του πανεπιστημίου του Χάρβαρντ, από μια ομάδα χημικών με επικεφαλής τον Λούις Φίσερ.¹¹ Οι βόμβες ναπάλμ έχουν ως κύριο συστατικό τους την βενζίνη ή την κηροζίνη και αποκτούν την μορφή ζελέ, η οποία επικάθεται στην επιφάνεια του στόχου και συνεχίζει και φλέγεται, καθώς σβήνει δύσκολα. Η θερμοκρασία που προκαλεί στην επιφάνεια που προσβάλλει, φτάνει μέχρι και τους 2760° C. Τα εγκαύματα που προκαλούν οι βόμβες ναπάλμ είναι δύσκολο να θεραπευτούν και πολλές φορές οδηγούν στον θάνατο από ασφυξία.

Πηγή: <https://www.mixanitouxronou.gr/i-vomva-napalm-dimioyrgithike-sta-ergastiria-toy-charvarnt/>

Το 1944 οι Αμερικανοί δοκίμασαν τις βόμβες ναπάλμ εναντίον των Ιαπώνων. Συνέχισε η χρήση τους στον πόλεμο της Κορέας και στον πόλεμο του Βιετνάμ, καίγοντας μεγάλες ποσότητες δασών που αποτελούσαν κάλυψη για τους Βιετναμέζους. Στο Βιετνάμ χρησιμοποιήθηκαν 400.000 τόνοι ναπάλμ. Η φλόγα της βόμβας καίει για χρονικό διάστημα 10 λεπτών και εάν η εύφλεκτος ζελέ έρθει σε επαφή με το δέρμα, δεν σβήνει με κάποιο τρόπο, αλλά αντιμετωπίζεται αφαιρώντας το μέρος του δέρματος που έχει προσβληθεί. Εκτός της υψηλής θερμοκρασίας που καίει τα πάντα όπου πέσει σε μεγάλη απόσταση από το σημείο πρόσκρουσης της βόμβας, μπορεί ο άνθρωπος να πεθάνει από ασφυξία, καθώς η έκρηξη απορροφά μεγάλη ποσότητα οξυγόνου.

¹⁰ <https://el.wikipedia.org/wiki> (Πρόσβαση 19/7/21)

¹¹ <https://el.wikipedia.org/wiki> (Πρόσβαση 19 /7/2021)

Πηγή: www.pttl.gr/kim-phuc-iconic-vietnam-photo-napalm-girl/

Είναι χαρακτηριστική και ιστορικής αξίας πλέον, η φωτογραφία της 9χρονης τότε Kim Phuk. Πρόκειται για ένα κορίτσι που έμελλε στις 8 Ιουνίου του 1972, το χωριό του Trang Bang, να βομβαρδισθεί από αεροπλάνα των αμερικανικών δυνάμεων με βόμβες ναπάλμ. Υπήρχαν υποψίες ότι αντάρτες του Βιετνάμ είχαν βρει καταφύγιο στο παραπάνω χωριό. Τελικά γυναίκες και παιδιά κήκαν από τον βομβαρδισμό και το μικρό κορίτσι αποθανατίστηκε στον φωτογραφικό φακό του αμερικάνικης καταγωγής πολεμικού ανταποκριτή της εποχής, Nick Ut, να τρέχει γυμνό πάνω στον δρόμο, φωνάζοντας από τα εγκαύματα.¹²

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2ο : ΕΜΠΡΗΣΤΙΚΑ ΟΠΛΑ ΣΤΟΝ 21^ο ΑΙΩΝΑ

2.1 Σύγχρονα εμπρηστικά όπλα

Τα εμπρηστικά όπλα στην σημερινή εποχή, συνεχίζουν να προκαλούν τον ίδιο πόνο, αν και διεθνείς οργανώσεις, όπως για παράδειγμα η Human Rights Watch (HRW),¹³ επιδιώκουν την τήρηση των κανόνων των διεθνών οργανισμών και καταγγέλλουν τις περιπτώσεις παραβιάσεων τους. Τριάντα περίπου χρόνια μετά την υιοθέτηση του Πρωτοκόλλου III στη Σύμβαση για την Απαγόρευση Ορισμένων Συμβατικών Όπλων παρατηρείται και πάλι η χρήση εμπρηστικών όπλων, παρά την κατακραυγή του κόσμου για την εκτεταμένη χρήση τους στον πόλεμο του Βιετνάμ. Περιπτώσεις χρήσης εμπρηστικών όπλων καταγράφονται στη βόρεια Συρία και στο Ιράκ από τον Νοέμβριο του 2012 έως το 2016 από τις κυβερνήσεις της Συρίας και της

¹² <https://www.news247.gr/afieromata/to-koritsi-tis-napalm> (Πρόσβαση 20/7/21)

¹³ Διεθνής μη-κυβερνητικός οργανισμός που διεξάγει έρευνα και υπερασπίζεται τα ανθρώπινα δικαιώματα.

Ρωσίας, με επιχείρημα/πρόσχημα την καταπολέμηση του Ισλαμικού κράτους. Μέσα από αυτές τις περιπτώσεις διαφαίνεται ότι το Πρωτόκολλο III είναι ανεπαρκές για την αντιμετώπιση του φαινομένου της χρήσης εμπρηστικών όπλων. Η Συρία δεν είναι συμβαλλόμενο μέρος στη Σύμβαση του 1980 για τα Συμβατικά Όπλα. Σύμφωνα με τη Σύμβαση, απαγορεύεται η χρήση εμπρηστικών όπλων όταν γίνεται ρίψη τους στον αέρα ή στο έδαφος σε περιοχές που βρίσκονται συγκεντρωμένοι άμαχοι πολίτες.

2.2 Εμπρηστικά μπαλόνια

Πιο πρόσφατα, τον Ιούνιο του 2021, έχουν αναφερθεί χρήσεις εμπρηστικών μηχανισμών στη λωρίδα της Γάζας, με την βοήθεια μπαλονιών και αντίστοιχα πλήγματα της Ισραηλινής αεροπορίας, ως αντίποινα για την χρήση των παραπάνω «εμπρηστικών μπαλονιών».¹⁴

Λόγω του ισχυρού αντιαεροπορικού συστήματος προστασίας του Ισραήλ, οι ισλαμιστές έχουν εφεύρει έναν έξυπνο και απλό τρόπο να προκαλούν μικρής εκτάσεως εμπρησμούς.

Πηγή: www.Times Of Israel.com

Πάνω σε μπαλόνια τα οποία γεμίζουν με ήλιο, προσαρμόζουν αυτοσχέδιους εμπρηστικούς μηχανισμούς, οι οποίοι με την βοήθεια του ανέμου ταξιδεύουν πάνω από το Ισραήλ και καθώς χάνουν το αέριο από μέσα τους, πέφτουν στο έδαφος και προκαλούν μικρής εντάσεως εκρήξεις. Μπορεί όντως η χρήση των εμπρηστικών μπαλονιών να μην αποτελεί μεγάλης έκτασης απειλή για την ανθρώπινη ζωή, όμως η απλούστευση στην προμήθεια και χρήση αυτού του εμπρηστικού μέσου, εγκυμονεί κινδύνους και αδυναμία ελέγχου σε πιθανά τρομοκρατικά χτυπήματα.

¹⁴ <https://defensegr.wordpress.com/2020/08/23/ta-emprhstika-mpalonia-sto-israel> (Πρόσβαση, 21/07/21).

Πηγή: UnfoldTimes.com

Τα μπαλόνια αυτά κατατάσσονται στην κατηγορία των λεγόμενων υβριδικών όπλων, καθώς είναι δύσκολο να αναγνωρισθεί η τελική χρήση των υλών από τις οποίες κατασκευάζονται. Οποιοσδήποτε μπορεί να προμηθευτεί κάθε τύπου μπαλόνια, μια φιάλη αέριο και εύκολα να κατασκευάσει ένα έξυπνο όπλο που άνετα θα μπορούσε να χρησιμοποιηθεί για εμπρηστικούς σκοπούς. Η ζημιά που προκαλούν και τα ακριβή σημεία που καταλήγουν, χάνοντας το αέριο από μέσα τους τα κάνει επικίνδυνα, καθώς προκαλούν «τυφλά» χτυπήματα και σκορπίζουν τον φόβο σε ανυποψίαστους πολίτες.

2.3 Αυτοσχέδιες «βόμβες-βαρέλια»

Ένα όπλο που έκανε την εμφάνιση του κατά τις συγκρούσεις στη Συρία ήταν οι αυτοσχέδιες «βόμβες-βαρέλια». Ο Στρατός του Προέδρου Άσαντ, κατηγορείται ότι από το 2012 έως το 2014 έκανε εκτεταμένη χρήση των βομβών-βαρελιών, με στόχο τον άμαχο πληθυσμό. Πρόκειται για αυτοσχέδιους εμπρηστικούς μηχανισμούς, συνήθως αποτελούμενους από ένα μεταλλικό βαρέλι, που γεμίζεται με εύφλεκτο καύσιμο ή εκρηκτικούς μηχανισμούς και εκτοξεύεται από μεγάλο ύψος προκαλώντας εμπρησμό ή εκρήξεις κατά την πρόσκρουσή του στο έδαφος. Έχουν καταγραφεί περιστατικά με ελικόπτερα να αφήνουν από ύψος 7.000 ποδιών τέτοιες αυτοσχέδιες βόμβες-βαρέλια, οι οποίες έχουν προκαλέσει τον θάνατο αμάχων – συμπεριλαμβανομένου ενός μεγάλου αριθμού παιδιών.¹⁵

Σύμφωνα με την δημοσιογράφο Αριν Μπέικερ του περιοδικού Time, πρόκειται ουσιαστικά για ένα παλιό βαρέλι πετρελαίου γεμάτο με εκρηκτικά, πυρομαχικά και ίσως κάποιο είδος εμπρηστικού μηχανισμού, που κυριολεκτικά σπρώχνεται έξω από το ελικόπτερο που το μεταφέρει και κατά την πρόσκρουση εκρήγνυται .

¹⁵ <https://www.onalert.gr/kosmos/poies-einai-oi-bombes-barelia-tou-asant/113272/> (Πρόσβαση, 19/8/21)

Πηγή: www.curia.gr

Πλήθος επιθέσεων με την χρήση των βομβών – βαρελιών έχει καταγραφεί από τον Στρατό του Άσαντ και η διεθνής κοινότητα που παρακολουθεί τα ειδηχθή αυτά περιστατικά δεν είχε καταφέρει να πείσει την τότε κυβέρνηση να σταματήσει τις ενέργειες αυτές.

Δηλώσεις μαρτύρων, ανάλυση δορυφορικών εικόνων και βίντεο με φωτογραφικά στοιχεία που αντλήθηκαν από την Human Rights Watch, δείχνουν ότι οι κυβερνητικές δυνάμεις διατήρησαν και μάλιστα αύξησαν το ποσοστό βομβαρδισμών στο Χαλέπι από τότε που το Συμβούλιο Ασφαλείας εξέδωσε το ψήφισμα 2139 της 22 Φεβρουαρίου του έτους 2014 για παύση των ενεργειών αυτών.¹⁶

Εξετάζοντας τη νομιμότητα της χρήσης των εμπρηστικών βαρελιών σύμφωνα με το Διεθνές Ανθρωπιστικό Δίκαιο, η χρήση τέτοιων όπλων μπορεί να είναι παράνομη όταν κατευθύνεται και εναντίον άμαχου πληθυσμού, που βρίσκεται πλησίον στρατιωτικού προσωπικού του εχθρού. Το μεγάλο ύψος ρίψης των βαρελιών δεν επιτρέπει να κατευθύνεται η πορεία τους κατά την πτώση τους για να πλήξουν αποκλειστικά και μόνο στρατιωτικούς στόχους. Η Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για τα Συμβατικά Όπλα δεν εφαρμόζεται από την Συρία όχι μόνο επειδή η Συρία δεν είναι συμβαλλόμενο μέρος. Οι βόμβες – βαρέλια δεν εμπίπτουν στον ορισμό των εμπρηστικών όπλων βάσει του Διεθνούς Δικαίου, εκτός αν πρόκειται για βαρέλια με γέμισμα ναπάλμ που σκοπό έχουν να προκαλέσουν εμπρησμό ή τραυματισμό με έγκλημα σε προσωπικό.

¹⁶ <https://www.hrw.org/news/2014/07/30/syria-barrage-barrel-bombs> (Πρόσβαση, 19/8/21)

2.4 Εμπρηστικές σφαίρες

Οι εμπρηστικές σφαίρες έκαναν την πρώτη τους εμφάνιση στον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο. Η χρήση τους είχε σαν σκοπό να προκαλέσει φωτιά στον στόχο τους. Είχαν σπουδαία αποτελέσματα σε στόχους όπως τα ιπτάμενα αερόστατα τύπου ΖΕΠΕΛΙΝ που αποτελούσαν καινοτόμα πτητικά πολεμικά μέσα στον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο. Εκεί αρκούσε μία και μόνη εμπρηστική σφαίρα για να καταρρίψει το μεγάλο μεγέθους αερόστατο, καθώς η ανάφλεξη του καυσίμου υδρογόνου προκαλούσε τον εμπρησμό του σκάφους. Το περιεχόμενο της εμπρηστικής σφαίρας είναι – εκτός της πυρίτιδας που είναι απαραίτητη για την πτήση τροχιάς της σφαίρας – ο λευκός φώσφορος ο οποίος προκαλεί την έκρηξη-εμπρησμό όταν χτυπήσει τον στόχο. Ιδιαίτερη χρήση γίνεται από την αεροπορία όταν πρόκειται να βάλει εναντίον στόχων μεγάλου μεγέθους, όπως για παράδειγμα εναντίον πολεμικών πλοίων, προκειμένου να επιτύχει το μέγιστο δυνατό αποτέλεσμα. Η χρήση των εμπρηστικών σφαιρών απαγορεύεται εναντίον προσωπικού από τις Συμβάσεις της Χάγης, καθώς προκαλούν «ιδιαίτερα σοβαρό τραυματισμό και περιπτώ πόνου». Η χρήση σφαιρών εναντίον προσωπικού, στο σύγχρονο περιβάλλον, προσανατολίζεται κυρίως στο να θέσει τον μαχητή «εκτός αποστολής» και όχι απαραίτητα να προκαλέσει τον θάνατο αυτού, τις περισσότερες τουλάχιστον φορές. Αποτέλεσμα αυτής της προσπάθειας είναι η μείωση των διαμετρημάτων των φυσιγγίων από 0.50 χιλ., σε 7.62 χιλ. και πλέον σε 5.56χιλ¹⁷.

2.5 Εμπρηστικές χειροβομβίδες

Πρόκειται για βομβίδες οι οποίες μπορούν να εκτοξεύονται από τυφέκια, οπότε και ονομάζονται οπλοβομβίδες, ή να εκτοξεύονται από το χέρι και να ονομάζονται χειροβομβίδες. Τα όπλα αυτά έχουν σκοπό να προκαλούν εμπρησμό στον στόχο. Βάλλονται εναντίον οπλικών συστημάτων και μέσων του εχθρού ή εναντίον ζωτικών εγκαταστάσεων, όπως για παράδειγμα αποθήκες πυρομαχικών ή καυσίμων.

2.6 Βόμβες Λευκού Φωσφόρου

Αποτελούν την εξέλιξη των βομβών ναπάλμ των οποίων έγινε χρήση στον πόλεμο του Βιετνάμ. Εκτοξεύονται από αεροσκάφη και έχουν την δυνατότητα να κάψουν έκταση σε μέγεθος γηπέδου ποδοσφαίρου. Αναπτύσσονται υψηλές θερμοκρασίες (έως και 12.000°C) και απορροφούν το οξυγόνο γύρω από την περιοχή του στόχου με αποτέλεσμα κανένας ζωντανός οργανισμός να μην καταφέρει να επιβιώσει.

¹⁷ https://el.wikipedia.org/wiki/7.62_χ_54mmR (Πρόσβαση, 19/8/21).

Στην σύγχρονη ιστορία ως διάδοχος της βόμβας ναπάλμ που έφερε τραγικά αποτελέσματα στον πόλεμο του Βιετνάμ, είναι η βόμβα MARK-77, όπου ο αμερικάνικος στρατός έκανε ευρεία χρήση της στον πόλεμο του Αφγανιστάν. Εκτοξεύεται από αεροσκάφη και αποτελείται από εμπρηστικό μείγμα κηροζίνης, με τα ίδια σχεδόν αποτελέσματα με εκείνα της βόμβας ναπάλμ.

«Οι MK-77 χρησιμοποιήθηκαν από το Σώμα Πεζοναυτών των Ηνωμένων Πολιτειών κατά τη διάρκεια της Επιχείρησης Desert Storm και της Επιχείρησης Iraqi Freedom. Περίπου 500 βόμβες ρίχθηκαν, σύμφωνα με πληροφορίες κυρίως σε χαρακώματα γεμάτα πετρέλαιο που κατασκευάστηκαν από το Ιράκ. Χρησιμοποιήθηκαν επίσης στη μάχη της Tora Bora κατά τη διάρκεια του Αφγανικού πολέμου. Τουλάχιστον τριάντα MK-77 χρησιμοποιήθηκαν επίσης από αεροπόρους του Σώματος Πεζοναυτών για μια περίοδο τριών ημερών κατά την εισβολή στο Ιράκ το 2003, σύμφωνα με επιστολή από του Υπουργείου Άμυνας του Ηνωμένου Βασιλείου προς την πρώην βουλευτή Εργασίας Alice Mahon, τον Ιούνιο του 2005. Αυτή η επιστολή ανέφερε: Οι ΗΠΑ κατέστρεψαν το εναπομείναν ναπάλμ της εποχής του Βιετνάμ το 2001, αλλά, σύμφωνα με τις αναφορές της I Marine Expeditionary Force (I MEF) που υπηρετούσε στο Ιράκ το 2003, χρησιμοποίησαν συνολικά 30 όπλα MK 77 στο Ιράκ μεταξύ 31 Μαρτίου και 2 Απριλίου 2003, εναντίον στρατιωτικών στόχων μακριά από αστικές περιοχές. Η βόμβα MK 77 δεν έχει την ίδια σύνθεση με το ναπάλμ, αν και έχει παρόμοια καταστροφικά χαρακτηριστικά. Το Πεντάγωνο είπε ότι λόγω της περιορισμένης ακρίβειας του MK 77, δεν χρησιμοποιείται γενικά σε αστικό έδαφος ή σε περιοχές όπου συγκεντρώνονται πολίτες».¹⁸

Από επίσημες πηγές αμερικανών αξιωματούχων διαφαίνεται ότι παρά τις όποιες συνθήκες απαγόρευσης της χρήσης των εμπρηστικών όπλων, τα όπλα αυτά χρησιμοποιούνται ακόμη και σήμερα.

«Ο στρατός των Ηνωμένων Πολιτειών παραδέχτηκε ότι χρησιμοποίησε όπλα τύπου ναπάλμ στο Ιράκ. Ένας εκπρόσωπος του Πενταγώνου είχε πει στην Herald ότι δεν είχε αποθέματα ναπάλμ, αλλά φαίνεται ότι η άρνηση ήταν μια κουβέντα. Το Πεντάγωνο δεν χρησιμοποιεί πλέον επίσημα την επωνυμία Napalm, έναν συνδυασμό ναφθαλίνης και παλμιτικού, αλλά μια παρόμοια ουσία γνωστή ως μείγμα καυσίμου-τζελ που περιέχεται στις εμπρηστικές βόμβες Mark-77 έπεσε στα ιρακινά στρατεύματα κοντά στα σύνορα Ιράκ-Κουβέιτ στην αρχή του πρόσφατου πολέμου.

---

¹⁸ Mark 77 bomb, https://en.wikipedia.org/wiki/Mark_77_bomb (Πρόσβαση, 20/08/21).

Βόμβα τύπου Mark 77 φορτωμένη σε αεροσκάφος F/A-18 Hornet, 1993.
 Πηγή: https://en.wikipedia.org/wiki/Mark_77_bomb

“Μπορώ να επιβεβαιώσω ότι οι βόμβες πυρκαγιάς Mark-77 χρησιμοποιήθηκαν σε αυτή τη γενική περιοχή”, δήλωσε ο συνταγματάρχης Μάικ Ντέιλι, του Σώματος Πεζοναυτών των ΗΠΑ»¹⁹.

2.7 Προδιαγραφές εμπρηστικών όπλων

Τα εμπρηστικά όπλα έχουν ως κύριο στόχο να βλάψουν τον αντίπαλο και να επιφέρουν μία παραδειγματική εκδίκηση εις βάρος των εκάστοτε εχθρών. Η απώλεια της ζωής θα επέλθει μέσα από πολύ πόνο και θα έχει περισσότερη διάρκεια η ταλαιπωρία του στόχου, σε σχέση με τον τραυματισμό από σφαίρα η οποία μπορεί να επιφέρει και ακαριαία τον θάνατο. Η κατασκευή τους γίνεται με σκοπό να προκαλέσουν φωτιά, που μέσω αυτής να καταστρέψουν τον αντίπαλο καίγοντας τον. Ο εμπρησμός έχει κυρίως άμεσα αποτελέσματα σε στόχους εναντίον προσωπικού.

Η πρόκληση εγκαυμάτων ή και ο ολοκληρωτικός εμπρησμός του προσωπικού του εχθρού, αποτελούν τον στόχο των εμπρηστικών όπλων. Η ανάπτυξη υψηλών θερμοκρασιών γύρω από τον στόχο και η δυνατότητα της εμπρηστικής ύλης να κολλά πάνω στην ανθρώπινη σάρκα, επιφέροντας τα δυσμενέστερα αποτελέσματα για τον στόχο, αποτελούν τις κύριες προδιαγραφές τους. Μπορούν να εκτοξευθούν από ιπτάμενο μέσο, με την μορφή πυραύλου ή να έχουν την μορφή χειροβομβίδας με μικρότερο σαφώς εμπρηστικό αποτέλεσμα.

¹⁹ The Sydney Morning Herald, Napalm by another name: Pentagon denial goes up in flames, (August 9, 2003), <https://www.smh.com.au/world/middle-east/napalm-by-another-name-pentagon-denial-goes-up-in-flames-20030809-gdh8h0.html> (Πρόσβαση, 20/08/21).

Χρήση εμπρηστικού όπλου στην πόλη Ιντλίμπ, Γάζα, Ιούλιος 2018.

Πηγή : [//www.hrw.org/news/2019/11/11/standing-firm-against-incendiary-weapons](https://www.hrw.org/news/2019/11/11/standing-firm-against-incendiary-weapons), 2018 Syria Civil Defense.

Επίσης σε ευρεία χρήση τους είναι η μορφή βλημάτων που εκτοξεύονται από όλμους (60 ή 120 χιλ), όπλα καμπύλης τροχιάς που στοχεύουν εναντίον συγκεντρώσεων προσωπικού. Η μέχρι τώρα χρήση τους έγινε με τις βόμβες ναπάλμ, οι οποίες χρησιμοποιήθηκαν από τους Αμερικανούς στον πόλεμο του Βιετνάμ και από τότε η χρήση τους έχει περιορισθεί, σύμφωνα και με την επέμβαση των Διεθνών Οργανισμών.

2.8 Χαρακτηριστικά Εκρηκτικών Υλών

Η εκρηκτική ύλη είναι μια ύλη η οποία κατά την έκρηξη υφίσταται ταχύτατη αποσύνθεση σε σταθερότερες ενώσεις, με ταυτόχρονη έκλυση θερμότητας και ανάπτυξη απότομης πίεσης λόγω της επίδρασης της θερμότητας στα παραγόμενα αέρια. Οι εκρηκτικές ύλες δεν έχουν όλες την ίδια ταχύτητα αποσύνθεσης. Διακρίνονται στις “βραδυκαείς” με ταχύτητα αποσύνθεσης μέχρι 400 m/s και στις “ταχυκαείς” με ταχύτητα αποσύνθεσης 1000-8500m/s. Οι βραδυκαείς εκρηκτικές ύλες υφίστανται αντιδράσεις οξειδωσης ή αποσύνθεσης. Οι ταχυκαείς αποσυντίθενται ακαριαία.²⁰ Τα αποτελέσματα της επαφής του ανθρώπινου δέρματος με τις εκρηκτικές ύλες μπορεί να είναι από απλός αποχρωματισμός ως δερματίτιδα και από κεφαλαλγίες ως δηλητηριάσεις. Τα χέρια όσων εργάζονται ερχόμενοι σε επαφή με εκρηκτικές ύλες πρέπει να είναι στεγνά διότι η υγρασία αυξάνει την απορρόφηση. Μετά την εργασία

²⁰ ΓΕΣ, Γενικά Περί Στρατιωτικών Εκρηκτικών Υλών, Τεχνικό Εγχειρίδιο 34-214, Τυπογραφείο Ελληνικού Στρατού, Αθήνα, 2013, σελ.1

επιβάλλεται η πλήση των χεριών με άφθονο νερό και κατά προτίμηση με αραιό διάλυμα θειώδους νατρίου και μετά νερό.²¹

Οι ιδιότητες που χαρακτηρίζουν μια εκρηκτική ύλη είναι η ευαισθησία, η ισχύς και η σταθερότητα της. Με τη ευαισθησία εξετάζεται η ευκολία ανάφλεξης της εκρηκτικής ύλης. Άλλες εκρηκτικές ύλες απαιτούν την μεσολάβηση εκρηκτικών εναυσματικών μηχανισμών για την ανάφλεξη τους και άλλες πυροδοτούνται από την απότομη πρόσκρουση τους σε σταθερή επιφάνεια. Η ισχύς της εκρηκτικής ύλης μετράει την ταχύτητα του ωστικού κύματος που παράγεται κατά της έκρηξη και ακολούθως υπολογίζεται το μέγεθος της καταστροφής που μπορεί να επιτύχει. Ιδιαίτερο ενδιαφέρον δίνεται στην ισχύ της εκρηκτικής ύλης ανάλογα με την εφαρμογή που επιθυμούμε να έχει στον επιθυμητό στόχο. Διαφορετική εκρηκτική ύλη επιλέγεται για στόχο π.χ. σκυροδέματος (καταστροφή κτηρίων ή γεφυρών) και άλλη για στόχο μεταλλικό (π.χ. θωρακισμένο όχημα μάχης). Η σταθερότητα εξετάζει την δυνατότητα της εκρηκτικής ύλης να διατηρεί τα εκρηκτικά της αποτελέσματα αναλλοίωτα με το πέρασμα του χρόνου. Εξετάζεται η σταθερότητα της εκρηκτικής ύλης στις διαδικασίες αποθήκευσης, μεταφοράς καθώς στις επιδράσεις που έχει στα αποτελέσματα της από την επίδραση των καιρικών συνθηκών (αλλοίωση λόγω του παράγοντα υγρασίας). Οι εμπρηστικές ύλες αποτελούν παράγωγα των εκρηκτικών υλών και εξετάζονται και εκείνες με την ίδια βαρύτητα και προσοχή.

2.9 Προστασία από τις εμπρηστικές ύλες

Ο ανθρώπινος οργανισμός δεν έχει την δυνατότητα να προστατευτεί από τις επιπτώσεις των εμπρηστικών όπλων πάνω του. Η θερμότητα της φωτιάς προκαλεί μόνιμες βλάβες στον ιστό του δέρματος καθώς στο μυϊκό σύστημα. Οι ένοπλες δυνάμεις έχουν αναπτύξει μεθόδους προστασίας εναντίον των σύγχρονων ραδιολογικών, βιολογικών και χημικών όπλων. Μάσκες που προστατεύουν από χημικά αέρια, ατομικές στολές προστασίας και τακτικές απολύμανσης τόσο του ανθρώπινου όσο και του άψυχου υλικού. Οι παρακάτω αρχές απολύμανσης μπορούν να αναφερθούν προκειμένου να σχηματίσουμε μια εικόνα για τις προτεραιότητες που δίνονται στο πεδίο της μάχης όταν υπάρχει προσβολή ΡΒΧΠ ουσιών.

«Ταχύτητα : Απολύμανση το συντομότερο δυνατόν. Όσο πιο σύντομα αφαιρεθεί η μόλυνση, τόσο πιο γρήγορα θα μειωθεί το ΜΠΑΑ (Μέτρα Προστασίας Αναλόγως Αποστολής) και η μαχητική ισχύς μπορεί να αποκατασταθεί.

---

²¹ Στο ίδιο, σελ. 6.

Σκοπιμότητα : Απολυμαίνουμε μόνο ότι είναι απαραίτητο. Η απολύμανση μέσω των καιρικών συνθηκών είναι η λιγότερο δαπανηρή μέθοδος απολύμανσης. Χρησιμοποίηση των πόρων όπου είναι απαραίτητο για τη συνέχιση της αποστολής. Περιορισμός της εξάπλωσης : Απολυμαίνουμε όσο το δυνατόν προς τα εμπρός, δηλαδή προς την εστία της μόλυνσης. Η απολύμανση όσο το δυνατόν πιο κοντά στην εστία της μόλυνσης, μειώνει την εξάπλωση της και ελαχιστοποιεί οποιοδήποτε κίνδυνο μεταφοράς της».²²

Τα εμπρηστικά όπλα που σκοπό έχουν μέσω της φωτιάς να προκαλέσουν την άμεση εκμηδένιση των δυνατοτήτων του αντιπάλου, δεν εμπίπτουν στην προστασία των μέσων ατομικής προστασίας εναντίον ΡΒΧΠ ουσιών που διαθέτουν οι σύγχρονοι στρατοί. Τα αποτελέσματα της φωτιάς είναι άμεσα. Από στρατιωτικής προσέγγισης τα μέτρα προστασίας κατά των εμπρηστικών όπλων, μπορεί να υποτεθεί ότι αποτελούν μέρος των μέτρων κατά ΧΒΡΠ περιβάλλον. Τα ΜΑΠ (Μέτρα Ατομικής Προστασίας) τα οποία για τον μαχητή είναι η στολή προστασίας και η μάσκα κατά των εισπνεόμενων χημικών ουσιών είναι ίσως τα μόνα μέτρα που μπορεί να προσφέρουν την ελάχιστη προστασία από μια επίθεση με εμπρηστικά όπλα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο : ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΤΗΣ ΧΡΗΣΗΣ ΕΜΠΡΗΣΤΙΚΩΝ ΟΠΛΩΝ

3.1 Μύθοι και αλήθειες σχετικά με τα εμπρηστικά όπλα.

Τα εμπρηστικά όπλα είναι ίσως τα σκληρότερα όπλα που χρησιμοποιούνται στις ένοπλες συρράξεις. Μέσω της υψηλής θερμότητας που παράγουν, προκαλούν τον εμπρησμό τόσο σε ανθρώπους, όσο και σε εγκαταστάσεις. Η ρύθμιση για την χρήση τους καθορίζεται από το Πρωτόκολλο III της Συνθήκης της Γενεύης. Η Human Rights Watch και η international Human Rights Clinic (IHRC) έχουν κάνει προσπάθειες να καλέσουν εκ νέου τα κράτη προς συζήτηση σχετικά με την διευθέτηση της χρήσης των εμπρηστικών όπλων, με απόψεις από εμπειρογνώμονες σχετικά με τον συγκεκριμένο τύπο όπλων. Το Πρωτόκολλο III εμφανίζει κενά στην ερμηνεία του σχετικά με τις περιπτώσεις που κρίνεται νόμιμη η χρήση των εμπρηστικών όπλων καθώς και τις συνθήκες κάτω από τις οποίες γίνεται η χρήση τους. Στην συνέχεια παρατίθεται τμήματα έκθεσης της International Human Rights Clinic, November 2018 σχετικά με 10 «μύθους» για τα εμπρηστικά όπλα και αντίστοιχα 10 «αλήθειες» για αυτά τα όπλα.

²² ΓΕΣ, Απολύμανση σε ΧΒΡΠ Περιβάλλον (ΕΕ 141-60), Τυπογραφείο Ελληνικού Στρατού, Αθήνα, 2021, σελ.4.

Μύθος 1: Η βλάβη που προκαλεί το εμπρηστικό όπλο μπορεί να συγκριθεί με την βλάβη που όμοια προκαλεί ένα συμβατικό όπλο.

Αλήθεια: Τα εμπρηστικά όπλα προκαλούν μεγάλους τραυματισμούς καθώς προκαλούν ιδιαίτερα μεγάλο πόνο στα θύματα τους, από τα εγκαύματα που προκαλούν. Μπορούν να προκαλέσουν εγκαύματα τετάρτου και πέμπτου βαθμού βλάπτοντας το δέρμα, τους μυϊκούς ιστούς, ακόμη και τα οστά του ανθρώπινου δέρματος. Τα εγκαύματα μπορούν να προκαλέσουν σοκ στον άνθρωπο και για την θεραπεία τους, πρέπει οι επίδεσμοι να αντικαθίστανται καθημερινά, με επώδυνα αποτελέσματα για το ανθρώπινο δέρμα. Η ανάφλεξη των πυρομαχικών εκλύει μεγάλη ποσότητα διοξειδίου του άνθρακα, καθώς ευνοεί την καύση του οξυγόνου σε μεγάλη ακτίνα γύρω από το σημείο της έκρηξης, προκαλώντας στους ζωντανούς οργανισμούς που βρίσκονται μέσα σε αυτήν, ασφυκτική κατάσταση για την αναπνοή και τελικά οδηγεί σε θάνατο. Όσοι καταφέρνουν να επιβιώσουν από έκρηξη με εμπρηστικά όπλα, βιώνουν μετατραυματικές επιπτώσεις στην κατάσταση λειτουργίας των πνευμόνων τους, μειωμένη μυϊκή αντοχή, χρόνιες αναπνευστικές δυσκολίες. Ο ψυχολογικός παράγοντας των θυμάτων επηρεάζεται άμεσα, καθώς η αλλοίωση του δέρματος στο ανθρώπινο σώμα, οδηγεί τα θύματα σε καταστάσεις απομονωτισμού, καθώς αισθάνονται μειονεκτικά σε σχέση με το γενικό σύνολο, από ενδεχόμενη π.χ. παραμόρφωση του δέρματος του προσώπου ή γενικότερα των μελών του σώματος τους. Εκτός της σωματική βλάβη, ο εμπρησμός επιφέρει οικονομική ζημία μέσω της καταστροφής των σπιτιών, κτηρίων, γεωργικών καλλιεργειών.

Μύθος 2: Τα εμπρηστικά όπλα δεν είναι ένα κοινό εργαλείο σε μια συνηθισμένη ένοπλη σύρραξη.

Αλήθεια: Τα εμπρηστικά όπλα έχουν χρησιμοποιηθεί σε πολλές περιπτώσεις στην Συρία, μετά από αναφορές για χρήση τους, από διεθνείς οργανισμούς που καταγράφουν την εμπόλεμη κατάσταση στην περιοχή. Η Human Rights Watch είχε καταγράψει 30 μόλις εμπρηστικές επιθέσεις από την πλευρά της Συρίας τους πρώτους επτά μήνες του 2018. Συρία και Ρωσία έκαναν εκτενή χρήση εμπρηστικών όπλων και ιδιαίτερα πλήγηκαν οι περιοχές Χαλέπι, Δαμασκό, Χαμά και Ιντλίπ. Συνολικά στον πόλεμο της Συρίας καταγράφηκαν 90 και πλέον επιθέσεις του στρατού της Συρίας και της Ρωσίας και είναι βέβαιο ότι ο αριθμός θα ήταν μεγαλύτερος καθώς δεν ήταν δυνατόν να καταγραφούν με ακρίβεια το σύνολο των εμπρηστικών επιθέσεων που έλαβαν χώρα. Η Human Rights Watch παρατήρησε χρήση εμπρηστικών όπλων τον

Ιούλιο του 2014. Παράλληλα οι ΗΠΑ κατά τις επιθέσεις στο Ιράκ και στην Συρία έκαναν χρήση εμπρηστικών όπλων στον αγώνα εναντίον του ισλαμικού κράτους.

Μύθος 3: Το ισχύον διεθνές ανθρωπιστικό δίκαιο είναι κατάλληλο για την προστασία αμάχων από εμπρηστικά όπλα. Η πρόληψη είναι θέμα συμμόρφωσης και κοινής οικουμενικής αντιμετώπισης του προβλήματος.

Αλήθεια: Τα κράτη πρέπει να συμμορφωθούν με τους κανόνες που επιβάλλει η Συνθήκη της Γενεύης για την χρήση των όπλων, εντούτοις το ίδιο το Πρωτόκολλο III έχει δύο κενά που δημιουργούν ασάφειες ως προς την χρήση των συγκεκριμένων όπλων. Το άρθρο 1 του Πρωτοκόλλου III ορίζει ως εμπρηστικά όπλα, εκείνα που έχουν κατασκευασθεί με κύριο ρόλο να βάλουν φωτιά σε αντικείμενα ή να προκαλέσουν εγκαύματα σε προσωπικό. Ο ορισμός λοιπόν εξαιρεί από την κατηγορία των εμπρηστικών εκείνα τα όπλα που χρησιμοποιούνται για σήμανση (φωτοβολίδες), παρόλο που και εκείνα έχουν ως πρώτη ύλη τον λευκό φώσφορο που και πάλι υπό αυτήν την μορφή τους, μπορούν να προκαλέσουν εγκαύματα. Στο άρθρο 2 του Πρωτοκόλλου III, ο διαχωρισμός της χρήσης του όπλου γίνεται ανάλογα με το μέσο εκτόξευσης του. Απαγορεύεται λοιπόν η χρήση εμπρηστικών όπλων που ρίχνονται από ιπτάμενα μέσα εναντίον συγκεντρώσεων πολιτών. Αντιθέτως επιτρέπεται η χρήση εμπρηστικών όπλων όταν εκείνα εκτοξεύονται από επίγεια μέσα, εναντίον συγκεντρώσεων προσωπικού με την προϋπόθεση ο στρατιωτικός στόχος που βρίσκεται ανάμεσα στον άμαχο πληθυσμό να διαχωρίζεται από εκείνον, λαμβάνοντας όλες τις απαραίτητες προφυλάξεις κατά την χρήση τους. Ο σκοπός εδώ είναι να επιτραπεί η χρήση τους, λαμβάνοντας όλες τις απαραίτητες προφυλάξεις για να ελαχιστοποιηθεί το δυνατόν περισσότερο η απώλεια σε αμάχους και η καταστροφή πολιτικών εγκαταστάσεων. Τα άρθρα 1 και 2 στην περίπτωση αυτή απαγορεύουν την χρήση βομβών που ρίχνονται από τον αέρα, έχοντας στο μυαλό των μελών της επιτροπής που τα συνέταξαν, τις βόμβες ναπάλμ που γίνονταν η ρίψη τους από αεροσκάφη κατά την διάρκεια του Β΄ Παγκοσμίου πολέμου. Πλέον η τεχνολογία είχε προχωρήσει και για να είναι πιο ακριβής ο περιορισμός της χρήσης τους θα έπρεπε να διευκρινίζεται η απαγόρευση της εκτόξευσης τους από κάθε μέσο, επίγειο ή μη.

Μύθος 4: Το Πρωτόκολλο III απαγορεύει πυρομαχικά πολλαπλών χρήσεων, τα οποία έχουν μόνο τυχαία εμπρηστικά αποτελέσματα.

Αλήθεια: Εξαιρώντας πυρομαχικά που η εκρηκτική τους ύλη εκλύει υψηλή θερμότητα όπως εκείνα που περιέχουν λευκό φώσφορο, δεν καταφέρνει να ρυθμίσει τα πυρομαχικά που έχουν ίδιες βλάβες με εκείνα που ορίζει ως εμπρηστικά. Ο λευκός

φώσφορος είναι μια χημική ουσία που καίγεται όταν έρθει σε επαφή με το οξυγόνο. Δημιουργεί έκρηξη της οποίας η θερμότητα πλησιάζει τους 850° Κελσίου. Τα εγκαύματα είναι σοβαρά και η αφαίρεση του καιγόμενου φωσφόρου από το ανθρώπινο δέρμα είναι οδυνηρή για τον τραυματία. Αν και το Πρωτόκολλο III βρίσκεται σε ισχύ, για το Ισραήλ που δεν το έχει επικυρώσει, έχουν αναφερθεί επιθέσεις στην Λωρίδα της Γάζας το έτος 2009, που κόστισαν την ζωή σε 12 πολίτες και άφησαν εγκαύματα και αναπνευστικές παθήσεις σε δεκάδες άλλους.

«Επίσης στις 15 Ιανουαρίου, τουλάχιστον τρία βλήματα λευκού φωσφόρου έπληξαν το κύριο συγκρότημα UNRWA στη γειτονιά Rimal της κεντρικής πόλης της Γάζας, τραυματίζοντας τρεις και προκαλώντας πυρκαγιές που κατέστρεψαν τέσσερα κτίρια και ιατρικές προμήθειες αξίας άνω των 3,7 εκατομμυρίων δολαρίων ΗΠΑ. Σύμφωνα με αξιωματούχους της UNRWA, που μιλούσαν με αξιωματικούς του IDF ζητώντας τους να σταματήσουν τα πυρά, καθώς τα βλήματα προσγειώθηκαν κοντά στο συγκρότημα. Περίπου 700 πολίτες έτρεξαν στο καταφύγιο του ΟΗΕ για να προστατευθούν».²³

Στις 14 Μαρτίου 2009, οι ΗΠΑ σε επίθεση που έκαναν οι δυνάμεις του NATO στο προάστιο της ανατολικής Καπίσα του Αφγανιστάν, προκάλεσαν ατύχημα από τη χρήση εμπρηστικών βομβών, το αποτέλεσμα του οποίου ήταν να υποστεί βαριά εγκαύματα στο πρόσωπο και τον λαιμό, ένα κοριτσάκι 8 ετών. Ανταποκριτής του NATO αντέκρουσε τις κατηγορίες, δηλώνοντας στους γονείς του κοριτσιού ότι δεν ευθύνονταν το NATO για την εμπρηστική επίθεση που είχε ως θύμα το μικρό κορίτσι. Ο πατέρας μετέφερε το κορίτσι στην αμερικάνικη βάση στο Μπαγκράμ για ιατρική περίθαλψη και εκεί οι γιατροί διαπίστωσαν έγκαυμα από λευκό φώσφορο. «Το NATO δεν αρνήθηκε ότι χρησιμοποίησε λευκό φώσφορο κατά τη διάρκεια του επεισοδίου στην Καπίσα, ούτε έδωσε στοιχεία από αντάρτες που πυροδότησαν αυτούς τους εμπρηστικούς μηχανισμούς», δήλωσε ο Γκαρλάσκο. Οι δυνάμεις του NATO και των ΗΠΑ πρέπει να καθησυχάσουν τον λαό του Αφγανιστάν, που έχει ήδη ανησυχήσει από τις μεγάλες απώλειες αμάχων, ότι τα πυρομαχικά δεν χρησιμοποιούνται παράνομα»²⁴.

«Ο εκπρόσωπος του διοικητή των στρατευμάτων του NATO και των ΗΠΑ στο Αφγανιστάν, στρατηγός Richard Blanche, επιβεβαίωσε ότι τα πυρομαχικά λευκού φωσφόρου χρησιμοποιούνται στο Αφγανιστάν. Είπε στο Human Rights Watch ότι δεν στοχεύουμε προσωπικό με λευκό φώσφορο, το οποίο είναι ένα συμβατικό όπλο στα

²³ HRW, Rain of Fire-Israel's Unlawful Use of White Phosphorus in Gaza, 2009 (Πρόσβαση 12/09/21)

²⁴ HRW, Afghanistan: NATO should 'come clean' on White Phosphorus, 8 May 2009, (Πρόσβαση 12/09/2021).

οπλοστάσια πολλών εθνών, που χρησιμοποιείται γενικά για διαλογή, σήμανση και φωτισμό»²⁵.

Μύθος 5: Οι ένοπλες δυνάμεις χρειάζονται πυρομαχικά λευκού φωσφόρου λόγω της αποτελεσματικότητάς τους.

Αλήθεια: Το Πρωτόκολλο III θα πρέπει να εξαιρέσει τη χρήση του λευκού φωσφόρου από την εφαρμογή του στα εμπρηστικά όπλα, παρά την όποια αποτελεσματικότητα του σε στρατιωτική χρήση. Η μεγάλη και επίπονη βλάβη που προκαλούν θα πρέπει να επανεξεταστεί ώστε να εξαιρεθεί η χρήση του λευκού φωσφόρου από την κατασκευή πυρομαχικών. Όπως για παράδειγμα έγινε με τις νάρκες κατά προσωπικού και με τα βλήματα διασποράς, τα οποία έχουν εξαιρεθεί από την κατασκευή πυρομαχικών.

Η απάντηση στις πιέσεις του κοινού είναι η κατασκευή πυρομαχικών από λευκό φώσφορο, τα οποία κατά την έκρηξη τους προκαλούν προπέτασμα λευκού καπνού, χωρίς να παράγουν τις μεγάλες θερμοκρασίες που προκαλούν τα ανεπιθύμητα για το προσωπικό εγκαύματα. Από το 2009 και μετά δεν υπάρχουν αναφορές για χρήση εμπρηστικών όπλων από το Ισραήλ.

Μύθος 6: Το Πρωτόκολλο III διακρίνει μεταξύ των εμπρηστικών όπλων που εκτοξεύονται από ιπτάμενα μέσα και εκείνων που εκτοξεύονται από το έδαφος.

Αλήθεια: Η διάκριση σχετικά με τον τρόπο και μέσο εκτόξευσης του εμπρηστικού όπλου δεν θα έπρεπε να υφίσταται. Η ζημιά που προκαλεί το εμπρηστικό όπλο, ιδιαίτερα εναντίον του προσωπικού είναι η ίδια, ανεξάρτητα από την μέθοδο εκτόξευσης. Τα εμπρηστικά αποτελέσματα είναι το ίδιο καταστροφικά. Δεν εμπίπτει στη σφαίρα της λογικής η απαγόρευση της ρίψης των όπλων από τον αέρα, ενώ να επιτρέπεται η ρίψη τους από μέσα εκτόξευσης από το έδαφος, με τον περιορισμό να μην στοχεύουν το άμαχο προσωπικό. Η μέθοδος ρίψης από τον αέρα μπορεί να θυμίζει τις βόμβες που εκτοξεύονταν από αεροσκάφη των ΗΠΑ στον πόλεμο του Βιετνάμ και αυτός να ήταν ο λόγος εξαίρεσης τους. Σήμερα που η τεχνολογία έχει προχωρήσει, σύγχρονα όπλα έχουν την δυνατότητα να εκτοξεύουν όπλα αυτού του τύπου από το έδαφος, προκαλώντας τα ίδια καταστροφικά αποτελέσματα.

«Επομένως, επειδή το WP δεν είναι «πρωτίστως σχεδιασμένο» για να βάζει φωτιές σε αντικείμενα ή να προκαλεί εγκαύματα σε ανθρώπους, δεν απαγορεύεται αυστηρά από το Πρωτόκολλο III. Παρά τις σημαντικές δευτερεύουσες εμπρηστικές επιδράσεις, ακόμη και αν το πρωτόκολλο III περιλάμβανε τη χρήση του λευκού φωσφόρου, η

²⁵ Στο ίδιο, (Πρόσβαση 12/09/2021).

άμεση χρήση του κατά του εχθρικού προσωπικού δεν θα απαγορευόταν. Αυτό δεν είναι ένα παραθυράκι, αλλά αντίθετα είναι ακριβώς αυτό που προβλέπουν οι χώρες σύμφωνα με το πρωτόκολλο III».²⁶

«Τα πυρομαχικά λευκού φωσφόρου έχουν σχεδιαστεί γενικά για να χρησιμεύσουν ως προειδοποιητικά καπνού και να φωτίζουν στόχους, αλλά οι ανθρωπιστικές τους επιπτώσεις είναι επιβλαβείς, ανεξάρτητα από τον προορισμό τους. Η Human Rights Watch εργάζεται για την ενίσχυση του Πρωτοκόλλου III της Σύμβασης του 1980 για τα συμβατικά όπλα, καλώντας τα συμβαλλόμενα κράτη να απαγορεύσουν τη χρήση όλων των εμπρηστικών όπλων σε μη στρατιωτικές περιοχές ενώ εργάζονται για την πλήρη απαγόρευση»²⁷.

Μύθος 7 : Το τροποποιημένο Πρωτόκολλο III θα ήταν περίπλοκο και χρονοβόρο.

Αλήθεια: Η πρόσθεση στο Πρωτόκολλο III κατάλληλων όρων και περιορισμών θα ήταν άμεσα λειτουργική και δεν θα απαιτούνταν χρονοβόρες διαδικασίες για την τροποποίηση του. Η επέκταση του άρθρου 1, που θα περιλάμβανε στον περιορισμό χρήσης κάθε όπλο που θα είχε εμπρηστική χρήση σε κάθε εκδοχή λειτουργίας του και όχι μόνο στον αρχικό του ρόλο, θα εξασφάλιζε τον απαιτούμενο περιορισμό για την ασφάλεια του προσωπικού από εμπρησμό που αναζητείται σήμερα. Αντίστοιχα για το άρθρο 2 που αφορά τον τρόπο και μέσο εκτόξευσης του εμπρηστικού όπλου, διαχωρίζοντας εκείνα που εκτοξεύονται από τον αέρα και εκείνα που ρίχνονται από το έδαφος, θα έπρεπε να απαλειφθεί ο παραπάνω διαχωρισμός. Θα ήταν πιο απλό να απαγορευθεί η χρήση εμπρηστικών όπλων γενικά εναντίον στρατιωτικού στόχου που βρίσκεται μεταξύ άμαχου πληθυσμού, χωρίς να παρεμβάλλεται η διαδικασία διαχωρισμού του στόχου από τον άμαχο πληθυσμό. Η διαδικασία τροποποίησης του Πρωτοκόλλου θα μπορούσε να είναι απλή και να ολοκληρωθεί σε σύντομο χρονικό διάστημα.

Μύθος 8: Τα κράτη αντιστέκονται στην αναθεώρηση του Πρωτοκόλλου III.

Αλήθεια: Η αυξανόμενη κρατική υποστήριξη στην ενίσχυση του νόμου και η καταδίκη της πρόσφατης χρήσης των εμπρηστικών όπλων που πραγματοποιήθηκαν στις εμπόλεμες συγκρούσεις, δείχνουν ότι έφτασε η ώρα για μια σοβαρή προσπάθεια αναθεώρησης του Πρωτοκόλλου III. «Το 2016, πέντε κράτη μέλη ζήτησαν

²⁶ The Jus in Bello of White Phosphorus: Getting the Law Correct, By Matthew J. Aiesi Tuesday, November 26, 2019, 8:00 AM, <https://www.lawfareblog.com/jus-bello-white-phosphorus-getting-law-correct>, (Πρόσβαση, 14/09/2021).

²⁷ UNHCR, HRW-Israel: Strengthen White Phosphorus Phase-Out, 19 May 2013, <https://www.refworld.org/docid/519b4b234.html> (Πρόσβαση 14/09/2021).

συγκεκριμένα την ενίσχυση του Πρωτοκόλλου III: Αργεντινή, Κόστα Ρίκα, Κροατία, Αγία Έδρα και Μολδαβία. Τουλάχιστον τρία από αυτά τα κράτη υποστήριξαν έναν ορισμό που βασίζεται στα αποτελέσματα των εμπρηστικών όπλων ειδικότερα. Η Κροατία αναγνώρισε τα προβλήματα με το τρέχον οριστικό κενό και κάλεσε να βελτιώσει τους ορισμούς και το πεδίο εφαρμογής του Πρωτοκόλλου II επικεντρώνοντας τις πραγματικές επιπτώσεις του όπλου και όχι τις επιδιωκόμενες εμπρηστικές επιπτώσεις και κάλεσε τα συμβαλλόμενα κράτη να ξεκινήσουν τις εργασίες τους το 2017 για την αντιμετώπιση των νομικών κενών γύρω από τη χρήση προκειμένου να διασφαλιστεί πλήρως η συνεχής εφαρμογή και συνάφεια του Πρωτοκόλλου III.»²⁸

Μύθος 9: Τα συμβαλλόμενα κράτη της Σύμβασης για τα συμβατικά όπλα θα πρέπει να μην επανέρχονται σε αναθεωρήσεις παλαιότερων διεθνών συνθηκών, αλλά να προβαίνουν στην αντιμετώπιση νέων θεμάτων.

Αλήθεια: Τα κράτη μέλη της Σύμβασης θα πρέπει να δώσουν προτεραιότητα στην επανεξέταση του Πρωτοκόλλου III επειδή τα συμβαλλόμενα μέρη δεν έχουν εξετάσει το θέμα από τότε που εγκρίθηκε το 1980. Το Πρωτόκολλο παρέμεινε το ίδιο σε ισχύ για 40 περίπου χρόνια. Η Συνθήκη για τα Συμβατικά Όπλα θεωρείται προσαρμόσιμη στις ανάγκες της εποχής. Θα έπρεπε ήδη μέχρι τώρα να είχε γίνει τροποποίηση ή ενίσχυση του Πρωτοκόλλου.

Μύθος 10: Το τροποποιητικό Πρωτόκολλο III δεν θα έχει σημαντικό αντίκτυπο.

Αλήθεια: Η τροποποίηση του Πρωτοκόλλου θα ήταν μια σοβαρή επιτυχία απέναντι στην μάχη για την προστασία του προσωπικού από τις επιθέσεις με εμπρηστικά όπλα. Ένα ισχυρότερο Πρωτόκολλο θα μπορούσε να δεσμεύσει περισσότερο τα συμβαλλόμενα μέρη. Αυτό σημαίνει ότι τα κράτη δεν θα μπορούσαν να βρουν κενά στις οδηγίες για την χρήση των όπλων αυτών και έτσι θα λειτουργούσε προς το γενικότερο καλό. Επιπλέον η σαφήνεια στην χρήση των εμπρηστικών όπλων θα μπορούσε να κάνει τα κράτη να συμμορφωθούν σύμφωνα με την σωστή χρήση αυτών των όπλων και να μην ψάχνουν να εκμεταλλευτούν τα κενά που παρουσίαζε η Συνθήκη. Τα κράτη που δεν θα ακολουθούσαν την τροποποίηση του Πρωτοκόλλου θα στοχοποιούνταν και προκειμένου να μην περιθωριοποιηθούν, θα αναγκάζονταν να συμπλεύσουν με τα υπόλοιπα κράτη και την αποδοχή των όρων του Πρωτοκόλλου III.

²⁸ HRW, An Overdue Review: Addressing Incendiary Weapons in the Contemporary Context, 20 November 2017, www.hrw.org/news/2017/11/20/overdue-review-addressing-incendiary-weapons-contemporary-context (Πρόσβαση 16 /09/2021).

«Προκειμένου να ρυθμιστεί η χρήση εμπρηστικών όπλων και να μειωθεί η βλάβη που προκαλούν, τα διαπραγματευόμενα κράτη υιοθέτησαν το Πρωτόκολλο III της Συνθήκης για τα Συμβατικά όπλα με κοινή απόφαση τον Οκτώβριο του 1980. Οι συντάκτες του πρωτοκόλλου ανταποκρίνονταν στο θάνατο, την παραμόρφωση και τους επώδυνους τραυματισμούς που προκάλεσαν εμπρηστικά όπλα σε πολίτες κατά τη διάρκεια του πολέμου του Βιετνάμ και άλλων ένοπλων συγκρούσεων. Επιδίωξαν να θεσπίσουν προστασία ενάντια σε τέτοια βάσανα στο μέλλον, περιορίζοντας τις συνθήκες υπό τις οποίες θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν τέτοια όπλα. Ειδικότερα, το νέο πρωτόκολλο περιόρισε τη χρήση εμπρηστικών όπλων σε συγκεντρώσεις αμάχων καθώς και τη χρήση τους σε επιθέσεις σε δάση και άλλα είδη φυτικής κάλυψης. Το πρωτόκολλο III, ωστόσο, έχει σημαντικές ελλείψεις που το εμπόδισαν να επιτύχει τον στόχο του. Περιέχει οριστικά κενά και αδύναμους κανονισμούς που ανοίγουν την πόρτα στη χρήση εμπρηστικών όπλων ορισμένων τύπων και σε ορισμένα μέρη. Συνεπώς, τα κράτη θα πρέπει να επανεξετάσουν το πρωτόκολλο και να υιοθετήσουν τις τροπολογίες που περιγράφονται παρακάτω, οι οποίες θα μπορούσαν να αυξήσουν σημαντικά την αποτελεσματικότητά του».²⁹

«Ο ορισμός των εμπρηστικών όπλων στο Πρωτόκολλο III πρέπει να τροποποιηθεί για να επικεντρωθεί στον τρόπο με τον οποίο τα εμπρηστικά όπλα επηρεάζουν τους ανθρώπους - τη σκληρή φύση των τραυματισμών που προκαλούν και την τάση τους να τραυματίζουν στρατιώτες και πολίτες χωρίς διάκριση - ανεξάρτητα από το σκοπό για τον οποίο έχουν σχεδιαστεί τα όπλα. Ένας τέτοιος ορισμός θα περιλαμβάνει τον λευκό φώσφορο και άλλα όπλα που προκαλούν σημαντικά δεινά μέσω πυρκαγιάς και θερμότητας, ωστόσο δεν περιλαμβάνονται σαφώς στον υπάρχοντα ορισμό.»³⁰

3.2 Το ανθρώπινο κόστος των εμπρηστικών όπλων και τα όρια του διεθνούς δικαίου.

Οι αναφορές από τα μέχρι τώρα θύματα των εμπρηστικών όπλων είναι πολλές. Οι περιγραφές τους κάνουν και τους πιο αδιάφορους να σκύβουν πάνω στο πρόβλημα. Παρά το πλήθος παραδειγμάτων που γίνονται γνωστά στο ευρύ κοινό, δεν έχει μπει ένα οριστικό τέλος στην χρήση των εμπρηστικών όπλων, αλλά συνεχίζουμε να ακούμε έστω και με μικρότερη συχνότητα, για εμπρηστικές επιθέσεις. Ο ανθρώπινος πόνος είναι αφόρητος και οι επιπτώσεις στην σωματική και την ψυχική

²⁹ HRW, From Condemnation to Concrete Action: A Five-Year Review of Incendiary Weapons, 5 November 2015, <https://www.hrw.org/news/2015/11/05/condemnation-concrete-action-five-year-review-incendiary-weapon>, (Πρόσβαση 20/09/21)

³⁰ HRW, From Condemnation to Concrete Action: A Five-Year Review of Incendiary Weapons, 5 November 2015, <https://www.hrw.org/news/2015/11/05/condemnation-concrete-action-five-year-review-incendiary-weapon>, (Πρόσβαση 20/09/21)

υγεία, πολλές. Η επιφάνεια του σώματος που έχει υποστεί εγκαύματα υπολογίζεται με το ποσοστό Total body surface area (TBSA).

Total Body Surface Area (TBSA)

«Η συνολική επιφάνεια σώματος (TBSA) είναι μια εκτίμηση τραυματισμού ή ασθένειας του δέρματος, όπως εγκαύματα ή ψωρίαση. Σε ενήλικες, ο κανόνας των εννέα του Wallace μπορεί να χρησιμοποιηθεί για τον προσδιορισμό του συνολικού ποσοστού έκτασης που καίγεται για κάθε μεγάλο τμήμα του σώματος. Σε περιπτώσεις εγκαυμάτων που περιλαμβάνουν μερικές περιοχές του σώματος ή όταν οι δερματολόγοι αξιολογούν την επιφάνεια της περιοχής ψωρίασης και δείκτης σοβαρότητας (PASI), η παλάμη του ασθενούς μπορεί να εξυπηρετήσει ένα σημείο αναφοράς περίπου ισοδύναμο με το 1% της επιφάνειας του σώματος. Για παιδιά και βρέφη, ο πίνακας Lund και Browder χρησιμοποιείται για την εκτίμηση της καμένης επιφάνειας του σώματος. Χρησιμοποιούνται διαφορετικά ποσοστά επειδή η αναλογία της συνδυασμένης επιφάνειας της κεφαλής και του λαιμού προς την επιφάνεια των άκρων είναι τυπικά μεγαλύτερη στα παιδιά από αυτή ενός ενήλικα»³¹.

Τα εμπρηστικά όπλα ανεξάρτητα από τον τρόπο εκτόξευσης τους, προκαλούν αφόρητο πόνο, έντονα αναπνευστικά προβλήματα και σημαντική ψυχολογική φθορά λόγω της αλλοίωσης της εμφάνισης του ανθρώπου που έχει υποστεί εγκαύματα. Η ανάγκη για αναζήτηση λύσης στην αντιμετώπιση της χρήσης των εμπρηστικών όπλων είναι σήμερα ακόμα πιο έντονη. Τα κράτη όλο και περισσότερο κατανοούν ότι πρέπει να προχωρήσουν στην διευθέτηση των άρθρων 1 και 2 του Πρωτοκόλλου III, προκειμένου να μην υπάρχουν περιθώρια ασάφειας στην χρήση των εμπρηστικών όπλων. Τα πυρομαχικά λευκού φωσφόρου, αν και δεν εμπίπτουν στους περιορισμούς των εμπρηστικών όπλων, μπορούν να προκαλέσουν εγκαύματα τα οποία δεν σταματάνε στην επιφάνεια του δέρματος, αλλά σιγοκαίνε στο εσωτερικό του δέρματος και αναφλέγονται ξανά με την αφαίρεση των επιδέσμων από την πληγή. Τα εγκαύματα που είναι σε ποσοστό πάνω από 15% είναι πολύ σοβαρά για την περαιτέρω εξέλιξη της πορείας της υγείας των ασθενών. Για τα παιδιά τα εγκαύματα είναι πιο επώδυνα από τους ενήλικες. Τα ποσοστά μόνιμων βλαβών από εγκαύματα είναι μεγαλύτερα στα παιδιά. Έχουν αναφερθεί περιπτώσεις ιατρικών περιστατικών όπου λόγω των εγκαυμάτων δεν ήταν δυνατόν το στήθος να μπορεί να κάνει τις απαραίτητες κινήσεις για την αναπνοή, λόγω της ακινησίας που προκλήθηκε από το έγκαυμα στο δέρμα και

³¹ Βικιπαίδεια. Total body surface area, 6 July 2018, https://en.wikipedia.org/wiki/Total_body_surface_area (Πρόσβαση 20/09/21).

απαιτήθηκε να κοπεί το δέρμα στο ύψος του στήθους προκειμένου να μπορεί να αποκτήσει ευκινησία κατά την αναπνοή.³² Η περίπτωση όπου μετά από εκτεταμένα εγκαύματα στο ανθρώπινο σώμα, ο ασθενής δεν αισθάνεται πόνο σημαίνει ότι έχουν υποστεί βλάβη το μεγαλύτερο μέρος των νευρών και αυτός είναι ο λόγος που δεν αισθάνεται πόνο. Το ανθρώπινο δέρμα λειτουργεί ως τοίχος προστασίας από τις διάφορες μολύνσεις. Η παρουσία εγκαυμάτων αφήνει τον οργανισμό απροστάτευτο από τις διάφορες μολύνσεις. Αν ο άνθρωπος καταφέρει να επιζήσει από τα εγκαύματα του είναι πολύ πιθανό να αρρωστήσει από μια μολυσματική ασθένεια και να χάσει στην συνέχεια ακόμη και την ζωή του.

Άλλη επίδραση εκτός από τα εγκαύματα του δέρματος αποτελούν οι βλάβες στο αναπνευστικό σύστημα. Εγκαύματα στο κεφάλι και στον λαιμό μπορούν να προκαλέσουν πρήξιμο στον άνω αεραγωγό και να εμποδίζεται έτσι η διαδικασία της αναπνοής.³³

Η έκρηξη των εμπρηστικών όπλων παράγει διοξείδιο του άνθρακα το οποίο όταν εισπνέεται σε μεγάλες ποσότητες προκαλεί μόνιμες βλάβες στο αναπνευστικό σύστημα, όπως δηλητηρίαση, αναπνευστική ανεπάρκεια ή ανεπάρκεια οργάνων. Επιπλέον μπορούν να αλλάξουν την ψυχική ισορροπία του ανθρώπου κατά την εισπνοή μεγάλων ποσοτήτων διοξειδίου.

Οι επιπτώσεις του λευκού φωσφόρου είναι ίσως οι χειρότερες από τα μέχρι σήμερα εξεταζόμενα εμπρηστικά όπλα. Η ιδιότητα του, να καίγεται μέσα στο ανθρώπινο δέρμα ακόμη και όταν έχουν περάσει ημέρες από την αρχική έκθεση σε εκείνον, αποτελεί το χειρότερο χαρακτηριστικό του. Η θεραπεία κατά της προσβολής του λευκού φωσφόρου είναι η το δυνατόν άμεση αφαίρεση του ιστού που έχει προσβληθεί, για να μην καταφέρει να προχωρήσει βαθιά στο εσωτερικό του σώματος μέχρι τα οστά. Έχουν καταγραφεί περιπτώσεις εγκαυμάτων οστών. Αν δεν αφαιρεθεί άμεσα και καλυφθεί από επιδέσμους, συνεχίζει να καίει στο εσωτερικό του δέρματος και αναζωπυρώνεται με την επαφή του με το οξυγόνο κατά την διαδικασία αντικατάστασης των επιδέσμων. Επιπλέον προκαλεί σοβαρές βλάβες στα όργανα του ανθρώπου με τελική κατάληξη τον θάνατο. Η πιθανότητα εισόδου του στο αίμα καθώς προχωράει το έγκαυμα στο εσωτερικό του δέρματος προκαλεί άμεσο θάνατο.

---

³² Human Rights Watch-IHRC video interview with Dr. Rola Hallam, October 15, 2020, <https://www.youtube.com/watch?v=zfbigT9l0Qg> (Πρόσβαση, 22/9/21).

³³ Hao Tian et al., "Epidemiology and Outcome Analysis of Facial Burns: A Retrospective Multicentre Study 2011–2015," *Burns*, vol. 46 (2020), p 719, 724. <https://www.researchgate.net/scientific-contributions/Hao-Tian-2142857228> (Πρόσβαση, 28/9/21).

Επιπλέον συχνή επίπτωση είναι η παράλυση του προσώπου και η καρδιακή ανεπάρκεια.

Τα παρακάτω λόγια καταθέτει η Δρ. Rolla Hallam, βρετανίδα ιατρός που επέβλεπε την θεραπεία θυμάτων από χρήση εμπρηστικών όπλων κατά την επίθεση στην Συρία το 2013: «Τα εμπρηστικά όπλα δημιουργούν βαθιές, συνεχείς αναπηρίες και το ιατρικό σύστημα [σε μια ζώνη σύγκρουσης] δεν είναι εξοπλισμένο για να το αντιμετωπίσει... [Οι επιζώντες] ζουν με μεγαλύτερη αναπηρία από τους ομολόγους τους σε άλλα μέρη».³⁴

Και παραθέτοντας άλλη μια μαρτυρία σχετικά με τα αποτελέσματα της χρήσης πυρομαχικών λευκού φωσφόρου, από την Christine Collins, πρώην νοσοκόμα της Πολεμικής Αεροπορίας των ΗΠΑ, η οποία περιέθαλψε ένα κορίτσι από το Αφγανιστάν που κάηκε το 2009 στην επίθεση με λευκό φώσφορο : «Με αυτούς τους τύπους όπλων, πρέπει να υπάρχει κάποιο είδος ελέγχου. Απολύτως, 100 τοις εκατό. Είναι απαράδεκτα»³⁵.

Επιβιώνοντας από τα εγκαύματα θα έλεγε κανείς ότι απέφυγε τον κίνδυνο. Παρά το γεγονός της αποφυγής του έσχατου, η ζωή εκείνου που έχει υποστεί εγκαύματα ακολουθεί μια επώδυνη διαδρομή καθώς έχει να αντιμετωπίσει τις συχνές θεραπείες για την επούλωση των πληγών του, να αντιμετωπίσει τις κινητικές δυσκολίες από την δυσκαμψία των μυών, ενδεχομένως προβλήματα στην όραση και την ακοή. Όλα τα παραπάνω οδηγούν στην οικονομική εξαθλίωση του παθόντα και την κοινωνική περιθωριοποίηση του.

Ο έντονος πόνος που προκαλεί το έγκαυμα από την χρήση εμπρηστικής ύλης, ακολουθεί τον ασθενή για χρόνια μετά την προσβολή του. Η θεραπεία είναι επίπονη και εντατική με την χρήση μεθόδων ενυδάτωσης του δέρματος, που συχνά δεν φέρνουν το επιθυμητό αποτέλεσμα. Το έγκαυμα καταστρέφει τους ελαιώδεις αδένες και η ενυδάτωση του δέρματος είναι ελάχιστη ή αδύνατη με αποτέλεσμα ο οργανισμός να μην μπορεί να ρυθμίσει την θερμοκρασία του σώματος. Οι ασθενείς υποφέρουν από την έκθεση στον ήλιο καθώς η απώλεια του δέρματος δεν τους προστατεύει από την θερμότητα του ήλιου και οδηγούνται σε αφυδάτωση.

Ιδιαίτερα επιβλαβείς είναι οι βλάβες στα παιδιά τα οποία έχουν ακόμη το περιθώριο της σωματικής ανάπτυξης. Το έγκαυμα στο παιδικό σώμα λειτουργεί ανασταλτικά στην ανάπτυξη του. Εξαιτίας της απώλειας της ελαστικότητας του

³⁴ IHRC, Incendiary Weapons: Assessing the problem, February 2021, www.hrw.org/sites/default/files/media_2021/02/IW_final2.pdf (Πρόσβαση, 8/11/21).

³⁵ Στο ίδιο. (Πρόσβαση, 8/11/21).

δέρματος, το παιδικό σώμα εμποδίζεται στην ανάπτυξη του από την σταθερότητα της δομής του καμένου πλέον δέρματος. Η επιφάνεια του δέρματος που έχει προσβληθεί εμποδίζει την ανάπτυξη του σώματος αφού δεν μπορεί να συμβαδίσει με την ανάπτυξη του σκελετού των οστών και δημιουργεί κατάσταση ακινησίας στον ασθενή. Έχουν αναφερθεί περιπτώσεις αδυναμίας των παθόντων να καταφέρουν ακόμη και να σκύψουν π.χ. το κορμί προς τα εμπρός από την έκταση του εγκαύματος. Οι μόνιμες ουλές που υπάρχουν πάνω στο σώμα και ιδιαίτερα εκείνες που βρίσκονται στο πρόσωπο οδηγούν τους ασθενείς σε πτώση της ψυχολογίας τους. Η διαφορετικότητα που τους καταλογίζει ο τραυματισμός τους, οδηγεί σε συναισθήματα απομόνωσης ακόμη και αυτοκτονίας. Η αδυναμία πρόσβασης σε πόρους λόγω της δυσκολίας ανεύρεσης εργασίας για τους λειτουργικούς και μόνο λόγους, δεν ευνοούν τους ασθενείς να στραφούν στην πλαστική χειρουργική για την αποκατάσταση των βλαβών που έχουν υποστεί, λόγω του μεγάλου κόστους που απαιτεί αυτή η ιατρική μέθοδος. Η διαδικασία της κοινωνικής ένταξης για τους επιζώντες από εμπρηστικές επιθέσεις είναι ιδιαίτερα δύσκολη. «Σύμφωνα με τον Δρ Schneider, τα εγκαύματα και οι ουλές μπορεί να έχουν βαθιές επιπτώσεις στην ικανότητα ενός επιζώντος να αλληλεπιδρά με τον κόσμο γύρω του.»³⁶

Η ανάγκη για άμεση ιατρική φροντίδα τις πρώτες 24 ώρες είναι καθοριστική για την μετέπειτα εξέλιξη της θεραπείας. Στις εμπόλεμες ζώνες η ιατρική κάλυψη είναι δυστυχώς ελλιπής. Στην περίπτωση της Συρίας τα θύματα των βομβαρδισμών από εμπρηστικά όπλα δεν είχαν την δυνατότητα για την κατάλληλη ιατρική φροντίδα. Οι ασθενείς έφταναν στα νοσοκομεία μεταφερόμενοι όχι από ασθενοφόρα αλλά από τα οχήματα των συγγενών τους και ανέμεναν για την ιατρική φροντίδα ενώ το φαρμακευτικό υλικό για την περίθαλψη των τραυμάτων δεν επαρκούσε για το σύνολο των τραυματιών. Το ιατρικό προσωπικό που υπηρετεί σε εμπόλεμες ζώνες συνήθως δεν έχει πρόσβαση στο απαραίτητο φαρμακευτικό υλικό λόγω των δύσκολων συνθηκών λειτουργίας που διαμορφώνουν οι τακτικές καταστάσεις. Η έλλειψη προμηθειών, εξοπλισμών και ιατρικών εγκαταστάσεων καθιστούν ανεπαρκή την παροχή Α΄ βοηθειών ακόμη και όταν το ιατρικό προσωπικό είναι έμπειρο και ικανό να προσφέρει τις υπηρεσίες του.³⁷

---

³⁶ HRW, Jeffrey Sachs on Human Rights, Development Goals and Structural Reform, October 21, 2020, <https://www.youtube.com/watch?v=SOKIkY1wcsE&t=1211s>, (Πρόσβαση, 10/10/21).

³⁷ The Journal of Craniofacial Surgery & Volume 21, Number 5, Management of War-Related Burn Injuries: Lessons Learned From Recent Ongoing Conflicts Providing Exceptional Care in Unusual Places, September 2010, <https://shadyhayek.com/wp-content/uploads/2012/02/Management-of-War-Related-Burn-Injuries-Lessons-Learned->

Τα εμπρηστικά όπλα έχουν προκαλέσει μεγάλο πόνο σε άμαχους πολίτες σε συγκρούσεις σε όλο τον κόσμο. Όποιος και αν είναι ο πρωταρχικός τους στόχος, τα πυρομαχικά με λευκό φώσφορο, ναπάλμ ή άλλες εμπρηστικές ενώσεις, έχουν προκαλέσει πλήθος τραυματισμών που είναι εξαιρετικά επώδυνοι, θεραπεύονται δύσκολα και στις καλύτερες περιπτώσεις αντιμετώπισης τους απαιτούν θεραπείες επώδυνες, με μεγάλο οικονομικό κόστος και τελικά η ψυχική φθορά που προκαλούν είναι ανεπανόρθωτη.

Πηγή: <https://sipacontest.com/gallery/photo/183651>

Στην εικονιζόμενη φωτογραφία αποτυπώνεται η φρίκη του πολέμου απέναντι στον άμαχο πληθυσμό. «Ο Munzir πατέρας αυτού του μικρού αγοριού, έχασε το δεξί του πόδι όταν έπεσε βόμβα καθώς περπατούσε μέσα από ένα παζάρι στο Idlib της Συρίας. Ο γιος του Μουσταφά, γεννήθηκε χωρίς άνω και κάτω άκρα λόγω τετρα-αμελίας, μιας συγγενούς διαταραχής που προκλήθηκε από τα φάρμακα που έπρεπε να πάρει η μητέρα του Ζεϊνέπ, αφού αρρώστησε από νευρικά αέρια που απελευθερώθηκαν κατά τη διάρκεια του πολέμου στη Συρία. Ο Μουσταφά θα χρειαστεί στο μέλλον ειδικές ηλεκτρονικές προσθέσεις οι οποίες, δυστυχώς, δεν είναι ακόμη διαθέσιμες στην χώρα του»³⁸. Η παραπάνω φωτογραφία βραβεύτηκε στο διαγωνισμό Siena International Photo Awards, ως η καλύτερη της χρονιάς 2021 και πήρε την ονομασία «Δυσκολίες της ζωής».

From-Recent-Ongoing-Conflicts-Providing-Exceptional-Care-in-Unusual-Places.pdf, (Πρόσβαση, 5/10/21).

³⁸ Siena International Photo Awards, <https://sipacontest.com/gallery/photo/183651>, (Πρόσβαση, 10//11/21).

Τα κράτη και οι μη κρατικές ένοπλες οργανώσεις συνέχισαν να κάνουν χρήση αυτών των όπλων παρά την Σύμβαση του 1980 για την απαγόρευση τους. Η Διεθνής Κοινότητα δεν κατάφερε με τις Συνθήκες που συνέταξε να απαγορεύσει την χρήση των συγκεκριμένων όπλων. Για την καθολική αντιμετώπιση του φαινομένου δεν αρκεί μόνο η άσκηση πίεσης από τα συμβαλλόμενα κράτη της Συνθήκης για τον περιορισμό των όπλων. Χρειάζεται η επανεξέταση του διατάξεων του Πρωτοκόλλου III που αριθμεί πλέον πάνω από τριάντα έτη σε ισχύ. Απαιτείται η προσέγγιση των εμπρηστικών όπλων από οπτική γωνία τέτοια, που να μην αφήνει περιθώριο στα κράτη να κάνουν χρήση αυτών των όπλων με τους περιορισμούς που προσδιορίζονται με το εάν ρίχνονται από εναέρια ή επίγεια μέσα και εάν ο πρωταρχικός τους στόχος είναι ο εμπρησμός του αντιπάλου ή η φωτιά αποτελεί επακόλουθο της έκρηξης τους.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο : ΔΙΕΘΝΕΣ ΔΙΚΑΙΟ ΚΑΙ ΕΜΠΡΗΣΤΙΚΑ ΟΠΛΑ

4.1 Γιατί απαγορεύονται

Τα εμπρηστικά όπλα επιφέρουν τον θάνατο μέσα από μια διαδικασία αφόρητου σωματικού πόνου και αντεκδίκησης. Χαρακτηριστική είναι η δήλωση της Επιτροπής για τον Αφοπλισμό και την Διεθνή Ασφάλεια της Γενικής Συνέλευσης των Ηνωμένων Εθνών, που παραδόθηκε την 17 Οκτωβρίου του 2018 από τον Steve Goose, μέλος της Human Rights Watch:

«Οι τελευταίοι δώδεκα μήνες μαρτυρούν τόσο τη φρίκη των εμπρηστικών όπλων όσο και τη δυνατότητα διπλωματικής απάντησης. Στις 16 Μαρτίου, σύμφωνα με αναφορές της Συριακής Πολιτικής Άμυνας, μια εμπρηστική επίθεση όπλων στην Ανατολική Γκούτα της Συρίας σκότωσε τουλάχιστον 61 άτομα και τραυμάτισε περισσότερα από 200. Οι περισσότεροι από τα θύματα ήταν γυναίκες και παιδιά που κάηκαν ζωντανά. Αυτό το περιστατικό ήταν μόνο μία από τις 26 εμπρηστικές επιθέσεις που τεκμηριώθηκαν από το Human Rights Watch μεταξύ Ιανουαρίου και Αυγούστου 2018. Ο πραγματικός αριθμός είναι πιθανότατα πολύ υψηλότερος. Σε μια πιο θετική προσέγγιση, οι χώρες διεξήγαγαν τις πιο ισχυρές συζητήσεις σχετικά με τα εμπρηστικά όπλα, σχεδόν τέσσερις δεκαετίες από τη σύνοδο των υψηλών συμβαλλομένων μερών της σύμβασης του περασμένου Νοεμβρίου σχετικά με τα συμβατικά όπλα (CCW). Τα εμπρηστικά όπλα ήταν ένα ξεχωριστό θέμα της ατζέντας για πρώτη φορά από το 1980. Η λεπτομερής προσέγγιση ήταν ένα ευπρόσδεκτο βήμα για τις προσπάθειες μείωσης του πόνου που αποφέρει η χρήση από αυτά τα εξαιρετικά σκληρά όπλα. Εμπρηστικά όπλα, τα οποία παράγουν θερμότητα και φωτιά μέσω της χημικής αντίδρασης ενός εύφλεκτου υλικού προκαλούν βασανιστικά εγκαύματα που είναι δύσκολο να

αντιμετωπιστούν και οδηγούν σε μακροχρόνιους σωματικούς και ψυχολογικός τραυματισμός. Τα όπλα ξεκινούν επίσης πυρκαγιές που μπορούν να καταστρέψουν αμάχους και υλική υποδομή.

Το πρωτόκολλο III της CCW, που εγκρίθηκε το 1980, απαγορεύει ορισμένες χρήσεις εμπρηστικών όπλων, αλλά οι περιορισμοί τους, δεν κατάφεραν να σταματήσουν την βλάβη που παρατηρείται στη Συρία και αλλού. Το πρωτόκολλο CCW έχει δύο μεγάλα κενά. Πρώτον, απαγορεύει τη χρήση εμπρηστικών όπλων που μεταφέρονται στον αέρα εναντίον «Συγκεντρώσεων πολιτών», αλλά έχει πιο αδύναμους περιορισμούς για είδη όπλων που εκτοξεύονται από το έδαφος. Πολλές επιθέσεις που διαπράχθηκαν φέτος στη Συρία περιλάμβαναν πυραύλους Grad που περιέχουν 180 εμπρηστικές βομβίδες, οι οποίοι εκτοξεύτηκαν από το έδαφος. Δεύτερον, πολλά υψηλά συμβαλλόμενα μέρη πιστεύουν ότι ο τρέχων ορισμός δεν καλύπτει πυρομαχικά πολλαπλών χρήσεων, όπως ο λευκός φωσφόρος, επειδή ο ορισμός βασίζεται στο σκοπό για τον οποίο τα όπλα ήταν «πρωτίστως σχεδιασμένα» και όχι στα αποτελέσματά τους. Ωστόσο, ο λευκός φωσφόρος προκαλεί παρόμοια βλάβη. Μπορεί να κάψει τους ανθρώπους μέχρι το κόκαλο και να αναπαράγει τραύματα μόλις αφαιρεθούν οι επίδεσμοι από αυτά. Το κλείσιμο αυτών των κενών θα ήταν νομικά αν όχι πολιτικά απλό. Θα δημιουργούσε ισχυρότερους κανόνες και αύξηση του στίγματος ενάντια στα εμπρηστικά όπλα. Οι περισσότερες χώρες που μίλησαν για εμπρηστικά όπλα σε διπλωματικά φόρα κατά το παρελθόν έτος αναγνώρισαν τη σημασία του κλεισίματος αυτών των κενών. Τόνισαν την ανάγκη για ισχυρότερο νόμο και ζητήθηκε η αναθεώρηση του πρωτοκόλλου III. Στο τέλος της συνάντησης CCW, τα Υψηλά Συμβαλλόμενα Μέρη ενέκριναν μια τελική έκθεση που «καταδικάζει κάθε χρήση εμπρηστικών όπλων εναντίον αμάχων ή πολιτικών αντικειμένων και οποιαδήποτε άλλη χρήση ασυμβίβαστη με το διεθνές ανθρωπιστικό δίκαιο». Τα συμβαλλόμενα μέρη συμφώνησαν επίσης να συνεχίσουν τις συζητήσεις τον Νοέμβριο του 2018. Στην πρώτη επιτροπή, οι αντιπροσωπείες πρέπει να καταδικάσουν δημόσια τη συνεχιζόμενη χρήση εμπρηστικών όπλα και ενθαρρύνουν όλα τα έθνη να ενταχθούν στο CCW και στο Πρωτόκολλο III. Πρέπει επίσης να ζητήσουν ισχυρότερο διεθνές δίκαιο για τα εμπρηστικά όπλα. Κατά την ετήσια συνάντησή τους τον Νοέμβριο, τα συμβαλλόμενα μέρη του CCW θα πρέπει να επωφεληθούν την ειδική θέση στην ημερήσια διάταξη για την καταδίκη των ανθρωπίνων δεινών που προκαλούνται από εμπρηστικά όπλα, να επεξεργασθούν τις εθνικές πολιτικές και θέσεις και να εκφράσουν την υποστήριξή τους για την αναθεώρηση του πρωτοκόλλου III. Θα πρέπει επίσης να συμφωνήσουν να αφιερώσουν χρόνο το 2019 για να επανεξετάσουν την εφαρμογή και την επάρκεια του Πρωτοκόλλου III, κατά προτίμηση μέσω άτυπης συνάντησης εμπειρογνομώνων. Αυτά τα βήματα είναι απαραίτητα για την εξάλειψη της χρήσης

εμπρηστικών όπλων σε πόλεις και προστασία των πολιτών από τα φρικτά εγκαύματα και τον οδυνηρό θάνατο».³⁹

4.2 Διεθνείς Συμβάσεις για τα εμπρηστικά όπλα

Το ερώτημα της απαγόρευσης ή και περιορισμού της χρήσης των συμβατικών έχει αναλυθεί από τον έγκριτο νομικό Yves Sandoz⁴⁰ στο πλαίσιο της Διεθνούς Επιθεώρησης του Ερυθρού Σταυρού.: «Ο νόμος και ο πόλεμος αποτελούν ανταγωνιστικούς παράγοντες - ιδιαίτερα από την έγκριση του Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών - και πρέπει να ελπίζουμε ότι μια μέρα ο πρώτος θα επικρατήσει οριστικά έναντι του δεύτερου. Ο Γενικός Γραμματέας των Ηνωμένων Εθνών έκανε την τιμή να συνεισφέρει ένα έγγραφο σε αυτό το ειδικό τεύχος αφιερωμένο στις απαγορεύσεις ή τους περιορισμούς στη χρήση ορισμένων συμβατικών όπλων. Στο μήνυμά του μας υπενθυμίζει ότι ο πόλεμος δεν έχει ακόμη υποταχθεί πλήρως από το νόμο και ότι απομένει να καταβληθεί κάθε προσπάθεια προς αυτή την κατεύθυνση. Αναμφίβολα, ο πόλεμος και ως εκ τούτου ο νόμος του πολέμου, εξακολουθούν να είναι πολύ επίκαιρα θέματα αυτή τη στιγμή. Στο πλαίσιο του πολεμικού δικαίου, ή πιο συγκεκριμένα στο διεθνές ανθρωπιστικό δίκαιο που εφαρμόζεται κατά τη διάρκεια ένοπλων συγκρούσεων (IHL), οι περιορισμοί που επιβάλλονται για ανθρωπιστικούς λόγους στη διεξαγωγή εχθροπραξιών, ιδίως οι απαγορεύσεις ή οι περιορισμοί στη χρήση ορισμένων όπλων, είναι ιδιαίτερα ευαίσθητο θέμα. Ο κύριος λόγος δυσκολιών από την άποψη αυτή είναι το γεγονός ότι η τήρηση αυτών των κανονισμών μπορεί να επηρεάσει άμεσα το αποτέλεσμα μιας ένοπλης σύγκρουσης. Συνεπώς, είναι απαραίτητο οι κανόνες να συνταχθούν σε συνδυασμό με τους ανθρώπους που πρέπει να τους εφαρμόσουν, δηλαδή τους υπεύθυνους των ενόπλων δυνάμεων, οι οποίοι διαφορετικά θα τους αγνοούσαν. Ο W. Hays Parks τονίζει ιδιαίτερα αυτό το σημείο στο άρθρο του σχετικά με τη σύνταξη του Πρωτοκόλλου III της Σύμβασης του 1980 (Πρωτόκολλο για εμπρηστικά όπλα). Η σύνταξη των Πρωτοκόλλων του 1977 επιπλέον των Συμβάσεων της Γενεύης του 1949 παρείχε επίσης την ευκαιρία να ρίξουμε μια

³⁹ Statement on Incendiary Weapons

UN General Assembly First Committee on Disarmament and International Security
Delivered by Steve Goose, Human Rights Watch October 17, 2018.

⁴⁰ Ο Yves Sandoz γεννήθηκε το 1944 στο Neuchatel της Ελβετίας. Έλαβε πτυχίο νομικής το 1967 και διδακτορικό στη νομική το 1974, αμφότερα από το Πανεπιστήμιο του Neuchatel, και ήταν εκπρόσωπος της ICRC μεταξύ 1968 και 1972 στη Νιγηρία, το Ισραήλ, το Μπαγκλαντές και την Υεμένη. Από το 1975, ο κ. Sandoz βρίσκεται στην έδρα της ICRC, όπου η τρέχουσα θέση του είναι αυτή του διευθυντή και επικεφαλής του τμήματος αρχών, δικαίου και σχέσεων με το κίνημα. Είναι επίσης πολύ ενεργός στη διδασκαλία του διεθνούς ανθρωπιστικού δικαίου, ιδιαίτερα στο Διεθνές Ινστιτούτο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων στο Στρασβούργο και στην Ακαδημία Διεθνούς Δικαίου της Χάγης. Είναι ένας από τους συγγραφείς του Σχολιασμού των Πρωτοκόλλων του 1977 επιπλέον των Συμβάσεων της Γενεύης του 1949 και έχει γράψει πολλά έργα για το διεθνές ανθρωπιστικό δίκαιο και το ποινικό δίκαιο, πολλά από τα οποία έχουν δημοσιευτεί ως άρθρα στην Διεθνή ανασκόπηση του Ερυθρού Σταυρού.

άλλη ματιά σε θέματα που σχετίζονται με την απαγόρευση των όπλων και να ξεκαθαρίσουμε τη σχέση μεταξύ Διεθνούς Ανθρωπιστικού Δικαίου (Δ.Α.Δ.) και αφοπλισμού. Απαγορεύσεις ή περιορισμοί στη χρήση συγκεκριμένων όπλων μαζικής καταστροφής δεν επανεξετάστηκαν κατά τη διάρκεια της διάσκεψης για την επιβεβαίωση και ανάπτυξη του Δ.Α.Δ. Τα κράτη έκριναν ότι, ενόψει της σημασίας αυτών των όπλων στη διατήρηση της ισορροπίας δυνάμεων, η χρήση τους δεν θα μπορούσε να εξεταστεί ξεχωριστά από την παραγωγή, την κατοχή και αποθήκευση τους. Ωστόσο, αυτή η παράλειψη προφανώς δεν σημαίνει αυτό, ότι η χρήση τους δεν διέπεται από τους γενικούς κανόνες και αρχές του Δ.Α.Δ. Όσον αφορά τα συμβατικά όπλα, ήταν εξ αρχής σαφές ότι η επιβεβαίωση και η ανάπτυξη των βασικών κανόνων που διέπουν τις μεθόδους και τα μέσα μάχης δεν επέβαλε αυτόματα απαγορεύσεις ή περιορισμούς στη χρήση συγκεκριμένων όπλων. Θεωρήθηκε απαραίτητο να εξεταστεί κάθε τύπος όπλου υπό το πρίσμα αυτών των κανόνων. Αργότερα συμφωνήθηκε ότι μια συγκριτική μελέτη θα μπορούσε να πραγματοποιηθεί στο πλαίσιο μιας διπλωματικής διάσκεψης για το Δ.Α.Δ. Σε απάντηση αιτήματος της Διπλωματικής Διάσκεψης 1974-1977, δύο ειδικές συνεδριάσεις εμπειρογνομόνων συγκλήθηκαν από το ICRC για το σκοπό αυτό. Αποφασίστηκε, ωστόσο, ότι οι βασικές συμβάσεις Δ.Α.Δ. δεν πρέπει να περιλαμβάνουν ειδικούς κανονισμούς για αυτά τα όπλα. Αντίθετα, θα πρέπει να αποτελούν αντικείμενο ξεχωριστών συνθηκών που θα πρέπει να συνταχθούν και να εγκριθούν επίσημα υπό την αιγίδα των Ηνωμένων Εθνών. Αυτός ο σαφής διαχωρισμός των θεμάτων επέτρεψε επίσης τον ακριβέστερο καθορισμό των αντίστοιχων λειτουργιών της ICRC και του ΟΗΕ σε τέτοια θέματα. Όπως επισημαίνει ο Maurice Aubert, ένας από τους Αντιπροέδρους της ICRe, ο Ερυθρός Σταυρός επιθυμεί να εκπληρώσει πλήρως την εντολή "να εργαστεί για την πιστή εφαρμογή" του Δ.Α.Δ. που του έχει ανατεθεί από το Καταστατικό του Διεθνούς Κινήματος του Ερυθρού Σταυρού. Αυτή η διαφοροποίηση των ρόλων κατά τη διάρκεια της Διπλωματικής Διάσκεψης 1974-1977 ήταν ζωτικής σημασίας για να διασφαλιστεί ότι δεν αμφισβητείται η επίσημη ικανότητα του Ερυθρού Σταυρού όσον αφορά τις μεθόδους και τα μέσα μάχης, καθώς ο κίνδυνος να συμβεί αυτό είναι ακόμη μεγαλύτερος καθώς το ίδρυμα δεν έχει αναγνωρισμένη ικανότητα στο θέμα. Πράγματι, μέσω των δραστηριοτήτων του, ο Ερυθρός Σταυρός έχει αποκτήσει ένα απόθεμα εμπειρίας στους τομείς της κράτησης, της βοήθειας έκτακτης ανάγκης και της πολεμικής ιατρικής, αλλά το ίδιο δεν ισχύει όταν πρόκειται για όπλα.

Πρέπει λοιπόν να καταστεί σαφές ότι ο Ερυθρός Σταυρός δεν πρόκειται να δοκιμάσει όπλα με σκοπό την έκδοση ή την απόρριψη «ανθρωπιστικών πιστοποιητικών». Ο Ερυθρός Σταυρός δεν είναι σε θέση να το πράξει και τόσο οι κυβερνήσεις όσο και το ευρύ κοινό θα έχει εικόνα τέτοιων δραστηριοτήτων. Από την άλλη πλευρά, όπως η

Louise Doswald-Beck και ο Gerald c. O. Cauderay επισημαίνουν ότι ο Ερυθρός Σταυρός πρέπει να διασφαλίσει ότι τα κράτη σέβονται τις υποχρεώσεις τους σχετικά με τη διεξαγωγή εχθροπραξιών, ιδίως την υποχρέωση που επιβάλλει το άρθρο 36 του πρόσθετου πρωτοκόλλου Ι για τον καθορισμό της νομιμότητας χρήσης ενός νέου όπλου, σύμφωνα με το Δ.Α.Δ. πριν την υιοθετήσει. Σε αυτό το πλαίσιο, ο Ερυθρός Σταυρός έχει διοργανώσει μια σειρά συναντήσεων εμπειρογνομόνων για να επιστήσει την προσοχή. Δηλώνει τη νομιμότητα ή μη της χρήσης όπλων λείζερ κατά προσωπικού. Τα πρωτόκολλα είναι απλώς μια ερμηνεία, με συγκεκριμένους όρους, των διατάξεων του Πρωτοκόλλου Ι του 1977 σχετικά με τις μεθόδους και τα μέσα μάχης. Όπως επισημαίνουν σχεδόν όλα τα άρθρα σε αυτό το τεύχος του Review, είναι ζωτικής σημασίας να συνεχίσουμε να εξετάζουμε την εφαρμογή των κανόνων που διέπουν τις εχθροπραξίες σε μη διεθνείς ένοπλες συγκρούσεις. Όσον αφορά το δικαίωμα των συνθηκών, μια τέτοια εφαρμογή αποκλείστηκε όσον αφορά τη Σύμβαση του 1980 και τα τρία Πρωτόκολλά της, αλλά αυστηρά για λόγους που σχετίζονται με τη διατήρηση της εθνικής κυριαρχίας. Σε αυτό το πλαίσιο κανείς δεν ανέφερε την στρατιωτική ανάγκη σε μη διεθνείς συγκρούσεις της χρήσης μεθόδων και μέσων πολέμου που απαγορεύονται στις διεθνείς ένοπλες συγκρούσεις. Συνεπώς, το ερώτημα αυτό απαιτεί διεξοδική εξέταση από την πλευρά του Δ.Α.Δ. και ίσως επίσης από την άποψη των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Στο πλαίσιο του Δ.Α.Δ., η δυνατότητα εφαρμογής σε όλες τις συγκρούσεις των κανόνων που διέπουν τις διεθνείς συγκρούσεις είτε με ερμηνεία είτε με φυσική επέκταση ή ως μέρος του διεθνούς εθίμου, απαιτεί περαιτέρω μελέτη και διευκρίνιση. Οι διαδικασίες της XIV Στρογγυλής Τραπέζης του Διεθνούς Ινστιτούτου Ανθρωπιστικού Δικαίου στο Σαν Ρέμο τον Σεπτέμβριο του 1989, που αναφέρθηκαν στο τεύχος Σεπτεμβρίου-Οκτωβρίου της Επισκόπησης, έδειξαν τον δρόμο προς αυτήν την κατεύθυνση.

Μια στενή εξέταση της έννοιας της στρατιωτικής αναγκαιότητας σε σχέση με τις διεθνείς ένοπλες συγκρούσεις θα μπορούσε επίσης να ρίξει φως στην ερώτηση. Αυτή η έννοια θεωρείται πολύ συχνά απλώς ως το δικαίωμα του στρατού να κάνει ό, τι πρέπει για να κερδίσει, ενώ υπονοεί επίσης την υποχρέωση να μην κάνει περισσότερα από ό, τι είναι απολύτως απαραίτητο. Κανένας πόλεμος δεν παρέχει απεριόριστο δικαίωμα δολοφονίας και εάν η ταλαιπωρία που προκαλείται από ορισμένα όπλα θεωρείται περιττή, η χρήση τους δεν μπορεί να δικαιολογηθεί σε καμία περίπτωση. Η ίδια αρχή ισχύει όταν το θέμα εξετάζεται από την άποψη των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Γιατί οι ειδικές εξαιρέσεις στο δικαίωμα στη ζωή και την υγεία που γίνονται δεκτές σε καιρό σύγκρουσης πρέπει να είναι μεγαλύτερες σε εσωτερικές παρά σε διεθνείς συγκρούσεις;

Ο Ερυθρός Σταυρός είναι υποχρεωμένος να εκπληρώνει στο μέγιστο βαθμό την εντολή του ως θεματοφύλακα του Δ.Α.Δ., επιδιώκοντας να διασφαλίζει μέσω των επιτόπιων δραστηριοτήτων του, ότι εφαρμόζεται ο νόμος, προωθώντας τα μέσα του Δ.Α.Δ., διευκρινίζοντας τις διατάξεις του όταν είναι απαραίτητο και ενθαρρύνοντας τα κράτη να λαμβάνουν τα κατάλληλα μέτρα για την εφαρμογή του. Όσον αφορά το ευαίσθητο ζήτημα της απαγόρευσης ή του περιορισμού της χρήσης ορισμένων όπλων, ο ρόλος του Ερυθρού Σταυρού είναι ουσιαστικά να υπενθυμίσει στα κράτη όχι μόνο την ευθύνη τους να συμμορφωθούν με το Δ.Α.Δ. αλλά και την ηθική τους ευθύνη. Όταν τα παιδιά ανατινάσσονται από νάρκες κατά τη διάρκεια διεθνών ένοπλων συγκρούσεων, οι σχετικές νομικές διατάξεις μπορούν και πράγματι πρέπει να εξεταστούν και, εάν είναι απαραίτητο, να επαναληφθούν στον πίνακα σχεδίων. Αλλά, ηθικά μιλώντας, τα κράτη πρέπει να ερωτηθούν εάν παρέχουν στον εαυτό τους το δικαίωμα, σε εσωτερικές συγκρούσεις, να χρησιμοποιούν μεθόδους εναντίον των πολιτών τους, τις οποίες έχουν συμφωνήσει να εγκαταλείψουν στις διεθνείς ένοπλες συγκρούσεις. Εάν το κάνουν, θα πρέπει να το πουν και να αναλάβουν την ευθύνη για τις συνέπειες. Για τον Ερυθρό Σταυρό, η προώθηση των ανθρωπιστικών προτύπων σημαίνει επίσης την αντιμετώπιση της υποκρισίας και, όταν προκύψει ανάγκη, την γνωστοποίηση της αγανάκτησής της.».⁴¹

4.3 Απαγορεύσεις και περιορισμοί στην χρήση των συμβατικών όπλων σε αντίθεση με την στρατιωτική αναγκαιότητα τους

Ο εξοπλισμός των κρατών αποτελεί στην σύγχρονη εποχή αυτοσκοπό προκειμένου να διατηρηθεί η ισορροπία του διεθνούς συστήματος. Η ανάγκη για διατήρηση της κρατικής κυριαρχίας προϋποθέτει ισχυρή στρατιωτική δύναμη, που θα αποτρέπει κάθε επίδοξο εχθρό να την επιβουλευεται. Η επιβίωση στο διεθνές σύστημα εξασφαλίζεται μέσα από τον φόβο, ο οποίος λειτουργεί αποτρεπτικά στην σκέψη του αντιπάλου.

«Τα κράτη στο άναρχο διεθνές σύστημα αναγκάζονται να λάβουν μέτρα για να αυξήσουν την ασφάλεια τους. Τα μέτρα αυτά όμως μειώνουν την ασφάλεια των άλλων. Αυτό ανατροφοδοτεί την ανασφάλεια και τον ανταγωνισμό. Αυτό είναι το γνωστό δίλημμα ασφαλείας».⁴²

«Οποιοσδήποτε προσπάθειες απαγόρευσης ή περιορισμού της χρήσης τους βάσει διεθνών συμφωνιών αντιμετωπίζουν σημαντικά εμπόδια. Ακόμη και μόνο για τη διασφάλιση της δικής τους εθνικής ασφάλειας, τα κράτη προσπαθούν να εξοπλίσουν

⁴¹ International Review of the Red Cross, Nov-Dec 1990, σελ.11.

⁴² Waltz N. Kenneth, Θεωρία Διεθνούς Πολιτικής, Αθήνα, Εκδόσεις Ποιότητα, 2011, μφ. Κ.Κολιόπουλος, σ.11.

τους στρατούς τους με τα πιο ενημερωμένα όπλα και, αν είναι δυνατόν, πιο εξελιγμένα από αυτά που βρίσκονται στο οπλοστάσιο ενός δυνητικού εχθρού. Αλλά η χρήση ενός συγκεκριμένου τύπου όπλου δεν μπορεί να δικαιολογηθεί εάν έρχεται σε αντίθεση με τις γενικές αρχές του δικαίου και της ανθρωπότητας». ⁴³

Το Διεθνές Δίκαιο που επιδιώκει να διατηρήσει την ειρήνη μεταξύ των κρατών, δεν απαγορεύει την χρήση όπλων όταν τα κράτη καλούνται να υπερασπιστούν τα συμφέροντα τους (νόμιμη άμυνα), αλλά απαγορεύει τη χρήση όπλων που προκαλούν περιττή οδύνη και τραύματα (π.χ. σφαίρες που προκαλούν μη ανιχνεύσιμα θραύσματα, εκρηκτικές παγίδες). Όσον αφορά τα όπλα που χρησιμοποιούνται διαρκούντος πολέμου (νάρκες κατά προσωπικού, εμπρηστικές συσκευές), δεν έχουμε επίσης παρά να ελπίζουμε ότι η χρήση τους θα περιοριστεί στο μέτρο του δυνατού στο στρατιωτικό προσωπικό, ώστε να αποφευχθεί η αδιάκριτη βλάβη σε αμάχους, πολιτικά αντικείμενα και το περιβάλλον. Από την άλλη πλευρά, τα κράτη δεν προβαίνουν σε μείωση των εξοπλισμών τους. Επίσης, κάθε απαγόρευση ή περιορισμός στην χρήση όπλων κατά τη διάρκεια μίας ένοπλης σύγκρουσης επιτρέπεται μόνο υπό το πρίσμα της αρχής της στρατιωτικής αναγκαιότητας. Σε κάθε περίπτωση, πάντως, πρέπει να υπάρχουν όρια στα μέσα του πολέμου, όπως αναφέρεται στο προοίμιο της Διακήρυξης της Αγίας Πετρούπολης του 1868 που απαγορεύει τη χρήση ορισμένων βλημάτων κατά τη διάρκεια του πολέμου. ⁴⁴ Τα νέα δεδομένα στην αξιολόγηση μιας πολεμικής κατάστασης, καθιστούν δύσκολο τον διαχωρισμό μεταξύ της διεξαγωγής εχθροπραξιών σε μια στρατιωτική επιχείρηση και την παρακολούθηση του τρόπου που εκτελούνται οι διαταγές για την επίτευξη του επιθυμητού αποτελέσματος, χωρίς παράλληλα να γίνεται υπερβολική χρήση βίας σε προσωπικό, καθώς και καταστροφή πολιτικών αντικειμένων σε αντιπαράθεση με το στρατιωτικό πλεονέκτημα που πρόκειται να επιτευχθεί από μια επιθετική ενέργεια. Η νομοθεσία για τις ένοπλες συγκρούσεις θα αποτελεί πάντα έναν συμβιβασμό μεταξύ της στρατιωτικής αναγκαιότητας και των ανθρωπιστικών απαιτήσεων. Αυτό δεν αποτρέπει από την προσπάθεια των Διεθνών Οργανισμών να παρέχουν μεγαλύτερη προστασία στον άμαχο πληθυσμό και να μειώσουν την σκληρότητα μεταξύ των μαχητών.

4.4 Προώθηση του Διεθνούς Ανθρωπιστικού Δικαίου

⁴³ International Review of the Red Cross, Nov-Dec 1990, σελ 14

⁴⁴ " το μόνο νόμιμο αντικείμενο που πρέπει να προσπαθήσουν να επιτύχουν τα κράτη κατά τη διάρκεια του πολέμου είναι η αποδυνάμωση των στρατιωτικών δυνάμεων του εχθρού".

"... η χρήση τέτοιων όπλων θα ήταν, επομένως, αντίθετη με τους νόμους της ανθρωπότητας".

"... Αυτό το αντικείμενο θα ξεπεραστεί με τη χρήση όπλων που επιδεινώνουν άσκοπα τα βάσανα των ατόμων με ειδικές ανάγκες ή καθιστούν τον θάνατό τους αναπόφευκτο".

Διεθνείς Οργανισμοί όπως ο Ερυθρός Σταυρός, ενεργούν με σκοπό τους την προάσπιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Οι πολεμικές συγκρούσεις σε ολόκληρο τον κόσμο δημιουργούν την ανάγκη για άμεση δράση οργανισμών που έρχονται να καταπραΰνουν το δυνατόν, τον ανθρωπινό πόνο. Παράλληλα φυσικές καταστροφές (πυρκαγιές, πλημμύρες, σεισμοί) γίνονται πλέον περισσότερο αισθητές σήμερα, όπου η κλιματική αλλαγή που έχει επιφέρει η ανέλεγκτη παγκόσμια βιομηχανική ανάπτυξη των τελευταίων δεκαετιών, ενισχύουν ακόμη περισσότερο την ανάγκη για την προστασία της ανθρώπινης ύπαρξης. Η Σύμβαση του 1864 για την βελτίωση των τραυματιών στο στρατό, καθώς και οι Συμβάσεις της Γενεύης αποτελούν ιστορικά την πρώτη προσέγγιση στην προάσπιση του ανθρωπιστικού δικαίου. Για να γίνει αποτελεσματικότερη η προστασία του άμαχου πληθυσμού από τον πόλεμο, των τραυματιών και των ναυαγών θα πρέπει να περιλαμβάνει περιορισμούς στην χρήση των μέσων μάχης. Τον Σεπτέμβριο του 1956 ο Ερυθρός Σταυρός συνέταξε το «Σχέδιο κανόνων για τον περιορισμό των κινδύνων που διατρέχει ο άμαχος πληθυσμός σε καιρό πολέμου», το οποίο απαγόρευε ρητά τη χρήση όπλων των οποίων οι επικίνδυνες επιπτώσεις θα μπορούσαν να είναι ανεξέλεγκτες. Παρουσιάστηκαν οι θέσεις του Οργανισμού στο 19ο Διεθνές Συνέδριο του Ερυθρού Σταυρού το 1957, το οποίο ζήτησε να υποβληθούν για έγκριση από τις κυβερνήσεις. Για να τεθούν σε εφαρμογή οι κανόνες περιορισμού της χρήσης βίας θα έπρεπε μεγάλος αριθμός κρατών να συμμετέχει στις συμβάσεις της Γενεύης του 1949. Στη διάσκεψη του Ερυθρού Σταυρού το 1969 που έλαβε χώρα την Κωνσταντινούπολη, αποφασίσθηκε ότι οι μαχητές θα πρέπει να απέχουν από τη χρήση όπλων των οποίων η φύση προκαλεί περιττό πόνο και τα οποία λόγω της ανακρίβειας ή των επιπτώσεών τους βλάπτουν χωρίς διάκριση άμαχο πληθυσμό και μαχητές. Σε επόμενες διασκέψεις που έλαβαν χώρα τα έτη 1971 και 1972, ζητήθηκε από εμπειρογνώμονες να γίνουν προτάσεις για την αποφυγή χρήσης όπλων που δεν μπορούν να διακρίνουν τον στόχο μεταξύ αμάχων και μαχητών καθώς και εκείνων που προκαλούν περιττό πόνο. Η πραγματικότητα είναι ότι παρά την επανάληψη συσκέψεων εμπειρογνομένων επί του θέματος, δεν κατάφερε να προσδιοριστεί η διάκριση ανάμεσα στην απαγόρευση όπλων που δεν μπορούν να ξεχωρίσουν τον άμαχο πληθυσμό από τους μαχητές καθώς και στην στρατιωτική επιχειρησιακή αναγκαιότητα της χρήσης των όπλων αυτών. Έγινε σκέψη να διαχωριστούν τα όπλα σε εκείνα που η χρήση τους έχει ουσιώδη σημασία για την κρατική ασφάλεια και σε εκείνα που είναι απαραίτητα για την διεξαγωγή πολεμικών επιχειρήσεων. Όπως είναι φυσικό ένας τέτοιος διαχωρισμός δεν θα ήταν εφικτός⁴⁵.

---

⁴⁵ International Review of the Red Cross, Nov-Dec 1990, σελ.480.

«Ο σκοπός του ανθρωπιστικού δικαίου είναι να καταστήσει λιγότερο άσκοπες σκληρές ένοπλες συγκρούσεις που δεν μπορούσαν να αποφευχθούν. Επιδιώκει να επιβάλει ανθρωπιστικούς κανόνες οι οποίοι, για να γίνουν αποδεκτοί από τους εμπόλεμους, πρέπει να περιορίσουν τις μεθόδους και τα μέσα πολέμου μόνο εντός ορισμένων ορίων. Το ανθρωπιστικό δίκαιο ασχολείται μόνο με τις επιπτώσεις των συγκρούσεων σε ορισμένες κατηγορίες ανθρώπων που δεν συμμετέχουν άμεσα στις μάχες. Το ανθρωπιστικό δίκαιο, γνωστό και ως "Δίκαιο της Γενεύης", διαχωρίζεται από το "Δίκαιο της Χάγης"⁴⁶ το οποίο ρυθμίζει κυρίως τα μέσα της διεξαγωγής των εχθροπραξιών. Ο κλάδος του ανθρωπιστικού δικαίου περιορίστηκε πριν από την κωδικοποίηση του 1977, στο Δίκαιο της Γενεύης.»⁴⁷ Λόγω του περιορισμένου πεδίου εφαρμογής του, που δεν προσφέρει ούτε πλεονεκτήματα ούτε μειονεκτήματα στο πεδίο της μάχης, οι συνθήκες εφαρμογής του Ανθρωπιστικού Δικαίου είναι πολύ ευρείες. Από τα έτη 1974 μέχρι το 1977 τα κράτη κωδικοποίησαν το Δίκαιο της Γενεύης για δεύτερη φορά μετά τον Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο, ενώ το Δίκαιο της Χάγης παρέμεινε αμετάβλητο. Η Επιτροπή Διεθνούς Δικαίου των Ηνωμένων Εθνών αποφάσισε το 1949 να εξαιρέσει το Δίκαιο του Πολέμου από τα θέματα προς κωδικοποίηση, με αποτέλεσμα τα Ηνωμένα Έθνη να πάψουν να εμπλέκονται στο Δίκαιο του Πολέμου για πολλά χρόνια. Οι πολεμικές συγκρούσεις μεταξύ των κρατών συνέχισαν να καθορίζουν τη σύγχρονη ιστορία του ανθρώπου και οι Κανονισμοί της Χάγης του 1907 φαίνονται πλέον ανεπαρκείς για την σημερινή πραγματικότητα. Οι καταστροφές που προκλήθηκαν στο μεσοδιάστημα από τις πολεμικές συγκρούσεις καθώς οι απώλειες αμάχων και οι καταστροφές πολιτειών κατέστησαν απαραίτητη επανεξέταση του Δικαίου του Πολέμου προκειμένου να τεθεί ένα όριο στις ακραίες εχθροπραξίες που λάμβαναν χώρα κατά τις συγκρούσεις. Η Διάσκεψη των Ηνωμένων Εθνών με την Σύμβαση του 1980 εισήγαγε ρυθμίσεις που απαγορεύουν ή περιορίζουν τη χρήση ορισμένων όπλων αφήνοντας ανοιχτό το δρόμο για μελλοντικές εξελίξεις. Κατέληξε σε μια Σύμβαση, τρία Πρωτόκολλα για διάφορους τύπους όπλων και ένα ψήφισμα για οπλικά συστήματα μικρού διαμετρήματος.

4.5 Η Σύμβαση του 1980

«Η Σύμβαση του 1980 τονίζει τις γενικές αρχές προστασίας του άμαχου πληθυσμού από τις επιπτώσεις των εχθροπραξιών καθώς και την απαγόρευση χρήσης πολεμικών μέσων που προκαλούν περιττό τραυματισμό ή προκαλούν

⁴⁶ Το "Δίκαιο της Γενεύης" και το "Δίκαιο της Χάγης" αναφέρονται επειδή ήταν οι πόλεις όπου έγιναν οι κύριες προσπάθειες για την κωδικοποίηση αυτών των συγκεκριμένων κλάδων του δικαίου.

⁴⁷ International Review of the Red Cross, Nov-Dec 1990, σελ.483.

σοβαρές βλάβες στο φυσικό περιβάλλον.»⁴⁸ Επίσης τόσο η Σύμβαση όσο και τα Πρωτόκολλα ισχύουν για όλα τα συμβαλλόμενα κράτη τα οποία οφείλουν να συμμορφώνονται με αυτά ακόμα και όταν πρόκειται να ενεργήσουν επιθετικά σε αγώνα απελευθέρωσης κράτους από παράνομη κυριαρχία τρίτου μέρους. «Οι Συμβάσεις της Γενεύης, η Σύμβαση του 1980 και τα Πρωτόκολλά της κατά συνέπεια, τίθενται σε ισχύ για τα μέρη της σύγκρουσης, τα οποία στη συνέχεια έχουν τα ίδια δικαιώματα και υποχρεώσεις. Το κράτος και η αρχή που εκπροσωπεί το εθνικοαπελευθερωτικό κίνημα μπορούν επίσης να συμφωνήσουν να αποδεχθούν και να εφαρμόσουν τις υποχρεώσεις του πρόσθετου πρωτοκόλλου I σε αμοιβαία βάση»⁴⁹. Η Σύμβαση του 1980 συνδέεται άμεσα με τις Συμβάσεις της Γενεύης. Αυτό δείχνει ότι, σύμφωνα με το διεθνές ανθρωπιστικό δίκαιο, ο χαρακτήρας των πολέμων απελευθέρωσης δεν αναγνωρίζεται αποκλειστικά με το Πρόσθετο Πρωτόκολλο I. Εντούτοις είναι αδύνατο να θεωρούμε ότι ορισμένα κράτη θα πρέπει να είναι συμβαλλόμενα μέρη στη Σύμβαση του 1980 χωρίς απαραίτητα να είναι συμβαλλόμενα μέρη στο Πρόσθετο Πρωτόκολλο I. Οι διατάξεις του πρωτοκόλλου I σχετικά με τις μεθόδους και τα μέσα πολέμου καθορίζουν το τακτικό πλαίσιο στο οποίο πρέπει να εφαρμόζονται τα πρωτόκολλα για τα όπλα. Έως τον Οκτώβριο 2021, εκατόν είκοσι πέντε κράτη έχουν προχωρήσει στη Σύμβαση και σε τουλάχιστον δύο από τα Πρωτόκολλα. Η Σύμβαση υπογράφηκε το 1981 και τέθηκε σε ισχύ στις 2 Δεκεμβρίου του 1983. Πρέπει να σημειωθεί ότι όλα τα μέρη αποδέχθηκαν τα τρία Πρωτόκολλα εκτός από δύο Κράτη, τα οποία επικύρωσαν μόνο δύο πρωτόκολλα (Μπενίν: I και III, Γαλλία: I και II).

Πρωτόκολλα I, II, III

Τα Πρωτόκολλα αποβλέπουν στην απαγόρευση της χρήσης ορισμένων όπλων (όπλα με μη ανιχνεύσιμα θραύσματα και συγκεκριμένου τύπου παγίδες) και στον περιορισμό της χρήσης άλλων (νάρκες και εμπρηστικά όπλα). Ο περιορισμός στην χρήση αυτών των όπλων είναι εύκολο να διατυπωθεί και να διατηρηθεί από τα στρατεύματα. Όμως η πολυπλοκότητα και η ανάγκη για επιβίωση στο θολό πεδίο της μάχης, καθιστούν δύσκολο να διαπιστωθεί κατά πόσο εφαρμόζεται στην πράξη ο περιορισμός των εν λόγω οπλικών συστημάτων. Επιγραμματικά αναλύονται παρακάτω τα τρία Πρωτόκολλα:

Πρωτόκολλο I (Πρωτόκολλο για μη ανιχνεύσιμα θραύσματα)

⁴⁸ International Review of the Red Cross, Nov-Dec 1990, σελ.484.

⁴⁹ Στο ίδιο, σελ. 486.

Απαγορεύεται η χρήση όπλων, των οποίων τα θραύσματα δεν ανιχνεύονται στο ανθρώπινο σώμα με την χρήση ακτίνων Χ. Η διαπίστωση αυτή δεν αποτρέπει άμεσα την στρατιωτική εφαρμογή των συγκεκριμένων όπλων, όμως αποτρέπει την μελλοντική ανάπτυξη τους.

Πρωτόκολλο II (Παράνομες εικονικές παγίδες)

Απαγορεύεται η παγίδευση κάθε αντικείμενου που θυμίζει φαινομενικά αβλαβές αντικείμενο, το οποίο περιέχει εκρηκτική ύλη και μπορεί να πυροδοτηθεί από απόσταση. Το ίδιο ισχύει για παγίδες που είναι προσαρτημένες σε καμουφλαρισμένα αντικείμενα, όπως παγιδεύσεις τυφεκίων, πτωμάτων που κείτονται στο έδαφος, τραυματιών, ιατρικού εξοπλισμού. Πρέπει να γίνει ιδιαίτερη μεία στην απαγόρευση των μέσων (παιχνίδια απομίμησης, στυλό, αναπτήρες) καθώς και απαγορευμένων μεθόδων (παγιδεύσεις πτωμάτων ή ατομικών τυφεκίων με χρήση χειροβομβίδας). Η απαγόρευση αυτών των μεθόδων πρέπει να γίνεται κατανοητή από τις στρατιωτικές δυνάμεις, καθώς τέτοιες τακτικές πολέμου ποτέ δεν καθόρισαν την έκβαση των μαχών. Αντίθετα έχουν αφήσει μέχρι τώρα μεγάλο αριθμό τραυματιών από άμαχο πληθυσμό και παιδιά.

Πρωτόκολλο III (Πρωτόκολλο για απαγορεύσεις ή περιορισμούς στη χρήση ναρκών, παγίδων και άλλων συσκευών)

Απαγορεύεται η στόχευση των όπλων εναντίον άμαχου πληθυσμού. Η χρήση των όπλων πρέπει να γίνεται μόνο εναντίον στρατιωτικού προσωπικού του αντιπάλου και να μην γίνεται αδιάκριτη χρήση.

Περιορισμοί στη χρήση ναρκών, εκτός από νάρκες εξ αποστάσεως, παγίδες και άλλες συσκευές σε κατοικημένες περιοχές. Απαγορεύεται η χρήση τέτοιων όπλων σε αστικές περιοχές ή σε περιοχές που γεινιάζουν με κατοικημένους τόπους. Αυτή η αρχή ισχύει, εκτός εάν τα ναρκοπέδια τοποθετηθούν σε στρατιωτικό στόχο που ανήκει στο αντίπαλο μέρος ή εάν δεν έχουν ληφθεί μέτρα για την προστασία του άμαχου πληθυσμού (π.χ. ανάρτηση προειδοποιητικών πινακίδων).

Περιορισμοί στη χρήση ναρκών εξ αποστάσεως. Απαγορεύεται η χρήση ναρκών σε περιοχές που δεν αποτελούν στρατιωτικό στόχο, εκτός εάν η τοποθεσία τους μπορεί να καταγραφεί ή υπάρχει μηχανισμός που μπορεί να τις απενεργοποιήσει σε περίπτωση που δεν κρίνεται πλέον αναγκαία η χρήση τους. Πρέπει να δίνεται εκ των προτέρων προειδοποίηση για τοποθέτηση τέτοιων ναρκών που μπορεί να επηρεάσουν τον άμαχο πληθυσμό.

Καταγραφή και κοινοποίηση της θέσης των ναρκών. Τα μέρη που βρίσκονται σε σύγκρουση πρέπει να διατηρούν στοιχεία με τις ακριβείς θέσεις των ναρκοπεδίων και σε περίπτωση κατάληψης των εδαφών από τον αντίπαλο να κοινοποιούν τις θέσεις των υπάρχοντων ναρκοπεδίων προκειμένου να προστατευθεί το προσωπικό μετά το πέρας των εχθροπραξιών. Η ανάγκη για συνεργασία των αντίπαλων μερών με τους διεθνείς οργανισμούς, με το πέρας των εχθροπραξιών, για την ανταλλαγή πληροφοριών που αφορούν τη θέση ναρκοπεδίων, κρίνεται απαραίτητη για την προστασία τόσο για το ανθρώπινο δυναμικό των στρατευμάτων, όσο και για τον άμαχο πληθυσμό που γίνεται θύμα από την καταπάτηση ναρκοπεδίων, ακόμη και μετά το πέρας του πολέμου.

Απαγορεύει τη χρήση εμπρηστικών όπλων εναντίον του άμαχου πληθυσμού ή πολιτικών εγκαταστάσεων, εναντίον στρατιωτικού στόχου που βρίσκεται ανάμεσα σε άμαχο πληθυσμό και δεν μπορεί να διαχωριστεί από αυτόν. Απαγορεύει τη χρήση εμπρηστικών όπλων που ρίχνονται από αεροσκάφη και δεν μπορούν να διαχωριστούν λόγω του υψομέτρου από το οποίο ρίχνονται τον στρατιωτικό στόχο από τον άμαχο πληθυσμό. Επίσης απαγορεύεται η χρήση εμπρηστικών όπλων σε δασώδεις περιοχές, εκτός εάν τα δάση προσφέρονται για την απόκρυψη στρατιωτικών δυνάμεων του εχθρού. Το χαρακτηριστικό των εμπρηστικών όπλων είναι ότι μπορούν να προκαλέσουν άμεση καταστροφή σε μια δασώδη περιοχή εξαιτίας του εμπρησμού που προκαλούν και επιπλέον η προμήθεια των πρώτων υλών και η κατασκευή τους (πχ. Αυτοσχέδιες μολότοφ) είναι εύκολη και οικονομική. Ο άνθρωπος από την φύση του φοβάται στην ιδέα της φωτιάς. Η ιατρική περίθαλψη από φωτιά απαιτεί περισσότερο χρόνο νοσηλείας από ότι ο τραυματισμός από σφαίρα πυροβόλου όπλου και η θεραπεία από εμπρησμό είναι εξαιρετικά επίπονη.

«Μετά από ένα κενό σχεδόν μισού αιώνα, όταν ήταν σχετικά λίγα αυτά που είχαν μέχρι τότε επιτευχθεί στον τομέα του δικαίου, η ρύθμιση ορισμένων όπλων μαζικής καταστροφής, εμπνευσμένη από την ανάπτυξη νέων και ακόμη πιο καταστροφικών τύπων χημικών και βιολογικών όπλων, τοποθετήθηκε σε μια μάλλον πιο σίγουρη βάση. Το 1972, η Σύμβαση για τα Βιολογικά Όπλα εγκρίθηκε, ακολουθούμενη το 1993 από τη Σύμβαση για τα Χημικά Όπλα. Με αυτές τις συμφωνίες ελέγχου των όπλων, ενισχύθηκαν οι υφιστάμενες απαγορεύσεις στο δίκαιο των ένοπλων συγκρούσεων, εκφράζοντας αυτές τις απαγορεύσεις με πιο περιεκτικό και λεπτομερή τρόπο».⁵⁰

---

⁵⁰ W.H. Boothby, *Weapons and the law of armed conflict*, Oxford University Press, 2016, σελ.17

Η Σύμβαση του 1980 θεωρήθηκε ως ένας σημαντικός σταθμός για την απαγόρευση της χρήσης όπλων για τα οποία μέχρι τότε δεν είχε ληφθεί κάποιο ιδιαίτερο μέτρο σχετικά με την χρήση τους. Οι μεγάλες τεχνολογικές εξελίξεις στη δεκαετία του 1970 στον τομέα των οπλικών συστημάτων, οδήγησαν την κοινή γνώμη να στραφεί αντίθετα στην αναγκαιότητα ύπαρξης τους, δημιουργώντας ένα έντονο αντιπολεμικό κλίμα.

4.6 Πρωτόκολλο III της Σύμβασης Απαγόρευσης ή Περιορισμού Χρήσης Ορισμένων Συμβατικών Όπλων

Το Πρωτόκολλο III περιέχει ένα σύνολο διατάξεων με τις οποίες απαγορεύονται:

- (α) ορισμένες δραστηριότητες της χρήσης αυτών και
- (β) σε άλλες περιπτώσεις απαγορεύεται ολοκληρωτικά η χρήση τους.

Κατά την διαπραγμάτευση του Πρωτοκόλλου κυριάρχησε μία διχογνωμία μεταξύ των κυβερνήσεων καθώς ένα μέρος αντιτάχθηκε στην χρήση των εμπρηστικών όπλων, ενώ άλλο μέρος αποδέχθηκε την στρατιωτική χρήση τους βλέποντας τα καίρια αποτελέσματα που επέφεραν στον εχθρό. Η σκέψη βρισκόταν ανάμεσα στην ολική απαγόρευση της χρήσης τους και στην περιορισμένη χρήση τους. Μέλος της Συνδιάσκεψης τόνισε για την χρήση των εμπρηστικών όπλων τα παρακάτω: «Τόσο σημαντικά που θεωρούνται απαραίτητα σε πολεμικές επιχειρήσεις».⁵¹

Η Συνδιάσκεψη αρχικά προσέγγισε το θέμα των εμπρηστικών όπλων αναλύοντας τα επιμέρους στοιχεία του ορισμού αυτών των όπλων. «Εμπρηστικό όπλο σημαίνει κάθε όπλο ή πυρομαχικό που έχει σχεδιαστεί κυρίως για να πυρπολεί αντικείμενα ή να προκαλέσει τραυματισμό σε άτομα μέσω της δράσης της φλόγας, της θερμότητας ή συνδυασμού αυτής, που παράγεται από χημική αντίδραση μιας ουσίας που προσβάλλει τον στόχο».⁵² Η ανάλυση του ορισμού μας οδηγεί στα όπλα που αποκλειστικά έχουν σχεδιασθεί για να προκαλούν φωτιά, εμπρησμό και μέσω αυτής της φωτιάς να προκαλούν εγκαύματα στο προσωπικό του εχθρού. Το Πρωτόκολλο λοιπόν απαγορεύει τη χρήση εκείνων των όπλων που προκαλούν εμπρησμό, ως αποτέλεσμα της αρχικής τους εφαρμογής. Στην περίπτωση που τα όπλα που εξετάζονται, ενδεχομένως προκαλούν φωτιά κατά την πρόσκρουση τους στον στόχο και προκαλούν αντίστοιχα εγκαύματα στο προσωπικό, ως αποτέλεσμα δεύτερου ρόλου τους, δεν εμπίπτουν στους περιορισμούς χρήσης σύμφωνα με το Πρωτόκολλο

⁵¹ F. Kalshoven, 'Incendiary Weapons: Legal and Humanitarian Aspects' in F. Kalshoven, *Reflections on the Law of War: Collected Essays* (2007), σελ.339.

⁵² W.H. Boothby, *Weapons and the law of armed conflict*, Oxford University Press, 2016, σελ.194.

III. Πρέπει λοιπόν σε κάθε περίπτωση να αναλύεται η χρήση του κάθε όπλου. Εάν το όπλο λειτουργεί με πρωταρχικό σκοπό τον έκλυση θερμότητας από την καύση εύφλεκτης ύλης και με την φλόγα που παράγει μπορεί να προκαλέσει εγκαύματα στον εχθρό, τότε εμπίπτει στους περιορισμούς του Πρωτοκόλλου III.

Αναλύοντας τον ορισμό των εμπρηστικών όπλων μπορούμε να διαπιστώσουμε ποια όπλα εμπίπτουν στην απαγόρευση σύμφωνα με το Πρωτόκολλο III και ποια όπλα εξαιρούνται από τον κανόνα. Εμπρηστικά όπλα μπορούν να έχουν την μορφή ρουκέτας, νάρκης, χειροβομβίδας ή δοχείου με εμπρηστικό γέμισμα, τα οποία σαφώς απαγορεύεται η χρήση τους. Τα πυρομαχικά που έχουν εμπρηστικές επιδράσεις όπως για παράδειγμα φωτιστικά βλήματα, συστήματα καπνού ή σηματοδότησης, εξαιρούνται από το πεδίο του Πρωτοκόλλου III. Από το πεδίο εφαρμογής του Πρωτοκόλλου III εξαιρούνται τα πυρομαχικά που αποτελούν συνδυασμό διείδυσης, έκρηξης ή κατακερματισμού με ένα επιπλέον εμπρηστικό αποτέλεσμα, όπως για παράδειγμα τα διατρητικά βλήματα κατά θωρακισμένων στόχων. Τα συγκεκριμένα βλήματα έχουν ως σκοπό τη διάτρηση της θωράκισης του στόχου και στην συνέχεια την έκλυση θερμότητας προκειμένου να προσβάλουν κάθε ζωντανό οργανισμό που βρίσκεται πίσω από αυτόν. Παράδειγμα αποτελούν τα βλήματα εναντίον τεθωρακισμένων οχημάτων ή αρμάτων μάχης καθώς και τα βλήματα εναντίον οχυρωμένων θέσεων ή υπόγειων στόχων που περιλαμβάνουν ισχυρή θωράκιση από τσιμέντο. Τα «έξυπνα» πυρομαχικά της σημερινής εποχής έχουν τη δυνατότητα να εκτοξεύονται από αεροσκάφη και να προσβάλλουν τον στόχο, είτε αυτός είναι τεθωρακισμένο όχημα είτε μόνιμη κατασκευή από σκυρόδεμα, με γωνία προσέγγισης 90° ως προς την επιφάνεια του εδάφους, όπου και η θωράκιση του στόχου έχει την μικρότερη ανθεκτικότητα σε σχέση με την εμπρόςθια ή οπίσθια πλευρά του. Τα όπλα λοιπόν που παράγουν τυχαία εμπρηστικό αποτέλεσμα είτε τα συνδυαστικά πυρομαχικά (διατρητικά-εμπρηστικά), εξαιρούνται από το Πρωτόκολλο III.

Στο άρθρο 1 του Πρωτοκόλλου αναφέρεται ότι απαγορεύεται η χρήση εμπρηστικών όπλων σε άμαχο πληθυσμό ή πολιτικά αντικείμενα. Στο άρθρο 2 διευκρινίζεται ότι απαγορεύεται η χρήση εμπρηστικών όπλων εναντίον στρατιωτικού στόχου που βρίσκεται ανάμεσα σε «συγκέντρωση» αμάχων, καθώς η φλόγα που θα προκύψει από την έκρηξη του όπλου, θα προκαλέσει εγκαύματα στον άμαχο πληθυσμό που θα βρίσκεται κοντά του καθώς η κατάσταση της φλόγας δεν θα μπορεί να ελεγχθεί από τον επιτιθέμενο. Η έννοια της «συγκέντρωσης» αμάχων ορίζεται στο Πρωτόκολλο III για να περιλάβει οποιαδήποτε συγκέντρωση άμαχου πληθυσμού, είτε είναι μόνιμη είτε προσωρινή. Μπορεί να αναφέρεται σε κατοικημένες πόλεις ή χωριά

είτε σε μη μόνιμες εγκαταστάσεις, όπως προσωρινά στρατόπεδα συγκέντρωσης προσωπικού ή σε προσωρινούς καταυλισμούς. Η έννοια της λέξης «κατοικήθηκε» που περιλαμβάνεται στον ορισμό, σημαίνει ότι μια επίθεση εναντίον στρατιωτικού στόχου που βρίσκεται σε έναν οικισμό ο οποίος δεν κατοικείται πλέον, δεν εμπίπτει στους περιορισμούς του Πρωτοκόλλου III. Επίθεση εναντίον στρατιωτικού στόχου που βρίσκεται ανάμεσα σε συγκέντρωση άμαχου πληθυσμού θα πρέπει να γίνεται αφού πρώτα δοθεί η απαραίτητη ενημέρωση στον άμαχο πληθυσμό για την επικείμενη επίθεση. Σε κάθε περίπτωση, ο επικεφαλής που θα διατάξει την επίθεση θα πρέπει να εκτιμήσει το δυνατόν πληρέστερα την τακτική κατάσταση πριν προβεί στην επιθετική ενέργεια. Σύμφωνα με το Πρωτόκολλο, θα πρέπει να λαμβάνονται όλες οι εφικτές προφυλάξεις για την προστασία του άμαχου πληθυσμού. Εάν η τακτική κατάσταση δεν επιτρέπει την εκ των προτέρων προειδοποίηση στον άμαχο πληθυσμό για την επικείμενη επίθεση, η επίθεση δεν θεωρείται ότι παραβιάζει το Πρωτόκολλο απλά και μόνο επειδή η προειδοποίηση δεν δόθηκε. Η τελική διάταξη του Πρωτοκόλλου ορίζει ότι απαγορεύεται η χρήση εμπρηστικών όπλων κατά των δασών ή της φυσικής βλάστησης, εκτός της περίπτωσης όπου η βλάστηση χρησιμοποιείται για την κάλυψη, απόκρυψη ή καμουφλάζ μαχητών ή άλλους στρατιωτικούς στόχους ή αποτελούν οι ίδιοι στρατιωτικό στόχο. Εάν η φυσική βλάστηση χρησιμοποιείται από τις αντίπαλες στρατιωτικές δυνάμεις για λόγους κάλυψης, η χρήση εμπρηστικών όπλων εναντίον τους θα εκτιμηθεί από τον επικεφαλής ανάλογα με τις πληροφορίες που θα έχει στην διάθεση του για την ύπαρξη ή μη εχθρικών στρατιωτικών δυνάμεων. Η χρήση εμπρηστικών όπλων σε δασική περιοχή ή σε φυσική βλάστηση θα εκτιμηθεί ανάλογα με το επιδιωκόμενο αποτέλεσμα εναντίον του πιθανού στρατιωτικού στόχου.

«Σχετικά με την χρήση εμπρηστικών όπλων παρατίθενται τα παρακάτω συμπεράσματα:

Εμπρηστικές επιθέσεις σε στρατιωτικούς στόχους που δεν εντοπίζονται σε συγκεντρώσεις πολιτών δεν απαγορεύονται από το Πρωτόκολλο.

Εμπρηστικές επιθέσεις που εκτοξεύονται από ιπτάμενα μέσα εναντίον στρατιωτικών στόχων που βρίσκονται μεταξύ συγκεντρώσεων πολιτών, απαγορεύονται.

Επιθέσεις σε στρατιωτικούς στόχους που βρίσκονται ανάμεσα σε πολίτες, με χρήση εμπρηστικών όπλων που δεν εκτοξεύονται από ιπτάμενα μέσα, απαγορεύονται εκτός εάν υπάρχει ένα μέσο διαχωρισμού ή φυσικό εμπόδιο που να διαχωρίζει τον στρατιωτικό στόχο από τον άμαχο πληθυσμό.

Απαγορεύεται η χρήση εμπρηστικών όπλων εναντίον δασών ή φυσικής βλάστησης εκτός εάν η δασική ή φυσική βλάστηση χρησιμοποιείται για συγκεκριμένους στρατιωτικούς σκοπούς ή αποτελούν τα ίδια στρατιωτικό στόχο». ⁵³

Η χρήση εμπρηστικών όπλων εναντίον στρατιωτικού προσωπικού δεν απαγορεύεται από το Πρωτόκολλο. Ωστόσο η χρήση τους διέπεται από την αρχή της «περιττής οδύνης». Το Ηνωμένο Βασίλειο υποστηρίζει ότι η χρήση εμπρηστικών όπλων εναντίον προσωπικού πρέπει να αποφεύγεται. Εντούτοις η χρήση όπλων εναντίον τεθωρακισμένων οχημάτων και αρμάτων μάχης καθώς και εναντίον οχυρωμένων θέσεων, που λόγω της κατασκευής τους έχουν την ιδιότητα να διαπερνούν τη θωράκιση με τη χρήση υψηλής θερμότητας και ενδεχομένως να προκαλέσουν εγκαύματα ή και τον εμπρησμό του στρατιωτικού προσωπικού που βρίσκεται εντός εκείνων, επιτρέπεται στο πλαίσιο της στρατιωτικής αναμέτρησης. ⁵⁴

4.7 Αντιμετώπιση εμπρηστικών όπλων από τα Κράτη Μέρη των σχετικών διεθνών συμβάσεων

Το Διεθνές Δίκαιο και οι θεσμοί του επιδιώκουν τη διατήρηση σχέσεων ισορροπίας και συνεργασίας μεταξύ των κρατών. Την 10 Οκτωβρίου του 1980 στη Γενεύη, έληξε η Συνδιάσκεψη για την Απαγόρευση ή τον Περιορισμό της Χρήσης Ορισμένων Συμβατικών Όπλων που μπορεί να θεωρηθεί ότι προκαλούν υπερβολικούς τραυματισμούς ή ιδιαίτερες επιπτώσεις (Πρωτόκολλα I, II και III). Τα περισσότερα από τα κράτη αποδέχθηκαν την συμφωνία για την τήρηση των Πρωτοκόλλων I, II και III. Σαφώς υπάρχουν και εκείνα τα μέρη που για τους δικούς τους σκοπούς επιδιώκουν να διαφοροποιούνται από την κοινή γραμμή.

«Σε συνθήκες διεθνούς αναρχίας και έντονου διακρατικού ανταγωνισμού όπου κυριαρχεί η ανασφάλεια και ο φόβος του πολέμου, πρωταρχικός στόχος των κρατών είναι να μεγιστοποιήσουν την ασφάλεια τους. Σύμφωνα με τον K. Waltz, τα κράτη επιδιώκουν να διασφαλίσουν την επιβίωση τους. Το κίνητρο της επιβίωσης θεωρείται μάλλον ως βάση της δράσης σε έναν κόσμο όπου η ασφάλεια των κρατών δεν είναι εγγυημένη». ⁵⁵

Οι Διεθνείς Οργανισμοί με τις δράσεις τους εγγυώνται την ασφάλεια των κρατών, αρκεί τα δεύτερα να ενεργούν με τέτοιο τρόπο ώστε να συμβάλλουν από την πλευρά τους στο έργο τους. Οι διεθνείς συμβάσεις, σχετικά με την χρήση των όπλων που κατά

⁵³ W.H. Boothby, *Weapons and the law of armed conflict*, Oxford University Press, 2016, σελ.198

⁵⁴ The United Kingdom Manual of Military Law, Part III (1958), σελ. 41.

⁵⁵ Waltz N. Kenneth, *Θεωρία Διεθνούς Πολιτικής*, Αθήνα, Εκδόσεις Ποιότητα, 2011, σελ.16

καιρούς θέτονται προς υπογραφή από τα κράτη αποβλέπουν στη μείωση της αυθαίρετης συγκέντρωσης οπλικών συστημάτων και συνειρμικά στην εξασφάλιση της ειρήνης μεταξύ τους. Εντούτοις υπάρχουν κράτη που απέχουν από την διαδικασία ψήφησης σχετικών διεθνών πράξεων ή που επικαλούνται δικαιολογίες σχετικά με την εγκυρότητα των συμβάσεων. Έτσι και στην περίπτωση της Σύμβασης για τον Περιορισμό της Χρήσης των Εμπρηστικών Όπλων υπάρχουν κράτη που ερμηνεύουν κατά την δική τους οπτική γωνία την απαγόρευση ή όχι της χρήσης αυτών. Χαρακτηριστικό παράδειγμα τέτοιου κράτους αποτελεί η Συρία, η οποία δεν έχει υπογράψει τη Σύμβαση. Αποτέλεσμα αυτού είναι χρήση των εμπρηστικών όπλων για εξυπηρέτηση ιδίων σκοπών του κράτους, οι οποίοι τις περισσότερες φορές έχουν ως θύματα τον άμαχο πληθυσμό. Οι μάχες που έλαβαν χώρα στην Συρία την περασμένη δεκαετία, έχουν περάσει στην ιστορία για την επανεμφάνιση, μετά τον πόλεμο του Βιετνάμ, των εμπρηστικών όπλων.

«Το ζήτημα των επιφυλάξεων σε πολυμερείς συνθήκες έχει μακρόχρονη ιστορία στο πλαίσιο της Επιτροπής Διεθνούς Δικαίου. Έχει εξεταστεί όχι μόνο στο πλαίσιο των εργασιών της Επιτροπής για το Δίκαιο των συνθηκών και το Δίκαιο των συνθηκών μεταξύ Κρατών και διεθνών οργανισμών ή μεταξύ διεθνών οργανισμών, αλλά και αυτοτελώς στις αρχές της δεκαετίας του 1950».⁵⁶

Το ενθαρρυντικό στοιχείο στην λειτουργία του διεθνούς συστήματος είναι ότι τα περισσότερα κράτη επιδιώκουν τη διατήρηση της μεταξύ τους ισορροπίας, ακόμη και όταν αυτή στηρίζεται στο αίσθημα του φόβου. Η εσωτερική ενδυνάμωση ενός κράτους που επιτυγχάνεται με την αύξηση των οπλικών του συστημάτων, οδηγεί στην αποτροπή του πιθανού εχθρού να αναλάβει επιθετικές δράσεις εναντίον του κράτους που εξοπλίζεται και επακόλουθα διατηρείται η συνοχή και το αίσθημα ασφάλειας μεταξύ των κρατών. Σύμφωνα με τον δομικό ρεαλισμό, «οι διεθνείς θεσμοί δεν είναι όπως στον ρεαλισμό αποτέλεσμα συγκυριακής σύμπτωσης συμφερόντων των κρατών, αλλά αντανakλούν την (πάγια) κατανομή ή τους συσχετισμούς της ισχύος στο διεθνές σύστημα και είναι (περίπου όπως και στον ρεαλισμό) εργαλεία στα χέρια των ισχυρών του συστήματος».⁵⁷

Για τα ελληνικά δεδομένα, η Σύμβαση για τον περιορισμό της χρήσης των εμπρηστικών όπλων, ενσωματώθηκε στο εγχώριο δίκαιο με τον κυρωτικό Νόμο 1979 της 9 /12/1991. Ο Νόμος υποστηρίζει πλήρως τις απαιτήσεις της Σύμβασης,

⁵⁶ Ζάικος Ν., Η Επιτροπή Διεθνούς Δικαίου των Ηνωμένων Εθνών, Θεσσαλονίκη, Εκδόσεις Σάκκουλα, 2002, σελ.177.

⁵⁷ Κουσκουβέλης Η. , Εισαγωγή στις Διεθνείς Σχέσεις, Αθήνα, Εκδόσεις Ποιότητα, 2007, σελ.66.

απαγορεύοντας την χρήση εμπρηστικών όπλων όπως εκείνη ερμηνεύει την εν λόγω απαγόρευση. Σύμφωνα με το άρθρο 1 του Νόμου, απονέμονται οι παρακάτω ορισμοί που αφορούν τα εμπρηστικά όπλα:

«εμπρηστικό όπλο σημαίνει κάθε όπλο ή πολεμοφόδιο που προορίζεται κυρίως να ανάβει φωτιά σε αντικείμενα ή να προκαλεί έγκαιρα σε άτομα μέσω της δράσης φλόγας, θερμότητας ή του συνδυασμού τους παραγόμενο από μια αντίδραση ή ουσία που κατευθύνεται στο στόχο».⁵⁸

«Συγκέντρωση αμάχων» σημαίνει οποιαδήποτε συγκέντρωση αμάχων είτε είναι μόνιμη είτε προσωρινή, όπως σε κατοικημένα μέρη πόλεων ή σε κατοικημένες κωμοπόλεις ή χωριά, ή σε στρατόπεδα ή φάλαγγες προσφύγων ή διακομιζομένων από επικίνδυνες περιοχές, ή ομάδων από νομάδες».⁵⁹

«Στρατιωτικός στόχος σημαίνει, καθόσον αφορά αντικείμενα κάθε αντικείμενο το οποίο από τη φύση του, τη θέση του, το σκοπό του ή τη χρήση του συμβάλλει αποτελεσματικά σε στρατιωτική δράση και η ολική ή μερική καταστροφή του οποίου, ή κατάληψη ή η εξουδετέρωση του, στις περιστάσεις που υφίστανται κατά το χρόνο εκείνο, προσφέρει ένα σαφές στρατιωτικό πλεονέκτημα».⁶⁰

«Μη στρατιωτικά αντικείμενα σημαίνουν όλα τα αντικείμενα που δεν αποτελούν στρατιωτικά αντικείμενα όπως αυτοί ορίζονται στην παράγραφο 3».⁶¹

«Εφικτές προφυλάξεις είναι οι προφυλάξεις εκείνες που είναι εφαρμόσιμες ή πρακτικά δυνατές λαμβάνοντας υπόψη όλες τις περιστάσεις που υφίστανται κατά το χρόνο εκείνο, συμπεριλαμβανομένων ανθρωπιστικών και στρατιωτικών δεδομένων».⁶²

Συνεχίζοντας την ερμηνεία που δίνει ο Νόμος, στο Άρθρο 2 αναφέρεται διεξοδικά στην προστασία του άμαχου πληθυσμού και των μη στρατιωτικών αντικειμένων, όπως παρακάτω:

«Απαγορεύεται σε κάθε περίπτωση να γίνεται αντικείμενο επίθεσης με εμπρηστικά όπλα ο άμαχος πληθυσμός στο σύνολο του ή επί μέρους άμαχοι ή σε μη στρατιωτικά αντικείμενα».⁶³

⁵⁸ Νόμος 1979 (1991), Κύρωση σύμβασης για την απαγόρευση ή περιορισμό χρήσης ορισμένων συμβατικών όπλων, που μπορούν να θεωρηθούν ως εξαιρετικώς επιβλαβή ή ως προκαλούντα αδιακρίτως αποτελέσματα μετά των τριών Πρωτοκόλλων και της συνημμένης απόφασης, ΦΕΚ 186 Α (9/12/1991), άρθρο 1, παρ.1.

⁵⁹ Στο ίδιο, άρθρο 1, παρ.2.

⁶⁰ Στο ίδιο, άρθρο 1. Παρ.3.

⁶¹ Στο ίδιο, άρθρο 1. Παρ.4.

⁶² Στο ίδιο, άρθρο 1. Παρ.5.

⁶³ Νόμος 1979 (1991), Κύρωση σύμβασης για την απαγόρευση ή περιορισμό χρήσης ορισμένων συμβατικών όπλων, που μπορούν να θεωρηθούν ως εξαιρετικώς επιβλαβή ή ως προκαλούντα αδιακρίτως αποτελέσματα μετά των τριών Πρωτοκόλλων και της συνημμένης απόφασης, ΦΕΚ 186 Α (9/12/1991), άρθρο 2, παρ.1.

«Απαγορεύεται σε κάθε περίπτωση οποιοδήποτε στρατιωτικό αντικείμενο που βρίσκεται μέσα σε συγκέντρωση αμάχων να γίνεται αντικείμενο επίθεσης από κατευθυνόμενα από αέρος εμπρηστικά όπλα».⁶⁴

«Απαγορεύεται περαιτέρω να γίνεται αντικείμενο επίθεσης οποιοδήποτε στρατιωτικό αντικείμενο που βρίσκεται μέσα σε συγκεντρώσεις πολιτών, με εμπρηστικά όπλα διαφορετικά από τα αεροκατευθυνόμενα εμπρηστικά όπλα, εκτός όταν ένας τέτοιος στρατιωτικός στόχος σαφώς διαχωρίζεται από τα σημεία συγκέντρωσης των αμάχων και έχουν ληφθεί όλες οι εφικτές προφυλάξεις με σκοπό τον περιορισμό των εμπρηστικών συνεπειών στο στρατιωτικό αντικείμενο και την αποφυγή και σε κάθε περίπτωση την ελαχιστοποίηση, του πιθανού θανάτου ή τραυματισμού αμάχων και καταστροφής μη στρατιωτικών αντικειμένων».⁶⁵

«Απαγορεύεται να γίνονται αντικείμενα επίθεσης με εμπρηστικά όπλα δάση ή άλλα είδη εκτάσεων καλυμμένα με φυτά, εκτός από την περίπτωση που αυτά τα φυσικά στοιχεία χρησιμοποιούνται για κάλυψη, συγκάλυψη ή παραλλαγή πολεμιστών ή άλλων στρατιωτικών αντικειμένων, ή αποτελούν τα ίδια στρατιωτικά αντικείμενα».⁶⁶

Από τον ορισμό των εμπρηστικών όπλων όπως αυτός αποτυπώνεται στον Νόμο, φαίνεται ότι δεν αποκλίνει από τον στόχο για τον οποίο δημιουργήθηκε από την Επιτροπή των μελών του Συμβουλίου των αντιπροσώπων των κρατών που τον συνέταξαν. Η Ελλάδα τηρεί πιστά τις απαιτήσεις του Νόμου και δεν έχει μέχρι τώρα προκαλέσει την αντίδραση των Διεθνών Οργανισμών.

4.8 Διεθνές Ανθρωπιστικό Δίκαιο

Το Διεθνές Ανθρωπιστικό Δίκαιο (ΔΑΔ), το οποίο είναι γνωστό και ως το Δίκαιο των Ενόπλων Συγκρούσεων ή Δίκαιο του Πολέμου, έχει σκοπό να μειώσει τις συνέπειες των ενόπλων συγκρούσεων, σε εκείνους τους οποίους δεν παίρνουν πλέον μέρος στις ένοπλες αυτές συγκρούσεις καθώς και με την ρύθμιση των επιτρεπτών μέσων και μεθόδων διεξαγωγής εχθροπραξιών. Τα κράτη οφείλουν να συμμορφώνονται με τους κανόνες του ΔΑΔ τους οποίους επικυρώνουν ή αποτελούν μέρος του εθιμικού διεθνούς δικαίου. Η συμμόρφωση αυτή αποτελεί υπόθεση διεθνούς ενδιαφέροντος. Οι καταστροφές που προκαλούνται από τις παραβιάσεις του ΔΑΔ, αποτελούν εμπόδιο στην επιτυχή αναζήτηση διακανονισμού με τον τερματισμό των

⁶⁴ Στο ίδιο, άρθρο 2. Παρ.2.

⁶⁵ Στο ίδιο, άρθρο 2. Παρ.3.

⁶⁶ Στο ίδιο, άρθρο 2. Παρ.4.

ενόπλων συγκρούσεων. Η ανάγκη για συμμόρφωση των κρατών σύμφωνα με το ΔΑΔ αποτελεί δέσμευση τόσο πολιτικού όσο και ανθρωπιστικού χαρακτήρα.

«Το ΔΑΔ ισχύει για οιαδήποτε ένοπλη σύγκρουση, διεθνή και μη, ανεξαρτήτως της αιτίας της σύγκρουσης. Ισχύει επίσης για καταστάσεις κατοχής συνεπεία ένοπλης σύρραξης. Διαφορετικά έννομα καθεστώτα ισχύουν για τις διεθνείς ένοπλες συγκρούσεις, οι οποίες λαμβάνουν χώρα μεταξύ κρατών και για τις εσωτερικές ένοπλες συγκρούσεις, οι οποίες λαμβάνουν χώρα στο εσωτερικό ενός κράτους. Το ερώτημα αν μία κατάσταση μπορεί να θεωρηθεί ένοπλη σύγκρουση και αν πρόκειται για διεθνή σύγκρουση ή όχι έχει μικτό χαρακτήρα, πραγματικό και νομικό, η δε απάντηση σε αυτό εξαρτάται από πλήθος παραγόντων. Για να καθορισθεί αν σε συγκεκριμένη κατάσταση πρόκειται για ένοπλη σύγκρουση, και άρα αν τυγχάνει εφαρμογής το διεθνές ανθρωπιστικό δίκαιο, απαιτείται η δέουσα νομική εκτίμηση μαζί με επαρκείς πληροφορίες για τη συγκεκριμένη περίπτωση. Οι διατάξεις των συνθηκών για τις διεθνείς ένοπλες συγκρούσεις είναι λεπτομερέστερες και εκτενέστερες. Οι μη διεθνείς ένοπλες συγκρούσεις υπάγονται στις διατάξεις του άρθρου 3 που υπάρχει σε όλες τις Συμβάσεις της Γενεύης και, εφόσον το οικείο κράτος είναι συμβαλλόμενο μέρος, στις διατάξεις του Πρόσθετου Πρωτοκόλλου II του 1977. Οι κανόνες του εθιμικού διεθνούς δικαίου ισχύουν τόσο για τις διεθνείς όσο και για τις εσωτερικές ένοπλες συγκρούσεις, αλλά και πάλι υπάρχουν διαφορές μεταξύ των δύο καθεστώτων».⁶⁷ Το ΔΑΔ αρκετές φορές συγχέεται με τα ανθρωπίνια δικαιώματα και αναζητούνται ευθύνες από κράτη για παραβίαση ανθρωπίνων δικαιωμάτων τα οποία άλλοτε διαπράττονται σε εμπόλεμη χρονικά περίοδο και άλλοτε σε περίοδο ειρήνης. «Είναι σημαντικό να διακρίνει κανείς μεταξύ του διεθνούς δικαίου των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και του διεθνούς ανθρωπιστικού δικαίου. Αποτελούν διακριτά σώματα δικαίου και ενώ πρωταρχικός σκοπός αμφοτέρων είναι η προστασία των ατόμων, υπάρχουν σημαντικές διαφορές μεταξύ τους. Ειδικότερα το ΔΑΔ τυγχάνει εφαρμογής σε καιρούς ένοπλων συγκρούσεων και κατοχής μετά από ένοπλη σύγκρουση. Αντιστρόφως, το δίκαιο των ανθρωπίνων δικαιωμάτων ισχύει για όλα τα άτομα που υπάγονται στη δικαιοδοσία του οικείου κράτους εν καιρώ ειρήνης καθώς και εν καιρώ ένοπλης σύγκρουσης. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα ότι, καίτοι διακριτά, τα δύο σύνολα κανόνων ενδέχεται να ισχύουν αμφότερα σε συγκεκριμένη περίπτωση και άρα πρέπει

---

⁶⁷ Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, Επικαιροποιημένες Κατευθυντήριες Γραμμές της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την προώθηση της συμμόρφωσης προς το Διεθνές Ανθρωπιστικό Δίκαιο (ΔΑΔ), 2009/C 303/06, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL> (Πρόσβαση, 8/9/2021)

ενίοτε να εξετάζεται η μεταξύ των σχέση. Ωστόσο, οι παρούσες κατευθυντήριες γραμμές δεν ασχολούνται με θέματα ανθρωπίνων δικαιωμάτων».⁶⁸

Οι Συμβάσεις της Γενεύης και τα τρία συμπληρωματικά Πρωτόκολλα αποτελούν τις βασικές δομές για το Διεθνές Δίκαιο και την διαχείριση των θυμάτων του πολέμου. Με την λήξη του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου στα άρθρα της Σύμβασης της Γενεύης διατυπώθηκαν τα δικαιώματα των αιχμαλώτων κατά την διάρκεια του πολέμου, προτάσεις για την περίθαλψη των τραυματιών του πολέμου καθώς και προτάσεις για προστασία των πολιτών που βρίσκονται γύρω από μια εμπόλεμη περιοχή. Οι εν λόγω Συμβάσεις επικυρώθηκαν από 194 χώρες και αφορούν την προστασία ανθρώπων οι οποίοι παίρνουν ή όχι μέρος σε ένοπλες συγκρούσεις, όπως είναι οι τραυματίες πολέμου, οι αιχμάλωτοι, το ιατρικό προσωπικό και οι άμαχοι πολίτες. Αναλυτικότερα, η Πρώτη Σύμβαση της Γενεύης (1864) αφορά την βελτίωση της τύχης των τραυματιών των ενόπλων δυνάμεων που βρίσκονται σε εκστρατεία, η Δεύτερη Σύμβαση (1906) αφορά την βελτίωση της τύχης των τραυματιών, ασθενών και ναυαγών των ενόπλων δυνάμεων που βρίσκονται στη θάλασσα, η Τρίτη Σύμβαση (1929), αφορά την μεταχείριση των αιχμαλώτων πολέμου και η Τέταρτη Σύμβαση (1949), αφορά την προστασία των πολιτών σε καιρό πολέμου. Οι Συμβάσεις του 1949 συμπληρώθηκαν από τρία Συμπληρωματικά Πρωτόκολλα. Το Συμπληρωματικό Πρωτόκολλο I (1977) αφορά την προστασία των θυμάτων από διεθνείς ένοπλες συγκρούσεις, το Συμπληρωματικό Πρωτόκολλο II (1977) αφορά την προστασία θυμάτων μη διεθνών ενόπλων συγκρούσεων και το Συμπληρωματικό Πρωτόκολλο III (2005) αφορά στην υιοθέτηση πρόσθετου διακριτικού εμβλήματος.

«Οι τέσσερις Συμβάσεις της Γενεύης του 1949, κυρώθηκαν από την Ελλάδα με το Ν. 3481 «Περί κυρώσεως των Συμβάσεων της Γενεύης της 12ης Αυγούστου 1949», στις 30.12.1955/5.1.1956, που δημοσιεύθηκε στο ΦΕΚ Α΄ 3/1956. Το Συμπληρωματικό Πρωτόκολλο I κυρώθηκε με το Ν. 1786/1988, που δημοσιεύθηκε στο ΦΕΚ Α΄ 125/1988 και το Συμπληρωματικό Πρωτόκολλο II κυρώθηκε με το Ν. 2105/1992, που δημοσιεύθηκε στο ΦΕΚ Α΄ 196/1992».⁶⁹

Οι Συμβάσεις της Γενεύης του 1949 συνεχίζουν να βρίσκονται σε ισχύ, ακόμη και αν η μορφή και ο χαρακτήρας του πολέμου έχουν αλλάξει με το πέρασμα του χρόνου.

⁶⁸ Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, Επικαιροποιημένες Κατευθυντήριες Γραμμές της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την προώθηση της συμμόρφωσης προς το Διεθνές Ανθρωπιστικό Δίκαιο (ΔΑΔ), 2009/C 303/06, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL> (Πρόσβαση, 8/9/2021)

⁶⁹ Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, Επικαιροποιημένες Κατευθυντήριες Γραμμές της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την προώθηση της συμμόρφωσης προς το Διεθνές Ανθρωπιστικό Δίκαιο (ΔΑΔ), 2009/C 303/06, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL> (Πρόσβαση, 8/9/2021)

Αποτελούν την ασπίδα προστασίας για το στρατιωτικό προσωπικό που έχει τραυματιστεί και για τον άμαχο πληθυσμό που μπορεί να βρίσκεται μέσα σε μια εμπόλεμη ζώνη. Η Επιτροπή Διεθνούς Δικαίου έχει εργασθεί πάνω στην κωδικοποίηση του Διεθνούς Δικαίου, με σκοπό την απλοποίηση της διαδικασίας εφαρμογής των Διεθνών Συμβάσεων από τα κράτη. Εξέχοντα ρόλο διαδραματίζει η Σύμβαση για το Δίκαιο των Συνθηκών. «Η Σύμβαση αυτή είναι το αποτέλεσμα μιας προσπάθειας να ρυθμιστεί μέσω της διεθνούς συμβατικής οδού το δίκαιο που διέπει τις διεθνείς συμβάσεις. Με άλλα λόγια, πρόκειται για μια υπερσυνθήκη η οποία θέτει κανόνες για τις υπόλοιπες διεθνείς συνθήκες. Το λογικό και το νομικό αδιέξοδο που συνεπάγεται ένα τέτοιο εγχείρημα, δεν ήταν άγνωστο στην Επιτροπή και στις κυβερνήσεις».⁷⁰

«Οι καινοτομίες των τεσσάρων Συμβάσεων αφορούν : Πρώτον, ότι η εφαρμογή τους επεκτείνεται και σε μη διεθνείς (εμφύλιες) συρράξεις, αφού εφαρμόζονται σε περίπτωση κηρυγμένου πολέμου ή ένοπλης σύρραξης (διεθνούς ή μη διεθνούς χαρακτήρα) ή πολεμικής κατοχής (κοινό άρθρο 2 και κοινό άρθρο 3), Δεύτερον, ότι καταργείται η ρήτρα γενικής συμμετοχής των Συμβάσεων της Χάγης. Τρίτον, ότι τα συμβαλλόμενα μέρη διασφαλίζουν τον σεβασμό των Συμβάσεων και, τέταρτον, η εισαγωγή ειδικών διατάξεων περί των σοβαρών παραβιάσεων των Συμβάσεων της Γενεύης, που υποχρεώνουν τα συμβαλλόμενα Μέρη να καταδιώκουν τους υπευθύνους για τέτοιες παραβιάσεις».⁷¹

Τα Πρόσθετα Πρωτόκολλα του 1977 που έρχονται να συμπληρώσουν κενά των διατάξεων της Σύμβασης της Γενεύης δεν έχουν επικυρωθεί από όλα τα κράτη. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελούν οι ΗΠΑ, το Ισραήλ και η Τουρκία, όπου για το Πρωτόκολλο I που αφορά την διεξαγωγή στρατιωτικών επιχειρήσεων και την προστασία προσώπων και το Πρωτόκολλο II που αφορά την προστασία άμαχου πληθυσμού από ένοπλες συρράξεις μη διεθνούς χαρακτήρα, η ερμηνεία που τους αποδίδουν ορίζεται σύμφωνα με το εθιμικό δίκαιο. Μέχρι το 2016, ο αριθμός των συμβαλλομένων κρατών για το Πρωτόκολλο I ανερχόταν σε 174 και για το Πρωτόκολλο II σε 168. Παρά τις προσπάθειες κάλυψης των νομοθετικών κενών, εντούτοις αυτά παραμένουν ακόμη και σήμερα κενά. «Όσον αφορά τις αδυναμίες των δύο Πρωτοκόλλων, αναφέρουμε πρώτον ότι οι διατάξεις που αφορούν τις συρράξεις μη διεθνούς χαρακτήρα είναι εξαιρετικά περιορισμένες (μόνο 26 άρθρα του

⁷⁰ Ζάικος Ν., Η Επιτροπή Διεθνούς Δικαίου των Ηνωμένων Εθνών, Θεσσαλονίκη, Εκδόσεις Σάκκουλα, 2002,σελ.130.

⁷¹ Αντωνόπουλος Κ - Μαγκλιβέρας Κ., Το Δίκαιο της Διεθνούς Κοινωνίας, έκδοση 3^η, Αθήνα, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, 2017, σελ.778.

Πρωτοκόλλου II έναντι των 120 του Πρωτοκόλλου I), ότι σημαντικές απαγορεύσεις όπλων (συμβατικές και μη) έμειναν εκτός των διατάξεων τους, ενώ το καθεστώς παροχής ανθρωπιστικής βοήθειας και η ρύθμιση του παρέμειναν ασαφείς». ⁷²

4.9 Εθιμικές Αρχές του ΔΕΣ

Οι εθιμικές αρχές του ΔΕΣ αποτελούν τις κατευθυντήριες οδηγίες των διοικητών στρατευμάτων κατά την διάρκεια των στρατιωτικών επιχειρήσεων, προκειμένου να γνωρίζουν ποιες από τις ενέργειες στις οποίες προβαίνουν ή ποιες παραλήψεις τους κατά την εκτέλεση μιας επιχείρησης είναι εντός των νόμιμων πλαισίων. Οι εν λόγω Αρχές διατυπώνονται όπως παρακάτω:

α. Η αρχή της διάκρισης μεταξύ μαχητών και αμάχων και η απαγόρευση επίθεσης εναντίον αμάχων.

Σύμφωνα με την αρχή της διάκρισης, οι εμπόλεμοι οφείλουν να διακρίνουν τους άμαχους πολίτες από τους μαχητές και τους στρατιωτικούς στόχους από τα πολιτικά αντικείμενα. Έτσι οι άμαχοι προστατεύονται θεσμικά από τις επιθέσεις των εμπόλεμων μερών. Το προσωπικό των μαχητών οφείλει να λαμβάνει τα απαραίτητα προληπτικά μέτρα κατά την επίθεση ώστε κατά την διάρκεια της επίθεσης, τα πυρά τους να μην προσβάλλουν τον άμαχο πληθυσμό και να μην καταστρέφουν πολιτικά αντικείμενα.

β. Η αρχή της στρατιωτικής αναγκαιότητας.

Η διαδικασία της εμπόλεμης σύρραξης εμπεριέχει στην πραγματικότητα την άσκηση βίας μεταξύ των αντιμαχόμενων μερών. Δεν είναι εφικτό να αναφερόμαστε σε πολεμικές επιχειρήσεις και παράλληλα να θεωρούμε ότι αυτές γίνονται χωρίς να επέρχονται δυσμενείς συνέπειες είτε στην ανθρώπινη ζωή είτε στην καταστροφή ζωτικών εγκαταστάσεων. Η αρχή της στρατιωτικής αναγκαιότητας έρχεται για να ρυθμίσει σε μια εμπόλεμη κατάσταση, την «ένταση» ανάμεσα στις απαιτήσεις της στρατιωτικής αναγκαιότητας και της αρχής του ανθρωπισμού. Ο ρόλος είναι να προσδιορίσει το απαραίτητο βάθος των στρατιωτικών επιχειρήσεων προκειμένου να καμφθεί η θέληση του αντιπάλου και να μην επιτρέψει κάτι περισσότερο, που θα

---

⁷² Στο ίδιο, σελ.779.

απέδιδε στο αποτέλεσμα της νίκης του πολέμου την ερμηνεία του εγκλήματος του πολέμου.

γ. Η αρχή του ανθρωπισμού.

Η αρχή αναφέρεται στην απαγόρευση πρόκλησης ανώφελου πόνου ή εκτεταμένης καταστροφής. Το επιθυμητό τελικό αποτέλεσμα μιας πολεμικής σύγκρουσης, σύμφωνα με την αρχή του ανθρωπισμού, αποβλέπει στην επίτευξη του με το δυνατόν λιγότερες ανθρώπινες απώλειες, στο μέτρο του εφικτού. Επιδιώκει την ελάττωση των αποτελεσμάτων από παράπλευρες απώλειες, οι οποίες θα μπορούσαν να είχαν αποφευχθεί. Η άποψη του Jean Pictet ⁷³ «Μην επιφέρεις στον εχθρό περισσότερο κακό από όσο ο πόλεμος καθιστά αναγκαίο» αποδίδει την σχέση ισορροπίας μεταξύ του ανθρωπισμού και της στρατιωτικής αναγκαιότητας.

δ. Η αρχή της αναλογικότητας.

Η αρχή της αναλογικότητας απαγορεύει την εκτέλεση επιθετικής ενέργειας η οποία μπορεί να προκαλέσει απώλειες σε άμαχο πληθυσμό ή σε πολιτικά αντικείμενα, οι οποίες μπορεί να είναι δυσανάλογα μεγαλύτερες από το άμεσο στρατιωτικό πλεονέκτημα που αναμένεται να επιτευχθεί από αυτήν. Η πραγματική εκτίμηση του στρατιωτικού αποτελέσματος είναι δύσκολο να πραγματοποιηθεί, καθώς εξετάζεται το επιδιωκόμενο αποτέλεσμα στο σύνολο των στρατιωτικών επιχειρήσεων που λαμβάνουν χώρα σε μια πολεμική σύγκρουση. Αντίστοιχα οι εξωτερικοί παρατηρητές δεν είναι δυνατόν να μπορούν να εκτιμήσουν το επιδιωκόμενο αποτέλεσμα των εμπόλεμων μερών.

4.10 Διάκριση Διεθνών και Μη Διεθνών Συρράξεων

Οι ένοπλες συρράξεις διακρίνονται από νομική άποψη σε δυο μεγάλες κατηγορίες, τις Διεθνείς και τις Μη Διεθνείς. Διεθνής χαρακτηρίζεται η σύρραξη που

⁷³ Ο Jean Simon Pictet (02/09/2014-30/03/2002), ήταν Ελβετός υπήκοος, νομικός, νομικός επαγγελματίας που εργαζόταν στο διεθνές ανθρωπιστικό δίκαιο. Πρώτα ως γραμματέας-νομικός, και στη συνέχεια ως ανώτερο στέλεχος και αντιπρόεδρος της Διεθνούς Επιτροπής του Ερυθρού Σταυρού (ICRC), ο Pictet συνέβαλε καθοριστικά στη σύνταξη των συμβάσεων της Γενεύης του 1949 για την προστασία των θυμάτων πολέμου, των σχολίων τους και διαπραγματεύεται τα πρόσθετα πρωτόκολλα του 1977 (πρωτόκολλο I και πρωτόκολλο II). [1] Πρότεινε επίσης τις επτά θεμελιώδεις αρχές του Κινήματος του Ερυθρού Σταυρού, οι οποίες υιοθετήθηκαν στη Βιέννη το 1965: Ανθρωπιά, αμεροληψία, ουδετερότητα, ανεξαρτησία, εθελοντική υπηρεσία, ενότητα και καθολικότητα. [1] [2] Το 1989, ιδρύθηκε ένας διεθνής διαγωνισμός ανθρωπιστικού δικαίου για φοιτητές και πήρε το όνομά του. https://en.wikipedia.org/wiki/Jean_Pictet (Πρόσβαση 8/9/2021).

διεξάγεται μεταξύ δύο ή περισσότερων κρατών. Στον διαχωρισμό αυτό δεν εξετάζεται η γεωγραφική έκταση της χρήσης βίας μεταξύ των κρατών. Στην κατηγορία των μη διεθνών συρράξεων περιλαμβάνονται οι ένοπλες συρράξεις κατά τις οποίες οι λαοί μάχονται κατά της ξένης κατοχής και κατά των φυλετικών καθεστώτων, ασκώντας το δικαίωμα για αυτοδιάθεση. Χαρακτηριστικό παράδειγμα σήμερα, αποτελεί η ένοπλη σύρραξη μεταξύ του Ισραήλ και της Παλαιστίνης. Μη διεθνής σύρραξη συντρέχει σε περιπτώσεις ένοπλης βίας μεταξύ των κυβερνητικών αρχών και οργανωμένων ενόπλων ομάδων στο εσωτερικό του κράτους. Η περίπτωση συμμετοχής των ενόπλων δυνάμεων ενός κράτους στο πλευρό της μη κυβερνητικής πλευράς άλλου κράτους ή εναντίον της, χωρίς την συναίνεση της κυβέρνησης του κράτους αποτελεί διεθνή σύρραξη. Ως παράδειγμα μη διεθνούς σύρραξης αναφέρεται η στρατιωτική δράση των ΗΠΑ και της Βρετανίας στο έδαφος του Ιράκ, κατά της οργάνωσης του Ισλαμικού κράτους (ISIS). Αντίθετα η στρατιωτική επέμβαση των ΗΠΑ στο έδαφος της Συρίας κατά του ISIS, χωρίς την έγκριση της κυβέρνησης της Συρίας καθιστά την σύρραξη διεθνή. Στην πραγματικότητα κάθε επέμβαση τρίτου κράτους, ως ισχυρό κράτος ή κάθε επέμβαση πολυεθνικής δύναμης, σε διαμάχη μεταξύ δύο εμπλεκόμενων κρατών σε μη διεθνή σύρραξη, μετατρέπει αυτήν σε διεθνή.

4.11 Επανεξέταση της νομιμότητας όπλων: μια νέα προσέγγιση

Οι θαμμένες νάρκες κατά προσωπικού είναι τα μόνα όπλα που προκαλούν περιπτώ τραυματισμό με αποτέλεσμα την μόνιμη αναπηρία. Η θεραπεία του τραυματισμού απαιτεί δύο ή περισσότερες χειρουργικές επεμβάσεις για την αποκατάσταση του και τέσσερις φορές περισσότερες μεταγγίσεις αίματος από ότι για την αντιμετώπιση τραύματος από κοινή σφαίρα. Αυτή αποτελεί την προσέγγιση στο θέμα των τραυματισμών από νάρκες κατά προσωπικού από την άποψη ενός χειρουργού ιατρού.⁷⁴ Το έργο του ιατρού Robin M. Coupland, επικεντρώνεται στον προσδιορισμό της έννοιας του «περιπτώ τραυματισμού ή περιπτώ ταλαιπωρίας». Ο ίδιος εργάστηκε τα έτη από το 1987 έως το 1991, σε νοσοκομεία του Ερυθρού Σταυρού, στα σύνορα του Αφγανιστάν και της Καμπότζης. Οι δύο αυτές χώρες αποτελούν τις χώρες με τις περισσότερες εξορύξεις ναρκών κατά προσωπικού, με τα αντίστοιχα περιστατικά τραυματισμών από εκείνες. Ο κόσμος μέχρι τα χρόνια εκείνα δεν είχε πλήρη επίγνωση για την αντιμετώπιση των περιστατικών τραυματισμού από τις νάρκες κατά προσωπικού. Το 1990 ο Ερυθρός Σταυρός ενημερώθηκε για την

⁷⁴ IRRC, Review of the legality of weapons: a new approach, The SlrUS Project, Robin M. Coupland, September 1999, vol.81 No 835, σελ.583 (Πρόσβαση 19/10/21).

δημιουργία όπλων λέιζερ, τα οποία κατασκευάστηκαν με σκοπό την τύφλωση των μαχητών, από την πλήρη εξόντωση του που θα προκαλούσε η χρήση της κοινής σφαίρας. Η άμεση κινητοποίηση του, οδήγησε στην διακοπή της παραγωγής των όπλων αυτών το 1995. Η λογική της τύφλωσης του μαχητή από την πλήρη απώλεια του φάνηκε προσφορότερη για τους κατασκευαστές των όπλων λέιζερ. Από την αντίθετη πλευρά μια μόνιμη απώλεια της όρασης θα οδηγούσε σε θλιβερά αποτελέσματα για την τύχη των τραυματισμένων μαχητών. Κανένα σύγχρονο οφθαλμολογικό κέντρο δεν θα μπορούσε να επαναφέρει την χαμένη όραση λόγω της αιμορραγίας που θα προκαλούσε στον αμφιβληστροειδή χιτώνα του ματιού το συγκεκριμένο όπλο στον άτυχο μαχητή. Ο τραυματίας θα ήταν καταδικασμένος για το υπόλοιπο της ζωής του να ζει με την απώλεια της όρασης, κατάσταση που είναι αβάστακτη και οδυνηρή. Όσο σοβαροί και αν ακούγονται οι τραυματισμοί από σφαίρες ή διαρρηκτικά βλήματα, εντούτοις υπάρχουν όπλα που προκαλούν δυσμενέστερους τραυματισμούς από εκείνα. Οι νάρκες κατά προσωπικού προκαλούν τραυματισμούς που δεν δύνανται να αποκατασταθούν για το υπόλοιπο της ζωής των θυμάτων τους. Επιπλέον, οι νάρκες κατά προσωπικού δεν μπορούν να διακρίνουν τον στόχο τους. Το ίδιο αποτρεπτικό αποτέλεσμα προκαλούν τόσο στον εχθρό για τον οποίο προορίζονται όσο και στον φίλιο μαχητή που εκ παραδρομής θα πέσει στον δρόμο τους. Άραγε είναι απαραίτητη η χρήση αυτών των όπλων; Θα έπρεπε να εξετάζεται η χρησιμότητα των όπλων, αναλύοντας το επιχειρησιακό αποτέλεσμα το οποίο κάθε φορά θα επιδίωκαν να πετύχουν, αντισταθμίζοντας το μέγεθος της ζημιάς που θα προκαλούσαν στο έμψυχο υλικό είτε μαχητές είτε άμαχους πολίτες. Τον Μάρτιο του 1996, σε ένα συμπόσιο που οργανώθηκε από τον Ερυθρό Σταυρό στο Montreaux της Ελβετίας, που συμμετείχαν ιατροί της Οργάνωσης, εξετάσθηκε ποιά όπλα ορίζονται ως εγγενώς αποτρόπαια και ποια προκαλούν περιττό τραυματισμό ή περιττή ταλαιπωρία. Στο συμπόσιο του Montreaux τέθηκαν οι βάσεις για το έργο SIrUS⁷⁵ (Superfluous Injury or Unnecessary Suffering). Σύμφωνα με το έργο SIrUS, εξετάζονται τα δεδομένα από τα αποτελέσματα των επιπτώσεων όπλων στους ανθρώπους, για το χρονικό διάστημα των τελευταίων πενήντα ετών. Τα στοιχεία προήλθαν από στοιχεία ιατρικών στρατιωτικών καταγραφών και από ένα σύνολο 26.636 τραυματισμών όπλων που είχαν καταγραφεί σε αρχεία του Ερυθρού Σταυρού.

---

⁷⁵ The SIrUS Project: Towards a Determination of Which Weapons Cause "Superfluous Injury Unnecessary Suffering", ICRC, Geneva, 1997.

Σύμφωνα με διαφορετικές αιτίες τραυματισμού, τα συμπεράσματα αντλήθηκαν από τα παρακάτω στοιχεία⁷⁶:

Το ποσοστό μεγάλων πληγών.

Τη συνολική θνησιμότητα.

Τις σχετικές αναλογίες τραυματισμών κεντρικών οργάνων και των άκρων.

Την διάρκεια παραμονής στο νοσοκομείο.

Τον απαιτούμενο αριθμό εργασιών.

Την ανάγκη μεταγγίσεων αίματος.

Τον αριθμό των ακρωτηριασμένων κάτω άκρων μεταξύ των επιζώντων.

Από τα παραπάνω δεδομένα προκύπτει ότι τα όπλα που προκαλούν τραυματισμούς από εκρήξεις ή βλήματα, που δεν στοχεύουν σε συγκεκριμένα μέρη του ανθρώπινου σώματος, αλλά είναι συνάρτηση του σχεδιασμού τους:

Δεν προκαλούν θνησιμότητα στο πεδίο μαχών άνω του 22%, ούτε θνησιμότητα στο νοσοκομείο άνω του 2%, προκαλούν πληγές τρίτου βαθμού σε λιγότερο από 10% από εκείνους που επιβιώνουν στο νοσοκομείο.

Προκαλούν πληγές που για να αντιμετωπιστούν απαιτούν καλά εδραιωμένες ιατρικές και χειρουργικές μεθόδους.

Τα κράτη, τα οποία είναι εκείνοι που αποφασίζουν για τις ένοπλες συρράξεις μεταξύ τους, προκειμένου να βγουν από το αδιέξοδο των μεταξύ τους διαφορών, θα πρέπει να αναγνωρίσουν την χρησιμότητα ή μη των όπλων και αντίστοιχα να διευκρινίσουν πότε ένα όπλο θα θεωρείται ότι προκαλεί περιττό τραυματισμό ή περιττή ταλαιπωρία. Από την διακήρυξη της Αγίας Πετρούπολης το 1868, προέκυψε ότι ο νόμιμος σκοπός του πολέμου είναι η αποδυνάμωση των στρατιωτικών δυνάμεων του αντιπάλου. Εδώ η ερμηνεία που δόθηκε για την αποφυγή χρήσης όπλων που θα προκαλούσαν περιττό πόνο αντιμετωπίστηκε με καλές προθέσεις από τα περισσότερα κράτη. Όμως δεν υπήρχε σαφές πλαίσιο που να καθορίζει τα όρια του διαχωρισμού των όπλων σε εκείνα που αποσκοπούσαν σε συμβατική χρήση και σε εκείνα που όντως προκαλούσαν περιττό πόνο. Τόσο οι πολιτικοί ηγέτες όσο και οι νομικοί δεν κατάφεραν να δώσουν τον ορισμό των όπλων που θεωρούνται ότι παράγουν περιττό πόνο. Το έργο SIrUS έχει σκοπό να μειώσει την χρήση εκείνων των όπλων που προκαλούν περιττό πόνο. Αναπόφευκτο σαφώς είναι το ξέσπασμα πολέμων μεταξύ των κρατών.

---

⁷⁶ Το ίδιο, σελ 586.

Η σύγχρονη “εύθραυστη” ισορροπία ισχύος που διατηρείται ανάμεσα στα κράτη απαιτεί την ανάδειξη της ισχύος ενός κράτους που μεταφράζεται με την πολεμική του ισχύ. Ο φόβος που προκαλεί η δύναμη ενός κράτους σε άλλα αδύναμα κράτη, εξασφαλίζει την επιβίωση του ισχυρού κράτους, αποτρέποντας τους επίδοξους αντιπάλους του από ένοπλες προκλήσεις. Η μείωση της χρήσης συγκεκριμένων όπλων πρέπει να εξετάζεται όχι με τον βαθμό αποτελεσματικότητας τους έναντι των μαχητών του αντιπάλου αλλά με την εξέταση της αναγκαιότητας χρήσης τους σε συνδυασμό με το αποτέλεσμα που επιδιώκει ο χρήστης τους να επιτύχει. Ακόμη να λαμβάνεται υπόψη το γεγονός της επίτευξης των επιθυμητών αποτελεσμάτων με χρήση άλλων όπλων τα οποία έχουν ηπιότερα αρνητικά αποτελέσματα στον αντίπαλο. Ο Δόκτωρ Coupland εξετάζει τα αποτελέσματα της χρήσης ενός όπλου από την ιατρική οπτική γωνία, στον ανθρώπινο οργανισμό των μαχητών και ο Peter Herby εξετάζει την νομική πλευρά της χρήσης των όπλων. Οι δύο αυτές προσεγγίσεις αποσκοπούν στην κατηγοριοποίηση των όπλων σε εκείνα που προκαλούν περιττό πόνο ή τραυματισμό και προτείνονται προς απαγόρευση περαιτέρω χρήσης τους και σε εκείνα που επιτυγχάνουν την απενεργοποίηση των μαχητών του εχθρού χωρίς την απαραίτητη εξόντωση τους. Οι κρατικές οργανώσεις και Διεθνείς Οργανισμοί δεν κατάφεραν να κατηγοριοποιήσουν τα όπλα όπως αναφέρθηκε παραπάνω. Ο Ερυθρός Σταυρός μέσω του έργου SIrUS προκαλεί την κατηγοριοποίηση των όπλων που προκαλούν περιττό πόνο με επιδίωξη την απαγόρευση της χρήσης τους.

«Το έργο SIrUS παρέχει ένα μέσο για το ιατρικό επάγγελμα να προσεγγίσει τα οπτικά συστήματα στον δημόσιο τομέα και ταυτόχρονα να ενθαρρύνει τη διεθνή κοινότητα να αναγνωρίσει τις σοβαρές συνέπειες της συνεχιζόμενης έρευνας και ανάπτυξης νέων μέσων πολέμου»⁷⁷.

Η ιατρική προσέγγιση της χρήσης των όπλων δεν σημαίνει ότι αποδέχεται ή όχι την ανάγκη χρήσης τους. Έρχεται να προσδιορίσει από την ιατρική και νομική πλευρά την αποτελεσματικότητα χρήσης των όπλων σε μια επίλυση των διαφορών μεταξύ κρατών. Επιδιώκει την απαγόρευση της χρήσης εκείνων των όπλων που προκαλούν περιττό πόνο και θέλει να εξετάσει την αναγκαιότητα χρήσης των συγκεκριμένων επώδυνων όπλων και παράλληλα την δυνατότητα επίτευξης του επιδιωκόμενου σκοπού από άλλα όπλα με μικρότερα αποτελέσματα στην βαθμίδα του πόνου.

⁷⁷ ICRC, The SIrUS Project, Robin M. Coupland PRCS, Geneva, 1997(Πρόσβαση 20/10/21).

Ο όρος «περιπτώς τραυματισμός και περιπτώς πόνος» καθορίζεται από τις σχεδιασμένες, προβλέψιμες επιπτώσεις των όπλων όταν χρησιμοποιούνται κατά του ανθρώπου και προκαλούν:

Συγκεκριμένη ασθένεια, ειδική μη φυσιολογική κατάσταση, ειδική μη φυσιολογική ψυχολογική κατάσταση, ειδική και μόνιμη αναπηρία ή ειδική παραμόρφωση (Κριτή-ριο 1).

Θνησιμότητα στο πεδίο της μάχης άνω του 25% ή θνησιμότητα στο νοσοκομείο άνω του 5% (Κριτήριο 2).

Τραύματα 3^{ου} βαθμού όπως μετρήθηκαν από την αξιολόγηση του Ερυθρού Σταυρού (Κριτήριο 3).

Επιδράσεις για τις οποίες δεν υπάρχει πλήρως αναγνωρισμένη και αποδεδειγμένη θεραπεία (Κριτήριο 4).

Τα παραπάνω κριτήρια συνδυάζονται για να σχηματίσουν μια σαφή εικόνα τραυματισμού και ταλαιπωρίας που δεν είναι ισοδύναμη με τις επιπτώσεις των συμβατικών όπλων. Αυτό αποτελεί και τον πυρήνα του έργου SIrUS.⁷⁸

Αναλύοντας τα παραπάνω κριτήρια θα εξετάσουμε την κατάταξη των όπλων σε εκείνα που προκαλούν περιπτώ πόνου ή όχι και θα δούμε τον συνδυασμό των κριτηρίων.

Το κριτήριο 1 κάνει μια σημαντική διάκριση μεταξύ των επιπτώσεων στον ανθρώπινο οργανισμό όλων των συμβατικών όπλων και των ναρκών κατά προσωπικού. Έχουν επισημανθεί οι προβλέψιμες ψυχολογικές επιπτώσεις όλων των όπλων. Το αίσθημα του φόβου και του άγχους που προκαλείται από ένα συμβατικό όπλο είναι μετρήσιμο και φυσιολογικό. Το κριτήριο 1 αναφέρεται σε όπλα που σκοπό έχουν να αποπροσανατολίσουν, να μπερδέψουν ή να προκαλέσουν κρίσεις. Η ανάγκη για μετάγγιση αίματος σε τραύμα από συμβατικό όπλο είναι σχετικά μικρή και υπολογίσιμη. Σε αυτή την περίπτωση δεν απαιτούνται κατά κύριο λόγο περισσότερες από τρεις επεμβάσεις για την επούλωση του τραύματος. Αντίθετα στην περίπτωση των εμπρηστικών όπλων οι απαιτήσεις σε μεταγγίσεις αίματος είναι πολύ περισσότερες καθώς για την θεραπεία των εγκαυμάτων ή των τραυμάτων από νάρκες κατά προσωπικού, απαιτείται ικανός αριθμός επεμβάσεων με αυξημένες ανάγκες σε αίμα.

Το κριτήριο 2 που εξετάζει το ποσοστό θνησιμότητας στο πεδίο της μάχης ή μεταγενέστερα σε νοσοκομειακή μονάδα, εξετάζει το γεγονός όπου το ποσοστό θνησιμότητας για αρκετά είδη συμβατικών όπλων είναι το ίδιο. Στην περίπτωση λοιπόν του πεδίου της μάχης αγγίζει το 25% και σε νοσοκομειακή μονάδα το 5%. Αντίθετα το

---

⁷⁸ Στο ίδιο, σελ 23 (Πρόσβαση 21/10/21).

ποσοστό θνησιμότητας από εγκαύματα είναι ανά περίπτωση διαφορετικό και αυτό συμβαίνει γιατί στην περίπτωση τους η θνησιμότητα μπορεί να επέλθει και εβδομάδες μετά την νοσηλεία.

Το κριτήριο 3 κατατάσσει τα τραύματα ανά βαθμίδες, σύμφωνα με την ταξινόμηση που έχει ορίσει ο Ερυθρός Σταυρός. Το κριτήριο είναι απαραίτητο να ισχύει για τα όπλα τα οποία αν και δεν στοχεύουν σε ένα συγκεκριμένο σημείο του σώματος καταφέρνουν να προκαλέσουν μεγάλους τραυματισμούς. Τα συμβατικά όπλα παράγουν τραυματισμούς τρίτου βαθμού σε λιγότερο ποσοστό από το 10% του συνόλου τους. Για την αποφυγή του περιπτώ τραυματισμού αλλά και την επίτευξη του σκοπού της πολεμικής σύρραξης η Ελβετική κυβέρνηση πρότεινε την πειραματική εξέταση των τραυματισμών από νέου τύπου όπλα, σε εγκαταστάσεις εργαστηρίων.

Το κριτήριο 4 έρχεται συνδυαστικά με το κριτήριο 1. Τα τραύματα που προκαλούνται στην όραση από τα όπλα λέιζερ δεν μπορούν να αποκατασταθούν με τις μέχρι σήμερα ιατρικές γνώσεις μας. Οι βλάβες που προκαλούνται στην όραση είναι μόνιμες για το υπόλοιπο της ζωής των τραυματιών. Εδώ αξίζει να σημειωθεί το μεγάλο διατιθέμενο οικονομικό κόστος στην εξερεύνηση νέων σύγχρονων όπλων σε αντίθεση με τις πενιχρές οικονομικές δαπάνες για την αποκατάσταση των τραυματιών του πολέμου.

Η επιδίωξη των κρατών στην κατασκευή νέων τύπων όπλων είναι να αποφεύγεται ο ακαριαίος θάνατος του μαχητή κατά την προσβολή του από τα πυρά. Η κατάσταση του μη ικανού να συνεχίσει την αποστολή του μετά από τον τραυματισμό του από το όπλο είναι το σημερινό ζητούμενο των σύγχρονων όπλων. Η πρόκληση αναπηρίας στον μαχητή ώστε εκείνος να μην μπορεί να συνεχίσει την αποστολή του. Το σημείο που πρέπει να εξετάζεται στην κατασκευή των σύγχρονων όπλων είναι η χρονική διάρκεια αυτής της κατάστασης αναπηρίας που προκαλείται στον μαχητή κατά την προσβολή του από τα πυρά των σύγχρονων όπλων. Στην περίπτωση των όπλων λέιζερ, η τύφλωση που προκαλείται στον τραυματία είναι μόνιμη και δεν πρόκειται να επανέλθει στην αρχική του κατάσταση. Η θεραπεία της όρασης δεν είναι εφικτή. Τα αποτελέσματα της τύφλωσης αγγίζουν τον ψυχολογικό τομέα των επιπτώσεων του τραυματία καθώς οι επιπτώσεις του τραυματισμού επηρεάζουν και την κοινωνία που βλέπει τους στρατιώτες να επιστρέφουν από την μάχη έχοντας χάσει την όραση τους. Σε αντίθεση με την παραπάνω προσέγγιση τα τραύματα από τα συμβατικά όπλα δεν είναι πάντοτε θανατηφόρα. Ενώ το τραύμα από όπλο λέιζερ ή από εμπρηστικό όπλο παραμένει μόνιμο στον μαχητή.

Το ιατρικό επάγγελμα δεν κάνει ούτε νομική ούτε ηθική κρίση για τα όπλα. Παραθέτει σε νομικούς, πολιτικούς και στρατιωτικούς τα αποτελέσματα που έχουν στον

ανθρώπινο οργανισμό η χρήση των σύγχρονων όπλων και οριοθετεί την έννοια του «περιπτώ πόνου ή περιπτώ τραυματισμού», ώστε οι εκάστοτε δρώντες να γνωρίζουν ποια από τα όπλα είναι απαγορευτικά για την χρήση τους.

Το έργο SIrUS αποτελεί μια μελέτη που αποβλέπει στον χαρακτηρισμό των όπλων ως απαγορευμένα λόγω της πρόκλησης του περιπτώ πόνου. Επιδιώκει να ενημερώνει την κοινή γνώμη για την στάση αποτροπής από την χρήση τέτοιων όπλων και τελικά την απαγόρευση χρήσης τους. «Η έγκριση του έργου SIrUS θα παρείχε ένα αντικειμενικό και ακριβές μέσο εστίασης της κοινής γνώμης, έτσι ώστε ένα νέο όπλο του οποίου η επίδραση θα ήταν σαφώς απεχθές ή απάνθρωπο να μην χρειαστεί να χρησιμοποιηθεί πριν αναστατωθεί η δημόσια συνείδηση. Το έργο SIrUS ως στοιχείο της κοινής γνώμης λειτουργεί παράλληλα όχι μόνο με την υποχρέωση των κρατών να καθορίζουν τη νομιμότητα κάθε οπλικού συστήματος που αναπτύσσουν αλλά και με την ευθύνη του ιατρικού επαγγέλματος να εκπαιδεύει το κοινό σε θέματα υγείας. Το έργο SIrUS παρέχει ένα μέσο για το ιατρικό επάγγελμα για να φέρει αντικειμενικά τα θέματα της χρήσης των όπλων στο δημόσιο τομέα και ταυτόχρονα να ενθαρρύνει τη διεθνή κοινότητα να αναγνωρίσει τις σοβαρές συνέπειες της συνεχούς έρευνας και ανάπτυξης νέων μέσων πολέμου».⁷⁹

Το έργο του προγράμματος SIrUS ήταν να καταφέρει να προσδιορίσει ποιά όπλα προκαλούν περιπτώ τραυματισμό και να ευαισθητοποιήσει τους διεθνείς οργανισμούς στο να προχωρήσουν στην απαγόρευση της χρήσης τους. Στο έργο πήρε μέρος μια ομάδα εμπειρογνομώνων στον τομέα των όπλων, μια ομάδα ιατρικού προσωπικού και προσωπικό που γνώριζε τους κανόνες δικαίου, προκειμένου να εξετάσουν σφαιρικά τα αποτελέσματα της χρήσης των όπλων στις εμπόλεμες συρράξεις. Οι ομάδες αρχικά συγκέντρωσαν τα αποτελέσματα της χρήσης των συμβατικών όπλων στον άνθρωπο, στην συνέχεια αυτά τα δεδομένα τα χρησιμοποίησαν ως βάση για την εξέταση όλων των όπλων. Μετά καθόρισαν τα τέσσερα κριτήρια που καθορίζουν τα αποτελέσματα των συμβατικών όπλων και πρότειναν τον καθορισμό της έννοιας του περιπτώ τραυματισμού ή περιπτώ πόνου, ώστε να απαγορευθεί η χρήση εκείνων που προκαλούν τον περιπτώ τραυματισμό. Η δυνατότητα της καταγραφής των αποτελεσμάτων από τους τραυματισμούς στις εμπόλεμες ζώνες δεν ήταν εύκολη διαδικασία. Πολλά επίσης από τα περιστατικά που συνέβησαν δεν είχαν την ευκαιρία να καταγραφούν είτε γιατί ποτέ δεν έφτασαν σε κάποιο νοσοκομείο είτε γιατί κάποια

---

⁷⁹ ICRC, The SIrUS Project, Robin M. Coupland PRCS, Geneva, 1997 (Πρόσβαση 21/10/21).

περιστατικά δεν έγιναν ποτέ αντιληπτά ώστε κάποιος τρίτος να προσφέρει την βοήθεια που χρειαζόταν.

«Για όσους τραυματίστηκαν από θραύσματα, σφαίρες, εγκαύματα ή νάρκες και που εισήχθησαν στο νοσοκομείο εντός 24 ωρών, υπολογίστηκε η νοσοκομειακή θνησιμότητα. Για τους επιζήσαντες ασθενείς της ίδιας ομάδας υπολογίστηκαν τα ακόλουθα: μέσος αριθμός ημερών παραμονής στο νοσοκομείο (αυτός είναι ο αριθμός των ημερών μέχρι το εξιτήριο από τη χειρουργική επέμβαση, εξαιρουμένου του τμήματος παραμονής εκείνων που χρειάστηκε να περιμένουν στο νοσοκομείο για πολιτικούς ή γεωγραφικούς λόγους), μέσος αριθμός απαιτούμενων λειτουργιών ποσοστό των ασθενών που μεταγγίστηκαν, μέσος αριθμός μονάδων αίματος που μεταγγίστηκαν, συνολικός αριθμός ακρωτηριασμένων κάτω άκρων (αυτό δεν δίνεται ως ποσοστό όλων των ασθενών λόγω του μικρού αριθμού που είχαν αμφοτερόπλευρο ακρωτηριασμό κάτω άκρου). Όσοι τραυματίστηκαν από νάρκες και έφτασαν με τραυματικό ακρωτηριασμό ή που στη συνέχεια υποβλήθηκαν σε χειρουργικό ακρωτηριασμό αναλύθηκαν ως υποομάδα όλων των τραυματισμών από νάρκες. Σε αυτό το μέρος της μελέτης αναλύθηκαν μόνο δεδομένα από ασθενείς που εισήχθησαν εντός 24 ωρών από τον τραυματισμό, επομένως όσοι είχαν καθυστερήσει την πρόσβαση στην ιατρική περίθαλψη δεν επηρέασαν τα αποτελέσματα»⁸⁰.

Το πρόγραμμα SIrUS δεν τάσσεται εναντίον της χρήσης των όπλων. Δεν υιοθετεί την άποψη του πλήρους αφοπλισμού, καθώς ο πόλεμος προϋποθέτει την χρήση οπλικών συστημάτων που εκ των πραγμάτων θα προκαλέσουν τραυματισμούς. Η προσπάθεια είναι τα κράτη να τηρήσουν στην ενδεχόμενη εμπλοκή τους σε πολεμική σύρραξη, τους κανόνες των Διεθνών Οργανισμών που αφορούν την χρήση ή μη, όπλων όπως τα χημικά αέρια, το ναπάλμ, οι νάρκες κατά προσωπικού, τα όπλα με χρήση δεσμών λέιζερ. Η πραγματικότητα είναι ότι δύσκολα μπορεί κανείς να κατατάξει τα όπλα σε εκείνα που εκπληρώνουν την αποστολή τους κατά την στρατιωτική χρήση τους και σε εκείνα που προκαλούν περιττό τραυματισμό κατά την εκπλήρωση της αποστολής τους. Η έννοια του περιττού τραυματισμού βρίσκεται στην σχέση μεταξύ της αναγκαιότητας χρήσης ενός όπλου και του επιδιωκόμενου στρατιωτικού αποτελέσματος από την χρήση του συγκεκριμένου όπλου. Το επιδιωκόμενο αποτέλεσμα από την χρήση ενός οπλικού συστήματος θα πρέπει να πρέπει να αποτελεί το κίνητρο για την χρήση του συγκεκριμένου όπλου.

---

⁸⁰ ICRC, The SIrUS Project, Robin M. Coupland PRCS, Geneva, 1997, σελ.17 (Πρόσβαση 25/10/21).

4.12 Το Πρωτόκολλο III για τα εμπρηστικά όπλα.

Το Πρωτόκολλο III όπως αναλύθηκε και παραπάνω δεν επαρκεί για να καλύψει τον ανθρώπινο παράγοντα από το ενδεχόμενο εμπρησμού, καθώς ήδη στο άρθρο 1 δεν αποδίδεται ορθά ο διαχωρισμός των όπλων που προκαλούν εμπρησμό. Απαγορεύονται μόνο τα όπλα που από την κατασκευή τους έχουν ως πρωταρχικό σκοπό τον εμπρησμό ενώ επιτρέπονται εκείνα που προκαλούν εμπρησμό ως επακόλουθο αποτέλεσμα της έκρηξης τους. Στο άρθρο 2 του Πρωτοκόλλου, δεν αποδίδεται ξεκάθαρα ο διαχωρισμός του άμαχου πληθυσμού από τον εμπόλεμο. Απαγορεύεται η χρήση εμπρηστικών όπλων εναντίον στρατιωτικών στόχων που βρίσκονται μεταξύ αμάχων, όταν εκείνα βάλλονται από εναέρια μέσα, ενώ επιτρέπεται η χρήση τους όταν εκτοξεύονται από επίγεια μέσα. Τα δύο προηγούμενα κενά που παρουσιάζει το Πρωτόκολλο III θα πρέπει να επαναπροσδιορισθούν και να προσαρμοσθούν στην τεχνολογική εξέλιξη που ακολουθεί με γρήγορα βήματα ο τομέας των εξοπλιστικών συστημάτων. Θα πρέπει να δοθεί ιδιαίτερη μνεία στον διαχωρισμό των εμπρηστικών και μη όπλων, κατατάσσοντας τα σύμφωνα με τα αποτελέσματα που προκαλούν και όχι με την αρχική χρήση τους. Η πλήρης απαγόρευση τους θα ήταν ίσως το καλύτερο δυνατό για τον ανθρώπινο παράγοντα. Αν και αυτό ακούγεται αδύνατο να συμβεί, τα συμβαλλόμενα κράτη θα πρέπει να ορίσουν αυστηρότερους περιορισμούς στην χρήση τους, όπως για παράδειγμα την απαγόρευση χρήσης εναντίον προσωπικού, ακόμη και εάν πρόκειται για στρατιωτικό προσωπικό. Επιπλέον θα ήταν αρκετό να απαγορευτεί η χρήση τους σε κατοικημένες περιοχές, για την αποφυγή παράπλευρων απωλειών. Οι εμπρησμοί στην περιοχή της Συρίας αποτελούν μελανό παράδειγμα άσκοπων τραυματισμών αμάχων πολιτών, ακόμη και παιδιών. Ο εμπρησμός άμαχου πληθυσμού φανερώνει το έντονο κενό στην αναγκαιότητα χρήσης εμπρηστικών όπλων και την επίτευξη του εκάστοτε επιδιωκόμενου στρατιωτικού αποτελέσματος.

«Η χρήση όπλων λευκού φωσφόρου αποτελούν χαρακτηριστικό παράδειγμα της σύγχυσης που προκαλεί ο όρος "αρχική χρήση" του οπλικού συστήματος. Αν και αρχικά οι βόμβες λευκού φωσφόρου δεν κατασκευάστηκαν με σκοπό τον εμπρησμό του στόχου τους, τα αποτελέσματα τους στον ανθρώπινο οργανισμό είναι παραπλήσια εκείνων που προκαλούνται από τις βόμβες με ναπάλμ. Οι βόμβες M825E1 λευκού φωσφόρου, που χρησιμοποιήθηκαν στον πόλεμο της Συρίας, προκαλούν εμπρησμό του στόχους τους ως επακόλουθη ενέργεια της αρχικής τους χρήσης που είναι η δημιουργία προπετάσματος καπνού για τον φωτισμό της περιοχής του στόχου. Η πρόθεση πίσω από τη χρήση του λευκού φωσφόρου μπορεί επίσης να είναι ασαφής

σε έναν εξωτερικό παρατηρητή, καθιστώντας δύσκολο τον προσδιορισμό του αν τα εμπρηστικά αποτελέσματα είναι πρωτογενή ή τυχαία. Τα πυρομαχικά λευκού φωσφόρου θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν σε κατοικημένες περιοχές για τα “συμπτωματικά” εμπρηστικά τους αποτελέσματα υπό το πρόσχημα ότι χρησιμοποιούνται κυρίως ως σκοτεινά ή φωτιστικά».⁸¹

«Η χρήση λευκού φωσφόρου στη Γάζα από τον Ισραηλινό Στρατό είναι ένα καλά τεκμηριωμένο παράδειγμα των δυσκολιών να προσδιοριστεί εάν τα αποτελέσματα των πυρομαχικών διπλής χρήσης, όπως οι φυσίγγια λευκού φωσφόρου, είναι πρωταρχικά ή τυχαία. Οι Ισραηλινές δυνάμεις άμυνας αρνήθηκαν αρχικά ότι χρησιμοποίησαν λευκό φώσφορο, στη συνέχεια ισχυρίστηκαν ότι χρησιμοποίησαν τη χημική ουσία μόνο ως προπέτασμα καπνού. Μετά τη διενέργεια εσωτερικής έρευνας, οι Ισραηλινές δυνάμεις άμυνας είπαν ότι “ο Ισραηλινός στρατός χρησιμοποιεί λευκό φώσφορο ως προπέτασμα καπνού και χρησιμοποιεί ορισμένες βόμβες καπνού που περιέχουν στοιχεία λευκού φωσφόρου. Αυτές οι χρήσεις είναι τυπικές και νόμιμες. Η χρήση προπετασμάτων καπνού αποδείχθηκε πολύ αποτελεσματικό μέσο και σε πολλές περιπτώσεις απέτρεψε την ανάγκη χρήσης εκρηκτικών πυρομαχικών των οποίων η πρόσκρουση θα ήταν πολύ πιο επικίνδυνη»⁸².

4.13 Το ζήτημα του ορισμού της Επίθεσης

Κρίνεται σκόπιμο για τον καλύτερο προσδιορισμό των επιθέσεων με χρήση εμπρηστικών όπλων να αναλυθεί ο ορισμός της “επίθεσης”. Το 1950 ανατέθηκε από τη Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών, στην Επιτροπή Διεθνούς Δικαίου, το ζήτημα του ορισμού της επίθεσης.

«Το ζήτημα της απειλής ή της προπαρασκευής επίθεσης ως πιθανού διεθνούς εγκλήματος απασχόλησε την Επιτροπή στο πλαίσιο των εργασιών της για τον Κώδικα αδικημάτων κατά της ειρήνης και της ασφάλειας της ανθρωπότητας και για τη Διατύπωση των Αρχών της Νυρεμβέργης. Είναι αξιοσημείωτο ότι στην Έκθεση του με θέμα “Η δυνατότητα και το επιθυμητό ενός ορισμού της επίθεσης”, την οποία υπέβαλε ως Παράρτημα στην Έκθεση του για το Σχέδιο κώδικα αδικημάτων κατά της ειρήνης και της ασφάλειας της ανθρωπότητας, ο Ειδικός Εισηγητής, Ιωάννης Σπυρόπουλος, δεν δίστασε να υποστηρίξει ότι “όποτε οι Κυβερνήσεις καλούνται να αποφασίσουν για

⁸¹ HRW, Memo to Convention on Conventional Weapons Delegates The Need to Re-Visit Protocol III on Incendiary Weapons, November 22, 2010 www.hrw.org/news/2010/11/22/memo-convention-conventional-weapons-delegates (Πρόσβαση, 03/11/21).

⁸² HRW, Memo to Convention on Conventional Weapons Delegates The Need to Re-Visit Protocol III on Incendiary Weapons, November 22, 2010 www.hrw.org/news/2010/11/22/memo-convention-conventional-weapons-delegates (Πρόσβαση, 03/11/21).

την ύπαρξη ή μη επίθεσης κατά το διεθνές δίκαιο, βασίζουν την κρίση τους σε κριτήρια που απορρέουν από τη φυσική, όπως λέμε, έννοια της επίθεσης...και όχι σε νομικές κατασκευές” για να συμπεράνει ότι η επίθεση είναι μια “έννοια *per se*”, η οποία “δεν είναι επιδεκτική ορισμού” και να καταλήξει στο ότι ένας “νομικός” ορισμός της επίθεσης θα ήταν τεχνητός, εφόσον δεν θα μπορούσε να συμπεριλάβει όλους τους πιθανούς τύπους επίθεσης, που τελούν σε συνάρτηση με τις τεχνολογικές εξελίξεις». ⁸³

Η αδυναμία να συμφωνηθεί από την Επιτροπή Διεθνούς Δικαίου ένας ορισμός για την “επίθεση” οδήγησε σε αδιέξοδο και την προσέγγιση λοιπών θεμάτων Δικαίου. Ο ορισμός της επίθεσης δόθηκε τελικά μετά από ψήφισμα της Γενικής Συνέλευσης των Ηνωμένων Εθνών το 1974. ⁸⁴

«Το κείμενο του Ψηφίσματος 3314 (ΧΧΙΧ) είναι εκτενές και εν πολλοίς ασαφές, αφού αποτέλεσε αντικείμενο σκληρής διαπραγματεύσεως και συμβιβασμών και αναφέρει ότι ο πίνακας των πράξεων που συνιστούν επίθεση είναι ενδεικτικός και μπορεί να μεταβάλλεται από το Συμβούλιο Ασφαλείας. Ο ορισμός αφορά μόνο στην ένοπλη επίθεση και κατά τα λοιπά επαναλαμβάνει στο άρθρο 1 το κείμενο του άρθρου 2(4) του Χάρτη. Περαιτέρω, στο άρθρο 2 ορίζει ότι η πρώτη χρήση ένοπλης βίας (the first use of armed force) από ένα κράτος κατά παράβαση του Χάρτη αποτελεί *prima facie* απόδειξη επιθέσεως. Ακολουθεί στο άρθρο 3 αναφορά σε ποικίλες καταστάσεις που αποτελούν επίθεση, όπως η εισβολή και κατοχή εδάφους ξένου κράτους, ο βομβαρδισμός και η χρήση πάσης φύσεως όπλων κατά ξένου κράτους, ο ναυτικός αποκλεισμός, η διάθεση του εδάφους ενός κράτους για την πραγματοποίηση επιθέσεως κατά τρίτου κράτους, η αποστολή ενόπλων ομάδων και ενόπλων άτακτων μισθοφόρων στο έδαφος ξένου κράτους» ⁸⁵.

4.14 Αφοπλισμός (Όπλα Μαζικής Καταστροφής)

Η Ελλάδα στο Διεθνές Σύστημα Κρατών κάνει προσεκτικές κινήσεις προσπαθώντας να διατηρεί σχέσεις ισορροπίας. Δεν αποτελεί μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης που επιδιώκει μέσω επεκτατικής πολιτικής να μεγεθύνει τα συμφέροντα της. Με στόχο την διατήρηση της ειρήνης στην περιοχή γύρω από αυτήν, συνηγορεί σε αποφάσεις αποκλεισμού των Όπλων Μαζικής Καταστροφής.

⁸³ Ζάικος Ν., Η Επιτροπή Διεθνούς Δικαίου των Ηνωμένων Εθνών, Θεσσαλονίκη, Εκδόσεις Σάκκουλα, 2002,σελ.149.

⁸⁴ Ζάικος Ν., Η Επιτροπή Διεθνούς Δικαίου των Ηνωμένων Εθνών, Θεσσαλονίκη, Εκδόσεις Σάκκουλα, 2002,σελ.150.

⁸⁵ Ρούκουνας Εμμ., Δημόσιο Διεθνές Δίκαιο, Αθήνα, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη 2015, σελ.536-537.

«Η Ελλάδα έχει υπογράψει και κυρώσει τις σημαντικότερες διεθνείς συμφωνίες στην πτυχή των Συμβατικών Όπλων, συμμετέχοντας ενεργά στις διασκέψεις των συμβαλλομένων σε αυτές μερών. Συγκεκριμένα, η σημαντικότερη εξ αυτών είναι η Σύμβαση Απαγόρευσης ή Περιορισμού Χρήσης Ορισμένων Συμβατικών Όπλων (CCWC), με τα πέντε πρωτόκολλα που απαγορεύουν τη χρήση: α) όπλων, των οποίων τα θραύσματα στο ανθρώπινο σώμα δεν ανιχνεύονται ακτινολογικά, β) των ναρκών, γ) όπλων εμπρηστικού χαρακτήρα δ) όπλων που επιφέρουν τύφλωση ή δραματική μείωση της όρασης και ε) των εκρηκτικών καταλοίπων. Στο ίδιο πλαίσιο, εμπλέκεται ενεργά στις διαπραγματεύσεις σύναψης ενός έκτου, στην ανωτέρω Σύμβαση, πρωτοκόλλου για τα Θανατηφόρα Αυτόνομα Οπλικά Συστήματα (LAWS). Τη Σύμβαση της Οπάβα, που απαγορεύει τη χρήση των ναρκών κατά προσωπικού, με την χώρα μας να περατώνει το έργο της καταστροφής των ναρκών στα καταγεγραμμένα ναρκοπέδια ανά την ελληνική επικράτεια το 2010, τέσσερα χρόνια πριν τη συμβατική υποχρέωση της. Τη Συνθήκη Εμπορίας Όπλων (Arms Trade Treaty / ATT,) ένα διεθνές, νομικά δεσμευτικό κείμενο, που εποπτεύει και ρυθμίζει την νόμιμη δια του εμπορίου διακίνηση των βασικότερων κατηγοριών των συμβατικών όπλων, με τη συμπερίληψη των Μικρών και Ελαφρών Όπλων. Παράλληλα, η χώρα μας συμμετέχει ανελλιπώς από το 2001, στις συναντήσεις του Προγράμματος Δράσης των Ηνωμένων Εθνών για την Παράνομη Διακίνηση Μικρών και Ελαφρών Όπλων (ΜΕΟ), που διεξάγονται ανά διετία με σκοπό την προώθηση στενότερων συνεργειών μεταξύ των κρατών για την καταπολέμηση της παράνομης εμπορίας όπλων, μέσω της ισχυροποίησης της εθνικής τους νομοθεσίας, αλλά και της διακρατικής και περιφερειακής ενίσχυσης. Τέλος, η Ελλάδα, μαζί με άλλες 47 χώρες, προσυπέγραψε στις 5/10/2016 την «Κοινή Διακήρυξη για τις Εξαγωγές και την Περαιτέρω Χρήση Οπλισμένων Μη Επανδρωμένων Αεροσκαφών (UAVs)», τη πρωτοβουλία των Η.Π.Α. Απώτερος στόχος της πρωτοβουλίας αυτής είναι η υιοθέτηση διεθνών κανόνων και προτύπων συναφών με την εξαγωγή και την χρήση Οπλισμένων Μη Επανδρωμένων Αεροσκαφών»⁸⁶.

«Η αποτροπή, χωρίς να εντάσσεται σε κατηγορίες καλού ή κακού, ηθικού ή ανήθικου, δεν παύει να είναι απάνθρωπη. Αυτός που αποτρέπει θέλει τον θάνατο του αντιπάλου,

⁸⁶ Ελληνική Δημοκρατία, Υπουργείο Εξωτερικών, Μη – Διασπορά και Αφοπλισμός (Όπλα Μαζικής Καταστροφής), www.mfa.gr/exoteriki-politiki/pagkosmia-zitimata/aphoplismos-opla-mazikes-katastrophes.html (Πρόσβαση, 3/11/21).

όπως και ο αντίπαλος τον θάνατο του πρώτου, και ακόμη αποδέχεται την πιθανότητα να αφανισθούν και οι δύο προκαλώντας την έκρηξη του συνόλου».⁸⁷

4.15 Ψήφισμα 1540 του Συμβουλίου Ασφαλείας

Το παρόν Ψήφισμα εγκρίθηκε από το Συμβούλιο Ασφαλείας στην 4956η σύνοδό του, στις 28 Απριλίου 2004.

«Το Συμβούλιο Ασφαλείας,

Επιβεβαιώνοντας ότι η διάδοση πυρηνικών, χημικών και βιολογικών όπλων, όπως και τα μέσα παράδοσής τους, αποτελεί απειλή για τη διεθνή ειρήνη και Ασφάλεια.

Επιβεβαιώνοντας στο πλαίσιο αυτό, τη δήλωση του Προέδρου που εγκρίθηκε στην Σύνοδο του Συμβουλίου σε επίπεδο αρχηγών κρατών και κυβερνήσεων στις 31 Ιανουαρίου 1992 (S/23500), συμπεριλαμβανομένης της ανάγκης για όλα τα κράτη μέλη να εκπληρώσουν τις υποχρεώσεις τους σε σχέση με τον έλεγχο των όπλων και τον αφοπλισμό και την πρόληψη της διάδοσης σε όλα τα επίπεδα και πτυχές όλων των όπλων μαζικής καταστροφής.

Υπενθυμίζοντας επίσης ότι η δήλωση υπογράμμισε την ανάγκη ώστε όλα τα κράτη μέλη να επιλύσουν ειρηνικά σύμφωνα με τον Χάρτη, τυχόν προβλήματα σε αυτό το πλαίσιο απειλώντας ή διαταράσσοντας την περιφερειακή και παγκόσμια σταθερότητα. Επιβεβαιώνοντας την αποφασιστικότητά του να λάβει κατάλληλες και αποτελεσματικές ενέργειες κατά οποιασδήποτε απειλής για την διεθνή ειρήνη και ασφάλεια που προκαλείται από τη διάδοση των πυρηνικών, χημικών και βιολογικών όπλων και των μέσων διασποράς τους, όπως προβλέπονται στον Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών.

Επιβεβαιώνοντας την υποστήριξή του στις πολυμερείς συνθήκες των οποίων στόχος είναι η εξάλειψη ή η πρόληψη της διάδοσης πυρηνικών, χημικών ή βιολογικών όπλων και της σημασίας για όλα τα συμβαλλόμενα μέρη σε αυτές τις συνθήκες να τις εφαρμόσουν πλήρως προκειμένου να προωθηθεί η διεθνής σταθερότητα.

Χαιρετίζοντας τις προσπάθειες στο πλαίσιο αυτό από πολυμερείς ρυθμίσεις που συμβάλλουν στη μη διάδοση.

Επιβεβαιώνοντας ότι η πρόληψη της διάδοσης πυρηνικών, χημικών και βιολογικών όπλων δεν πρέπει να παρεμποδίζει τη διεθνή συνεργασία σε υλικά, εξοπλισμό και τεχνολογία για ειρηνικούς σκοπούς, ενώ οι στόχοι ειρηνικής αξιοποίησης δεν πρέπει να χρησιμοποιούνται ως κάλυμμα για τον πολλαπλασιασμό τους.

---

⁸⁷ Κουσκουβέλης Ι., Θεωρία Διεθνών Σχέσεων: Αποτροπή και Πυρηνική Στρατηγική στον Ψυχρό Πόλεμο, Αθήνα 2000, Εκδόσεις Ποιότητα, σελ.18.

Ανησυχεί σοβαρά για την απειλή της τρομοκρατίας και τον κίνδυνο μη κρατικών φορέων όπως αυτοί που προσδιορίζονται στον κατάλογο των Ηνωμένων Εθνών που έχει καταρτιστεί και διατηρείται από την Επιτροπή που συστάθηκε με την απόφαση 1267 του Συμβουλίου Ασφαλείας και εκείνων στους οποίους με την απόφαση 1373, μπορούν να αποκτήσουν, αναπτύξουν, διακινήσουν ή και να χρησιμοποιήσουν πυρηνικά, χημικά και βιολογικά όπλα και τα μέσα διασποράς τους.

Ανησυχούμε σοβαρά για την απειλή της παράνομης διακίνησης πυρηνικών, χημικών ή βιολογικών όπλων και των μέσων διασποράς τους, που προσθέτει μια νέα διάσταση στο θέμα της διάδοσης τέτοιων όπλων και επίσης θέτει μια απειλή για τη διεθνή ειρήνη και ασφάλεια.

Αναγνωρίζοντας την ανάγκη ενίσχυσης του συντονισμού των προσπαθειών σε εθνικό, περιφερειακό και διεθνές επίπεδο προκειμένου να ενισχυθεί μια παγκόσμια απάντηση σε αυτή τη σοβαρή πρόκληση και απειλή για τη διεθνή ασφάλεια.

Αναγνωρίζοντας ότι τα περισσότερα κράτη έχουν αναλάβει δεσμευτικές νομικές συμφωνίες στις οποίες είναι συμβαλλόμενα μέρη ή έχουν αναλάβει άλλες δεσμεύσεις με τις οποίες αποσκοπούν στην πρόληψη της διάδοσης πυρηνικών, χημικών ή βιολογικών όπλων, και έχουν λάβει αποτελεσματικά μέτρα για να λογοδοτήσουν, να εξασφαλίσουν και να προστατεύσουν ευαίσθητα υλικά, όπως αυτά που απαιτούνται από τη Σύμβαση για τη Φυσική Προστασία των Πυρηνικών Υλικών και εκείνων που συνιστώνται από τον Κώδικα Δεοντολογίας για την ασφάλεια των ραδιενεργών πηγών.

Αναγνωρίζοντας περαιτέρω την επείγουσα ανάγκη για όλα τα κράτη να λάβουν πρόσθετα αποτελεσματικά μέτρα για την πρόληψη της διάδοσης πυρηνικών, χημικών ή βιολογικών όπλων και των μέσων διασποράς τους.

Ενθαρρύνοντας όλα τα κράτη μέλη να εφαρμόσουν πλήρως τις συνθήκες αφοπλισμού και συμφωνίες στις οποίες είναι συμβαλλόμενα μέρη.

Επαναβεβαιώνοντας την ανάγκη καταπολέμησης με κάθε μέσο, σύμφωνα με τον Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών, απειλών για τη διεθνή ειρήνη και ασφάλεια που προκαλούνται από τρομοκρατικές ενέργειες.

Αποφασισμένοι να διευκολύνουν στο εξής μια αποτελεσματική απάντηση στις παγκόσμιες απειλές στον τομέα της μη διάδοσης.

Ενεργώντας δυνάμει του Κεφαλαίου VII του Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών,

1. Αποφασίζει ότι όλα τα κράτη θα απέχουν από την παροχή οποιασδήποτε μορφής υποστήριξης σε μη κρατικούς φορείς που προσπαθούν να αναπτύξουν, να

αποκτήσουν, να κατασκευάσουν, να κατέχουν, να μεταφέρουν ή να κάνουν χρήση πυρηνικών, χημικών ή βιολογικών όπλων και των μέσων διασποράς τους.

2. Αποφασίζει επίσης ότι όλα τα κράτη, σύμφωνα με τις εθνικές τους διαδικασίες, θα υιοθετήσουν και θα επιβάλλουν κατάλληλους αποτελεσματικούς νόμους που θα απαγορεύουν κάθε μη κρατικό φορέα από την κατασκευή, κατοχή, ανάπτυξη, μεταφορά ή χρήση πυρηνικών, χημικών ή βιολογικών όπλων και των μέσων διασποράς τους, ιδίως για τρομοκρατικούς σκοπούς, καθώς και απόπειρες εμπλοκής σε οποιαδήποτε από τις παραπάνω δραστηριότητες, να συμμετέχουν σε αυτές ως συνεργοί, ή να τους χρηματοδοτούν για τον σκοπό αυτό.

3. Αποφασίζει επίσης ότι όλα τα κράτη θα επιβάλουν αποτελεσματικά μέτρα για να καθιερώσουν εσωτερικούς ελέγχους για την πρόληψη της διάδοσης πυρηνικών, χημικών ή βιολογικών όπλων και των μέσων διασποράς τους, καθιστώντας επαρκείς ελέγχους σε σχετικά υλικά. Για το σκοπό αυτό απαιτείται:

(α) Ανάπτυξη και διατήρηση κατάλληλων αποτελεσματικών μέτρων για την ασφάλεια τέτοιων υλικών κατά την παραγωγή, χρήση, αποθήκευση ή μεταφορά τους.

(β) Ανάπτυξη και διατήρηση κατάλληλων αποτελεσματικών μέτρων φυσικής προστασίας.

(γ) Ανάπτυξη και διατήρηση κατάλληλων αποτελεσματικών συνοριακών ελέγχων και νομοθεσίας καθώς και προσπάθειες εντοπισμού και καταπολέμησης της παράνομης διακίνησης απαγορευμένων υλών, υπό τους κανόνες διεθνούς συνεργασίας.

(δ) Δημιουργία, ανάπτυξη, επανεξέταση και διατήρηση κατάλληλων αποτελεσματικών εθνικών ελέγχων εξαγωγής τέτοιων υλών.

4. Αποφασίζει να θεσπίσει, σύμφωνα με τον κανόνα 28 των προσωρινών κανόνων του, Συμβούλιο της Επιτροπής Ασφαλείας, για περίοδο που δεν θα υπερβαίνει τα δύο έτη, αποτελούμενο από όλα τα μέλη του Συμβουλίου και για τον σκοπό αυτό καλεί τα κράτη να παρουσιάσουν μια πρώτη έκθεση το αργότερο έξι μήνες από την έγκριση του παρόντος ψηφίσματος στην Επιτροπή σχετικά με τα μέτρα που έχουν λάβει ή προτίθενται να λάβουν για την εφαρμογή του παρόντος ψηφίσματος.

5. Αποφασίζει ότι καμία από τις υποχρεώσεις που ορίζονται στο παρόν ψήφισμα δεν θα ερμηνεύεται έτσι ώστε να έρχεται σε σύγκρουση με ή να μεταβάλλει τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις των Κρατών Μερών για τη Μη Διάδοση των Πυρηνικών Όπλων, την Σύμβαση για τα Χημικά Όπλα και την Σύμβαση βιολογικών και τοξινών όπλων.

6. Αναγνωρίζει τη χρησιμότητα για την εφαρμογή αυτού του ψηφίσματος με το οποίο θα καταρτίζονται λίστες με εθνικούς ελέγχους απο όλα τα κράτη μέλη.

7. Αναγνωρίζει ότι ορισμένα κράτη ενδέχεται να απαιτήσουν βοήθεια για την εφαρμογή των διατάξεων του παρόντος ψηφίσματος εντός της επικράτειάς τους και καλεί τα κράτη που είναι σε θέση να προσφέρουν βοήθεια ανάλογα με την περίπτωση σε απάντηση συγκεκριμένων αιτημάτων προς τα κράτη που παρουσιάζουν έλλειψη νομικής και ρυθμιστικής υποδομής, εμπειρίας υλοποίησης ή/και πόρους για την εκπλήρωση των ανωτέρω διατάξεων•

8. Καλεί όλα τα κράτη:

(α) Να προωθήσουν την καθολική υιοθέτηση και την πλήρη εφαρμογή και όπου είναι αναγκαίο, να ενισχύσουν τις πολυμερείς συνθήκες στις οποίες είναι μέρη, στόχος των οποίων είναι η πρόληψη της διάδοσης πυρηνικών, βιολογικών ή χημικών όπλων.

(β) Να εγκρίνουν εθνικούς κανόνες, όπου δεν έχει γίνει ακόμη, για να εξασφαλίσουν τη συμμόρφωση με τις δεσμεύσεις τους στο πλαίσιο της απαγόρευσης διάδοσης αυτών των όπλων.

(γ) Να ανανεώσουν και να εκπληρώσουν τη δέσμευσή τους για πολυμερή συνεργασία, ιδίως στο πλαίσιο του Διεθνούς Οργανισμού Ατομικής Ενέργειας, του Οργανισμού για την Απαγόρευση των Χημικών Βιολογικών και Τοξικών όπλων, ως σημαντικό μέσο για την επιδίωξη και την επίτευξη των κοινών τους στόχων στον τομέα της μη διάδοσης και της προώθησης διεθνούς συνεργασίας για ειρηνικούς σκοπούς.

(δ) Να αναπτύξουν κατάλληλου τρόπου συνεργασίας και ενημέρωσης του βιομηχανικού κοινού σχετικά με τις υποχρεώσεις του βάσει αυτών των νόμων.

9. Καλεί όλα τα κράτη να προωθήσουν το διάλογο και τη συνεργασία ώστε να αντιμετωπιστεί η απειλή που συνιστά η διάδοση των πυρηνικών, χημικών ή βιολογικών όπλων και των μέσων διασποράς τους.

10. Για περαιτέρω αντιμετώπιση αυτής της απειλής, καλεί όλα τα κράτη, σύμφωνα με τη νομοθεσία τους και το διεθνές δίκαιο, να αναλάβουν δράση συνεργασίας για την πρόληψη της παράνομης διακίνησης πυρηνικών, χημικών ή βιολογικών όπλων και συναφών υλικών.

11. Εκφράζει την πρόθεσή του να παρακολουθεί στενά την εφαρμογή του παρόντος Ψηφίσματος και την λήψη περαιτέρω αποφάσεων όπου απαιτείται για το σκοπό αυτό.

12. Αποφασίζει να συνεχίσει να ασχολείται με το θέμα».⁸⁸

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5ο : ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

⁸⁸ United Nations, Security Council, Resolution 1540 (2004), Distr.: General 28 April 2004. <https://unispal.un.org/unispal.nsf> , (Πρόσβαση, 4/11/21).

5.1 Συμπεράσματα

Τα όπλα που χρησιμοποιούνται στις εμπόλεμες συρράξεις προκαλούν πάντα δυσάρεστα αποτελέσματα. Ιδιαίτερα τα εμπρηστικά όπλα που έκαναν την κύρια εμφάνιση τους στον πόλεμο του Βιετνάμ, έχουν περάσει στην ιστορία ως εκείνα με τα δυσμενέστερα αποτελέσματα για την ανθρώπινη ύπαρξη. Τα ιδιαίτερα επιβλαβή αποτελέσματα του εμπρησμού στους ανθρώπους είτε πρόκειται για μαχητές είτε για άμαχους πολίτες, είναι από το σύνολο των κοινωνικών ομάδων, κατακριτέα. Παρά την αντίδραση του μεγαλύτερου μέρους του ανθρώπινου πληθυσμού εναντίον της χρήσης των εμπρηστικών όπλων, καταγράφονται περιπτώσεις ακόμη και τριάντα έτη μετά την Σύμβαση του 1980 για τον περιορισμό της χρήσης τους, όπου η μανία του εμπρησμού κάνει και πάλι αισθητή την παρουσία της. Ακόμη και δυνάμεις που διαθέτουν ισχυρή στρατιωτική βιομηχανία, έκαναν χρήση εμπρηστικών όπλων, αναζωπυρώνοντας εφιάλτες από το πρόσφατο παρελθόν της ιστορίας του ανθρώπινου γένους. Στο πλαίσιο αυτό οι Διεθνείς Οργανισμοί έχουν θεσπίσει συμφωνίες με τα περισσότερα από τα κράτη για την απαγόρευση τέτοιων όπλων. Παρά τις συνθήκες αυτές, τα κράτη ερμηνεύουν την απαγόρευση ή όχι, των εμπρηστικών όπλων με βάση τα δικά τους συμφέροντα. Είναι γεγονός ότι για την σταθερότητα των χειρισμών των χωρών απέναντι στα όπλα αυτού του είδους απαιτείται άμεσα ο προσδιορισμός των κενών στην ερμηνεία των όρων του Πρωτοκόλλου III. Απαιτείται να δοθεί ένα οριστικό τέλος στην χρήση των εμπρηστικών όπλων, προσδιορίζοντας με σαφήνεια τα άρθρα του Πρωτοκόλλου III, χωρίς να δίνεται η δυνατότητα να παρερμηνευτούν. Η κοινή αποδοχή των κρατών για επαναπροσδιορισμό των άρθρων του Πρωτοκόλλου III, δεν κατάφερε να πραγματοποιήσει το έργο της. Η εμφάνιση της πανδημίας Covid-19, ακύρωσε την προγραμματισμένη σύσκεψη των κρατών για τον εμπλουτισμό των άρθρων του Πρωτοκόλλου III με σαφείς περιορισμούς στην χρήση των εμπρηστικών όπλων. Όσο η διεθνής κοινότητα δεν προχωράει στον προσδιορισμό με σαφήνεια των κενών που παρουσιάζει το Πρωτόκολλο, τόσο πιο δυσοίωνα μπορεί να είναι το μέλλον των επόμενων πολεμικών συγκρούσεων. Κανείς δεν μπορεί να προλογίσει, πώς θα ερμηνευτεί για άλλη μια φορά η δυνατότητα χρήσης των εμπρηστικών όπλων, όσο ακόμη υπάρχουν κενά στα άρθρα του. Η παρουσία και πάλι των εμπρηστικών όπλων μαρτυρά το μένος του πολέμου που πηγάζει πέρα από το αίσθημα της κυριαρχίας επί του αντιπάλου. Τα αποτελέσματα του εμπρησμού σε όσους καταφέρουν να επιζήσουν, είναι άκρως σοβαρά. Έχουν επιπτώσεις στο ανθρώπινο σώμα και κυρίως στην ψυχολογία των θυμάτων τους που καλούνται να ζήσουν για το υπόλοιπο της ζωής

τους μέσα σε πλαίσιο απομόνωσης και κοινωνικής περιθωριοποίησης. Η ιατρική επιστήμη στην αντιμετώπιση περιπτώσεων θυμάτων από εμπρηστικά όπλα, δεν μπορεί να επαναφέρει την αρχική κατάσταση υγείας τους. Οι μόνιμες βλάβες στην λειτουργικότητα του ανθρώπινου ιστού όσο και στην ψυχολογία από την αλλοίωση της εμφάνισης, αποτελούν τραύματα που συνοδεύουν το θύμα για το υπόλοιπο της ζωής του. Δικαίως λοιπόν χαρακτηρίζονται ως τα όπλα που προκαλούν περιττό πόνο.

Επιπλέον είναι απαραίτητο να δημιουργηθεί ένας Οργανισμός που θα έχει ως σκοπό να παρακολουθεί τις δράσεις των εμπόλεμων μερών. Εφόσον οι Διεθνείς Οργανισμοί δεν έχουν καταφέρει να εξαλείψουν το φαινόμενο του πολέμου από τον πλανήτη, παρά τις αξιόλογες μέχρι σήμερα επεμβάσεις τους για διατήρηση της ειρήνης, κρίνεται αναγκαία η σύσταση ενός Διεθνούς Οργανισμού, που θα μπορεί να επεμβαίνει μεταξύ των εμπόλεμων μερών με στόχο την συνεχή υπενθύμιση, επέμβαση και τελική παρεμπόδιση χρήσης εμπρηστικών όπλων. Ο εν λόγω Οργανισμός θα αποστέλλει παρατηρητές σε πολεμικές επιχειρήσεις, που θα κατέχουν ουδέτερη θέση μεταξύ των εμπλεκόμενων. Θα έχουν ως σκοπό την ανάπτυξη δικτύου πληροφοριών με το οποίο θα ενημερώνεται το δυνατόν άμεσα για την χρήση απαγορευμένων όπλων από τις μαχόμενες αντίπαλες πλευρές. Αυτό προϋποθέτει την άμεση εξάρτηση τους από σύγχρονα τεχνολογικά μέσα π.χ. δορυφόροι, με τα οποία θα μπορούν να διακινούν με μεγάλη ταχύτητα πληροφορίες σε μορφή εικόνας και ήχου με απώτερο σκοπό την άμεση επέμβαση στο κράτος που σε κατάσταση ανάγκης-πολέμου προβαίνει σε χρήση εμπρηστικών όπλων. Θα υπάρχουν παράλληλα εκτός από τους παρατηρητές και στρατιωτικής δυνάμεως τμήματα που θα διαθέτουν την απαραίτητη εκπαίδευση για να επεμβαίνουν άμεσα για την παρακράτηση ή σε περίπτωση αδυναμίας παρακράτησης, την καταστροφή των απαγορευμένων όπλων του μέλους που παραβαίνει της Συνθήκη για τον περιορισμό των συμβατικών όπλων. Η στρατιωτική αυτή δύναμη θα επιδρά καταλυτικά στην αποτροπή ενδεχόμενης χρήσης εμπρηστικών όπλων από μελλοντικά αντίπαλα μέρη. Είναι παράλληλα εφικτό η δύναμη αυτή να επεκτείνει την δράση επέμβασης και για την αποτροπή-απαγόρευση και λοιπών απαγορευμένων οπλικών συστημάτων (π.χ. όπλα λείζερ, νάρκες κατά προσωπικού).

5.2 Επίλογος

Ο πόλεμος με όποια μορφή και αν αποδίδεται στο πέρασμα των χρόνων έχει ένα κοινό χαρακτηριστικό, την ανθρώπινη απώλεια. Ο πόνος του πολέμου μπορεί να είναι ένα τραύμα στον μαχητή, μια απώλεια οικείου προσώπου ή ακόμη και η απώλεια του ίδιου του μαχητή που αγωνίζεται, τις περισσότερες τουλάχιστον φορές για τα

ιδανικά της διατήρησης της ανεξαρτησίας της χώρας του. Η τεχνολογική πρόοδος κατάφερε να μεγιστοποιήσει τον πόνο που προκαλείται στις εμπόλεμες συρράξεις, καθώς τα σύγχρονα όπλα προκαλούν μεγαλύτερες καταστροφές τόσο σε ανθρώπινες ζωές όσο και στο ίδιο το περιβάλλον. Η ανάγκη για επιβίωση στο σύγχρονο διεθνές σύστημα κρατών, έχει δείξει μέχρι τώρα το σκληρό πρόσωπό της. Στον βωμό του συμφέροντος και της διατήρησης της ισορροπίας, τα ισχυρά κράτη έχουν αποδείξει ότι δεν τηρούν τους κανόνες ισορροπίας μεταξύ τους, προφασιζόμενα την εξασφάλιση του αγαθού της ειρήνης μέσα από πολεμικές επιχειρήσεις.

«Το να λέγεται ότι τα ισχυρά κράτη από στρατιωτική άποψη είναι αδύναμα, επειδή δεν μπορούν εύκολα να επιβάλουν την τάξη σε μικρότερα κράτη, είναι σαν να λέγεται ότι ένα μηχανικό σφυρί είναι αδύναμο, επειδή δεν είναι κατάλληλο για την εξαγωγή χαλασμένων δοντιών. Με τον τρόπο αυτό συγχέονται οι ρόλοι των εργαλείων και συμφύρονται τα μέσα της εξωτερικής ισχύος με τις υπηρεσίες εσωτερικής διακυβέρνησης. Η ανικανότητα ενάσκησης πολιτικού ελέγχου πάνω σε άλλους δεν υποδηλώνει στρατιωτική αδυναμία. Τα ισχυρά κράτη δεν μπορούν να κάνουν τα πάντα με τις στρατιωτικές δυνάμεις τους, όπως συνειδητοποίησε σαφέστατα ο Ναπολέων, όμως είναι σε θέση να κάνουν πράγματα που τα στρατιωτικά αδύναμα κράτη δεν μπορούν να κάνουν».⁸⁹

«Πάντα οι αντίπαλοι σε έναν πόλεμο είναι δύο, αλλά κοντά σε αυτούς και ενίοτε ανάμεσά τους εμφανίζεται ένας τρίτος μαχητής. Μάχεται για τους ηττημένους και τους τραυματίες από τη μάχη των ανθρώπων. Σηκώνει το παράστημά του όταν ένα ανθρώπινο ον βρίσκεται, σε οποιαδήποτε μορφή, στο έλεος του εχθρού του. Δεν υπάρχει άλλος σκοπός πέρα από το να σταματήσει τον νικητή, όποιος κι αν είναι αυτός, να βασανίζει το θύμα του»⁹⁰. Ο "τρίτος" μαχητής είναι εκείνος που θα βλέπει με αντικειμενικότητα τις διαφορές των εμπόλεμων μερών και θα προσπαθεί να διατηρήσει την αξία της ανθρώπινης ζωής στο ύψος που της αξίζει.

Η πρόθεση του ανθρώπου για να βελτιώσει τις συνθήκες διαβίωσης στο μέλλον, απαιτεί δραστήριες επεμβάσεις στα καίρια προβλήματα του. Η προτεραιοποίηση των αναγκών του είναι απαραίτητη για το χτίσιμο σχέσεων συνεργασίας μεταξύ των κρατών. Η αντίληψη της συνύπαρξης των κρατών μεταξύ τους και η αποδοχή των ιδιαίτερων αναγκών πρέπει να γίνεται με σεβασμό στην ταυτότητα του κάθε έθνους η

---

⁸⁹ Waltz N. Kenneth, *Θεωρία Διεθνούς Πολιτικής*, Αθήνα, Εκδόσεις Ποιότητα, 2011, μφ. Κ.Κολιόπουλος, σελ.393.

⁹⁰ Διεθνής Επιτροπή Ερυθρού Σταυρού, Dr Marcel Junod, *Πολεμιστής χωρίς όπλα*, Δεκέμβριος 2019, https://www.icrc.org/en/download/file/149788/0350_122_livregrec_hr.pdf, (Πρόσβαση, 8/11/21).

οποία εκ των πραγμάτων διαφέρει και αποδίδει την έννοια της διαφορετικότητας μεταξύ τους. Η ισχύς των κρατών πρέπει να πηγάζει από την στρατιωτική δύναμη τους και το πολιτισμικό τους επίπεδο το οποίο πρέπει να γίνεται αποδεκτό, χωρίς αυτό να επηρεάζει την εθνική ταυτότητα του άλλου. Ίσως τότε να διατηρείται η επιθυμητή ισορροπία των κρατών και να μειώνεται το δυνατόν περισσότερο η προσφυγή σε πολεμικής φύσεως προστριβές. Ο πλήρης αφοπλισμός του συνόλου των χωρών, είναι αδύνατο να επιτευχθεί, καθόσον η ύπαρξη και κατοχή οπλικών συστημάτων, αποτελεί παράγοντα που προκαλεί φόβο σε οποιονδήποτε αντικειμενικό εχθρό του κράτους. Ίσως η ενίσχυση των εμπορικών σχέσεων μεταξύ των κρατών με κοινό στόχο την οικονομική ευμάρεια τους, να αποτελούσε ένα μέσο διατήρησης της ειρήνης μεταξύ τους. Οι πολυεθνικές εταιρείες έχουν συμβάλει σε μεγάλο μέρος στην ανάπτυξη ισχυρών οικονομικών δεσμών που επιδιώκουν την διατήρηση της ισορροπίας μεταξύ κρατών με όφελος την κοινή οικονομική άνοδο τους.

Το Διεθνές Δίκαιο μέσα από τους κανόνες του, θέτει την βάση για την διατήρηση της ισορροπίας μεταξύ των κρατών. Τα συμφέροντα των κρατών άλλοτε συγκρούονται και άλλοτε συμπληρώνονται, δημιουργώντας καταστάσεις έντασης όπου η συσσωρευμένη ισχύς διαχέεται στο Σύστημα κρατών προκαλώντας εντάσεις στις μεταξύ τους σχέσεις. Η ιστορία έχει αναδείξει ότι τόσο τα μεγάλα, όσο και τα μικρά κράτη διαμορφώνουν τις σχέσεις ισορροπίας μεταξύ τους, με κοινό ρυθμιστή τους το Διεθνές Δίκαιο.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ:

Στην ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ «ΕΜΠΡΗΣΤΙΚΑ ΟΠΛΑ ΚΑΙ ΔΙΕΘΝΕΣ ΔΙΚΑΙΟ. ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΠΡΟΟΠΤΙΚΗ ΚΑΙ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ ΚΑΤΑ ΤΟΝ 21ο ΑΙΩΝΑ»

1° : Πρωτόκολλο για τις απαγορεύσεις ή τους περιορισμούς στη χρήση εμπρηστικών όπλων (Πρωτόκολλο III), Γενεύη, 10 Οκτωβρίου 1980, INTERNATIONAL COMMITTEE OF THE RED CROSS, <https://ihl-databases.icrc.org/applic/ihl/ihl.nsf/ART/515-830002?OpenDocument>, (Πρόσβαση 25 /10/21).

«Άρθρο 1: Ορισμοί

Για τους σκοπούς του παρόντος Πρωτοκόλλου:

1. "Εμπρηστικό όπλο" σημαίνει κάθε όπλο ή πυρομαχικό που έχει σχεδιαστεί κυρίως για να πυροδοτήσει αντικείμενα ή να προκαλέσει εγκαύματα σε άτομα μέσω της δράσης φλόγας, θερμότητας ή συνδυασμού τους, που παράγονται από χημική αντίδραση ουσίας που διανέμεται στον στόχο.

α) Τα εμπρηστικά όπλα μπορούν να λάβουν τη μορφή, για παράδειγμα, φλογοβόλων, φουγάρων, οβίδων, ρουκετών, χειροβομβίδων, ναρκών, βομβών και άλλων δοχείων εμπρηστικών ουσιών.

β) Τα εμπρηστικά όπλα δεν περιλαμβάνουν:

(i) Πυρομαχικά που ενδέχεται να έχουν τυχαία εμπρηστικά αποτελέσματα, όπως φωτιστικά, ιχνηθέτες, καπνό ή συστήματα σηματοδότησης·

(ii) Πυρομαχικά σχεδιασμένα να συνδυάζουν φαινόμενα διείσδυσης, έκρηξης ή κατακερματισμού με πρόσθετο εμπρηστικό αποτέλεσμα, όπως βλήματα διάτρησης θωράκισης, βλήματα κατακερματισμού, εκρηκτικές βόμβες και παρόμοια πυρομαχικά συνδυασμένων αποτελεσμάτων στα οποία το εμπρηστικό αποτέλεσμα δεν είναι ειδικά σχεδιασμένο για να προκαλέσει τραυματισμό εγκαυμάτων σε πρόσωπα, αλλά να χρησιμοποιούνται για στρατιωτικούς στόχους, όπως τεθωρακισμένα οχήματα, αεροσκάφη και εγκαταστάσεις ή εγκαταστάσεις.

2. "Συγκέντρωση αμάχων" σημαίνει οποιαδήποτε συγκέντρωση αμάχων, μόνιμη ή προσωρινή, όπως σε κατοικημένα μέρη πόλεων ή κατοικημένες πόλεις ή χωριά, ή όπως σε στρατόπεδα ή συγκεντρώσεις προσφύγων ή εκκενωμένων, ή ομάδες νομάδων.

3. "Στρατιωτικός στόχος" σημαίνει, όσον αφορά τα αντικείμενα, κάθε αντικείμενο που από τη φύση, τη θέση, τον σκοπό ή τη χρήση του συμβάλλει αποτελεσματικά στη στρατιωτική δράση και του οποίου η ολική ή μερική καταστροφή, σύλληψη ή εξουδετέρωση, υπό τις συνθήκες που ισχύουν ο χρόνος, προσφέρει ένα σαφές στρατιωτικό πλεονέκτημα.

4. Ως «πολιτικά αντικείμενα» νοούνται όλα τα αντικείμενα που δεν είναι στρατιωτικοί στόχοι όπως ορίζονται στην παράγραφο 3.

5. «Ισχυρές προφυλάξεις» είναι εκείνες οι προφυλάξεις που είναι πρακτικές ή πρακτικά δυνατές λαμβάνοντας υπόψη όλες τις συνθήκες που ισχύουν εκείνη τη στιγμή, συμπεριλαμβανομένων ανθρωπιστικών και στρατιωτικών σκοπών.

Άρθρο 2: Προστασία αμάχων και πολιτικών αντικειμένων:

1. Απαγορεύεται σε κάθε περίπτωση να γίνει ο άμαχος πληθυσμός ως τέτοιος, μεμονωμένοι πολίτες ή πολιτικά αντικείμενα αντικείμενο επίθεσης με εμπρηστικά όπλα.

2. Απαγορεύεται σε κάθε περίπτωση να γίνει αντικείμενο επίθεσης από εμπρηστικά όπλα που ρίχνονται από αέρος οποιοσδήποτε στρατιωτικός στόχος που βρίσκεται εντός συγκέντρωσης αμάχων.

3. Περαιτέρω, απαγορεύεται να γίνει αντικείμενο επίθεσης οποιοσδήποτε στρατιωτικός στόχος που βρίσκεται εντός συγκέντρωσης αμάχων με εμπρηστικά όπλα εκτός από τα εμπρηστικά όπλα που ρίχνονται από τον αέρα, εκτός εάν αυτός ο στρατιωτικός στόχος διαχωρίζεται σαφώς από τη συγκέντρωση αμάχων και

λαμβάνονται όλες οι απαραίτητες προφυλάξεις με σκοπό τον περιορισμό των εμπρηστικών επιπτώσεων στον στρατιωτικό στόχο και την αποφυγή, και εν πάση περιπτώσει, την ελαχιστοποίηση των τυχαίων απωλειών αμάχων, τραυματισμών αμάχων και ζημιών σε πολιτικά αντικείμενα.

4. Απαγορεύεται η κάλυψη δασών ή άλλων ειδών φυτών ως αντικείμενο επίθεσης με εμπρηστικά όπλα, εκτός εάν τέτοια φυσικά στοιχεία χρησιμοποιούνται για την κάλυψη, απόκρυψη ή καμουφλάρισμα μαχητών ή άλλων στρατιωτικών στόχων ή είναι τα ίδια στρατιωτικοί στόχοι».⁹¹

2° : Νόμος 1979/1991, ΦΕΚ 186/A/9-12-1991

Κύρωση Σύμβασης για την απαγόρευση ή περιορισμό χρήσης ορισμένων συμβατικών όπλων που μπορούν να θεωρηθούν ως εξαιρετικώς επιβλαβή ή ως προκαλούντα αδιακρίτως αποτελέσματα μετά των τριών Πρωτοκόλλων και της συνημμένης απόφασης.- (Α' 186).

«Άρθρο πρώτο

Κυρώνεται και έχει την ισχύ που ορίζει το άρθρο 28, παρ. 1 του Συντάγματος, η Σύμβαση για την απαγόρευση ή περιορισμό χρήσης ορισμένων συμβατικών όπλων που μπορούν να θεωρηθούν ως εξαιρετικώς επιβλαβή ή ως προκαλούντα αδιακρίτως αποτελέσματα μετά των τριών Πρωτοκόλλων και της συνημμένης απόφασης που συνήφθη στη Γενεύη στις 10 Οκτωβρίου 1980, της οποίας το κείμενο σε πρωτότυπο στην αγγλική γλώσσα και σε μετάφραση στην ελληνική έχει ως εξής:

Σύμβαση Για τις απαγορεύσεις ή τους περιορισμούς στη χρήση ορισμένων συμβατικών όπλων τα οποία μπορούν να θεωρηθούν ότι είναι εξαιρετικά επιβλαβή ή ότι προκαλούν συνέπειες χωρίς διακρίσεις.

Τα Υψηλά Συμβαλλόμενα Μέρη,

---

⁹¹ ICRC, <https://ihl-databases.icrc.org/applic/ihl/ihl.nsf/ART/515-830002?OpenDocument>, Πρωτόκολλο για τις απαγορεύσεις ή τους περιορισμούς στη χρήση εμπρηστικών όπλων (Πρωτόκολλο III). Γενεύη, 10 Οκτωβρίου 1980, (Πρόσβαση 25 /10/21).

Υπενθυμίζοντας ότι κάθε Κράτος έχει καθήκον, σύμφωνα με το Χάρτη των Ηνωμ. Εθνών, να απέχει στις διεθνείς του σχέσεις από την απειλή ή τη χρήση βίας κατά της κυριαρχίας, της εδαφικής ακεραιότητας ή της πολιτικής ανεξαρτησίας οιοδήποτε Κράτους, ή από οποιονδήποτε άλλον τρόπο που δεν συνάδει προς τους σκοπούς των Ηνωμένων Εθνών,

Υπενθυμίζοντας ακόμη τη γενική αρχή της προστασίας του άμαχου πληθυσμού από τις συνέπειες των εχθροπραξιών,

Βασιζόμενα στην αρχή του διεθνούς δικαίου σύμφωνα προς την οποία δεν είναι απεριοριστο το δικαίωμα των μερών σε μία ένοπλη σύρραξη να επιλέγουν πολεμικές μεθόδους ή μέσα, και στην αρχή που απαγορεύει τη χρήση στις ένοπλες συρράξεις, όπλων, βλημάτων, υλικού και πολεμικών μεθόδων του είδους που προκαλούν υπερβολικό τραυματισμό ή περιττό πόνο,

Υπενθυμίζοντας επίσης ότι απαγορεύεται να χρησιμοποιούνται πολεμικές μέθοδοι ή μέσα που έχουν σκοπό ή που ενδέχεται να προκαλέσουν ευρεία, μακροπρόθεσμη και σοβαρή ζημία στο φυσικό περιβάλλον,

Επιβεβαιώνοντας την αποφασιστικότητά τους στις περιπτώσεις που δεν καλύπτονται από την παρούσα Σύμβαση και τα συνημμένα σε αυτήν Πρωτόκολλα ή από άλλες διεθνείς συμφωνίες, ο άμαχος πληθυσμός και οι μάχιμοι να παραμένουν πάντοτε υπό την προστασία και τη δικαιοδοσία των αρχών του διεθνούς δικαίου όπως αυτό πηγάζει από το έθιμο, τις ανθρωπιστικές αρχές και τις υπαγορεύσεις της κοινής συνείδησης,

Επιθυμώντας να συμβάλλουν στη διεθνή ύφεση, στον τερματισμό του ανταγωνισμού των εξοπλισμών και στην οικοδόμηση κλίματος εμπιστοσύνης μεταξύ των Κρατών, και κατά συνέπεια στην πραγματοποίηση της επιθυμίας όλων των λαών να ζουν ειρηνικά, Αναγνωρίζοντας τη σημασία καταβολής κάθε προσπάθειας που μπορεί να συμβάλει στην πορεία προς ένα γενικό και πλήρη αφοπλισμό κάτω από αυστηρό και αποτελεσματικό διεθνή έλεγχο.

Διακηρύσσοντας εκ νέου την ανάγκη να συνεχισθεί η κωδικοποίηση και η προοδευτική ανάπτυξη των κανόνων του διεθνούς δικαίου που εφαρμόζονται σε μία ένοπλη σύρραξη.

Εκφράζοντας την ευχή να απαγορευθεί ή να περιορισθεί περαιτέρω η χρήση ορισμένων συμβατικών όπλων και πιστεύοντας ότι η επίτευξη θετικών αποτελεσμάτων στον τομέα αυτόν μπορεί να διευκολύνει τις βασικές συνομιλίες για τον αφοπλισμό με προοπτική να τεθεί τέλος στην παραγωγή, στην αποθήκευση και στη διάδοση παρόμοιων όπλων,

Υπογραμμίζοντας την επιθυμία να συμμετάσχουν στην παρούσα Σύμβαση και στα συνημμένα Πρωτόκολλα αυτής όλα τα Κράτη, ειδικά δε τα σημαντικά από στρατιωτικής άποψης Κράτη,

Έχοντας υπόψη ότι η Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών και η Επιτροπή Αφοπλισμού των Ηνωμ. Εθνών μπορεί να αποφασίσουν τη μελέτη μιας πιθανής διεύρυνσης του πεδίου των απαγορεύσεων και των περιορισμών που περιέχονται στην παρούσα Σύμβαση και στα συνημμένα Πρωτόκολλα αυτής,

Έχοντας ακόμη υπόψη ότι η Επιτροπή Αφοπλισμού μπορεί να αποφασίσει να εξετάσει την περίπτωση υιοθέτησης περαιτέρω μέτρων απαγόρευσης ή περιορισμού της χρήσης ορισμένων συμβατικών όπλων.

Αποφάσισαν τα εξής:

Άρθρο 1

Πεδίο Εφαρμογής

Η παρούσα Σύμβαση και τα συνημμένα σ' αυτή πρωτόκολλα θα εφαρμόζονται στις καταστάσεις που αναφέρονται στο άρθρο 2 κοινό στις Συμβάσεις της Γενεύης της 12 Αυγούστου 1949 για την Προστασία των Θυμάτων Πολέμου, συμπεριλαμβανομένης κάθε κατάστασης που περιγράφεται στην παράγραφο 4 του άρθρου 1 του Πρόσθετου Πρωτόκολλου Ι στις Συμβάσεις αυτές.

Άρθρο 2

Σχέσεις με άλλες διεθνείς συμβάσεις

Τίποτα στην παρούσα Σύμβαση ή στα συνημμένα σε αυτή πρωτόκολλα δεν πρέπει να ερμηνευτεί κατά τρόπο που να περιορίζει άλλες υποχρεώσεις που αναλαμβάνουν τα Υψηλά Συμβαλλόμενα Μέρη βάσει του διεθνούς ανθρωπιστικού δικαίου που εφαρμόζεται στην περίπτωση ένοπλης σύρραξης.

Άρθρο 3

Υπογραφή

Η παρούσα Σύμβαση θα είναι ανοικτή προς υπογραφή για όλα τα Κράτη στην έδρα του Οργανισμού των Ηνωμένων Εθνών στη Ν. Υόρκη για μία περίοδο δώδεκα μηνών που θα αρχίσει στις 10 Απριλίου 1981.

Άρθρο 4

Επικύρωση, αποδοχή, έγκριση ή προσχώρηση

1. Η παρούσα Σύμβαση υπόκειται σε επικύρωση, αποδοχή ή έγκριση από τα Υπογραφόμενα Κράτη. Κράτη που δεν υπέγραψαν την παρούσα Σύμβαση μπορούν να προσχωρήσουν σ' αυτή. 2. Τα έγγραφα επικύρωσης, αποδοχής, έγκρισης ή προσχώρησης θα κατατίθενται στο Θεματοφύλακα.

3. Οι δηλώσεις αποδοχής δέσμευσης από οποιοδήποτε από τα Πρωτόκολλα που επισυνάπτονται στην παρούσα Σύμβαση, θα είναι προαιρετικές για κάθε Κράτος, υπό τον όρο ότι κατά το χρόνο κατάθεσης του εγγράφου επικύρωσης, αποδοχής ή έγκρισης της παρούσας Σύμβασης ή της προσχώρησης σ' αυτή, το Κράτος θα κοινοποιεί στο Θεματοφύλακα την αποδοχή δέσμευσης από οποιαδήποτε δύο ή περισσότερα από τα εν λόγω Πρωτόκολλα.

4. Σε οποιονδήποτε χρόνο μετά την κατάθεση του εγγράφου επικύρωσης, αποδοχής ή έγκρισης της παρούσας Σύμβασης ή προσχώρησης σ' αυτή, ένα Κράτος μπορεί να κοινοποιήσει στο Θεματοφύλακα την αποδοχή δέσμευσης από οποιοδήποτε συνημμένο Πρωτόκολλο από το οποίο δεν δεσμεύεται ήδη.

5. Κάθε Πρωτόκολλο από το οποίο δεσμεύεται ένα Υψηλό Συμβαλλόμενο Μέρος, θα αποτελεί για το Μέρος αυτό αναπόσπαστο τμήμα της παρούσας Σύμβασης.

Άρθρο 5

Έναρξη ισχύος

1. Η παρούσα Σύμβαση θα τεθεί σε ισχύ έξι μήνες μετά την ημερομηνία κατάθεσης του εικοστού εγγράφου επικύρωσης, αποδοχής, έγκρισης ή προσχώρησης.

2. Για κάθε Κράτος που καταθέτει έγγραφο επικύρωσης, αποδοχής, έγκρισης ή προσχώρησης μετά την ημερομηνία κατάθεσης του εικοστού εγγράφου επικύρωσης, αποδοχής, έγκρισης ή προσχώρησης, η παρούσα Σύμβαση θα τίθεται σε ισχύ έξι μήνες από την ημερομηνία κατά την οποία το Κράτος κατέθεσε το έγγραφο επικύρωσης, αποδοχής, έγκρισης ή προσχώρησης.

3. Καθένα από τα προσαρτώμενα στην παρούσα Σύμβαση Πρωτόκολλα θα τίθεται σε ισχύ μήνες μετά την ημερομηνία κατά την οποία είκοσι Κράτη θα έχουν κοινοποιήσει την αποδοχή δέσμευσης από το Πρωτόκολλο, σύμφωνα με την παράγραφο 3 ή 4 του άρθρου 4 της παρούσας Σύμβασης.

4. Για κάθε Κράτος που κοινοποιεί την αποδοχή δέσμευσης από ένα Πρωτόκολλο, το οποίο είναι συνημμένο στην παρούσα Σύμβαση, μετά την ημερομηνία κατά την οποία είκοσι κράτη έχουν κοινοποιήσει την συγκατάθεσή τους να δεσμεύονται από αυτό, το Πρωτόκολλο θα αρχίσει να ισχύει έξι μήνες μετά την ημερομηνία κατά την οποία το Κράτος αυτό έχει κοινοποιήσει την αποδοχή δέσμευσης.

Άρθρο 6

Διάδοση

Τα Υψηλά Συμβαλλόμενα Μέρη αναλαμβάνουν την υποχρέωση, σε καιρό ειρήνης όσο και σε καιρό ένοπλης σύρραξης, να διαδίδουν την παρούσα Σύμβαση και τα συνημμένα σε αυτή Πρωτόκολλα, από τα οποία δεσμεύονται, κατά τον ευρύτερο

δυνατό τρόπο τις αντίστοιχες χώρες τους, ειδικότερα δε, να περιλαμβάνουν τη μελέτη τους στα προγράμματα στρατιωτικής εκπαίδευσης έτσι ώστε τα κείμενα αυτά να καθίστανται γνωστά στις ένοπλες δυνάμεις τους.

Άρθρο 7

Συμβατικές σχέσεις κατά την έναρξη ισχύος της παρούσας σύμβασης

1. Στην περίπτωση που κάποιο από τα εμπλεκόμενα σε μία σύμβαση Κράτη δεν δεσμεύεται από ένα συνημμένο πρωτόκολλο, τα δεσμευμένα από την παρούσα Σύμβαση και το εν λόγω συνημμένο Πρωτόκολλο μέρη θα εξακολουθούν να δεσμεύονται στις αμοιβαίες σχέσεις τους από αυτά.

2. Κάθε Υψηλό Συμβαλλόμενο Μέρος θα δεσμεύεται από την παρούσα Σύμβαση και από κάθε συνημμένο σ αυτή πρωτόκολλο που ισχύει γι' αυτό, για κάθε περίπτωση που περιλαμβάνεται στο άρθρο 1 σε σχέση με κάθε Κράτος που δεν αποτελεί μέρος της παρούσας Σύμβασης ή δεν δεσμεύεται από το σχετικό συνημμένο πρωτόκολλο εφ' όσον το τελευταίο δέχεται και εφαρμόζει την παρούσα Σύμβαση ή το σχετικό πρωτόκολλο και το γνωστοποιεί στο Θεματοφύλακα.

3. Ο Θεματοφύλακας θα πληροφορεί αμέσως τα ενδιαφερόμενα Υψηλά Συμβαλλόμενα Μέρη σχετικά με κάθε κοινοποίηση που θα λαμβάνει υπό τους όρους της παρ. 2 του παρόντος άρθρου.

4. Η παρούσα Σύμβαση και τα συνημμένα Πρωτόκολλα από τα οποία δεσμεύεται ένα Υψηλό Συμβαλλόμενο Μέρος θα εφαρμόζονται σε μία ένοπλη σύμβαση εναντίον ενός Υψηλού Συμβαλλόμενου Μέρους του είδους που αναφέρεται στο άρθρο 1, παράγραφος 4, του Πρόσθετου Πρωτοκόλλου Ι στις Συμβάσεις της Γενεύης της 12 Αυγούστου 1949, για την Προστασία Θυμάτων Πολέμου:

α) Όπου το Υψηλό Συμβαλλόμενο Μέρος αποτελεί επίσης μέρος του Πρόσθετου Πρωτοκόλλου Ι, μία δε αρχή από αυτές που αναφέρονται στο άρθρο 96, παρ. 3 του Πρωτοκόλλου αυτού έχει αναλάβει την υποχρέωση εφαρμογής των Συμβάσεων της Γενεύης και του Πρόσθετου Πρωτοκόλλου Ι σύμφωνα προς το άρθρο 96, παρ. 3 του προειρημένου πρωτοκόλλου και αναλαμβάνει την υποχρέωση να εφαρμόσει την παρούσα Σύμβαση και τα συνημμένα σε αυτήν Πρωτόκολλα, σε σχέση με την εν λόγω σύμβαση, ή

β) Όπου το Υψηλό Συμβαλλόμενο Μέρος δεν αποτελεί μέρος του Πρόσθετου Πρωτοκόλλου Ι και μία αρχή του τύπου που αναφέρεται στο παραπάνω εδάφιο (α) αποδέχεται και εφαρμόζει τις υποχρεώσεις των Συμβάσεων της Γενεύης και της παρούσας Σύμβασης και των σχετικών συνημμένων πρωτοκόλλων σε σχέση με τη

σύρραξη αυτή. Μία τέτοια αποδοχή και εφαρμογή θα έχει σε σχέση με την εν λόγω σύρραξη τις παρακάτω συνέπειες:

I) Οι Συμβάσεις της Γενεύης και η παρούσα Σύμβαση και τα σχετικά συνημμένα σε αυτήν Πρωτόκολλα τίθενται άμεσα σε ισχύ για τα μέρη στη σύρραξη.

II) Η προειρημένη αρχή αναλαμβάνει τα ίδια δικαιώματα και υποχρεώσεις με εκείνα που ανελήφθησαν από ένα Υψηλό Συμβαλλόμενο Μέρος στις Συμβάσεις της Γενεύης, στην παρούσα Σύμβαση και στα σχετικά συνημμένα σε αυτήν Πρωτόκολλα, και

III) Οι Συμβάσεις της Γενεύης, η παρούσα Σύμβαση και τα σχετικά συνημμένα σε αυτήν πρωτόκολλα δεσμεύουν εξ ίσου όλα τα Μέρη στη σύρραξη.

Το Υψηλό Συμβαλλόμενο Μέρος και η αρχή μπορούν επίσης να συμφωνήσουν να αποδεχθούν και να εφαρμόσουν τις υποχρεώσεις που προβλέπει το Πρόσθετο Πρωτόκολλο I στις Συμβάσεις της Γενεύης υπό τον όρο της αμοιβαιότητας.

Άρθρο 8

Αναθεώρηση και τροποποιήσεις

1. (α) Σε οποιονδήποτε χρόνο μετά την έναρξη ισχύος της παρούσας Σύμβασης κάθε Υψηλό Συμβαλλόμενο Μέρος μπορεί να προτείνει τροπολογίες στην παρούσα Σύμβαση ή σε οποιοδήποτε συνημμένο πρωτόκολλο από το οποίο δεσμεύεται. Κάθε πρόταση για τροποποίηση θα ανακοινώνεται στο Θεματοφύλακα, ο οποίος θα την κοινοποιεί σε όλα τα Υψηλά Συμβαλλόμενα Μέρη και θα ζητά τις απόψεις τους για το αν πρέπει να συγκληθεί διάσκεψη για να εξετάσει την πρόταση. Αν συμφωνεί με αυτό μία πλειοψηφία όχι μικρότερη από δεκαοκτώ εκ των Υψηλών Συμβαλλομένων Μερών, θα συγκαλέσει αμέσως διάσκεψη στην οποία θα προσκληθούν όλα τα Υψηλά Συμβαλλόμενα Μέρη. Τα Κράτη που δεν συμμετέχουν στη Σύμβαση αυτή θα προσκληθούν στη σύνοδο ως παρατηρητές.

(β) Μία τέτοια διάσκεψη μπορεί να συμφωνήσει σχετικά με τις τροποποιήσεις που θα υιοθετηθούν και θα τεθούν σε ισχύ με τον ίδιο τρόπο όπως η παρούσα Σύμβαση και τα συνημμένα σε αυτήν Πρωτόκολλα υπό τον όρο ότι τροποποιήσεις της παρούσας Σύμβασης μπορούν να υιοθετηθούν μόνο από τα Υψηλά Συμβαλλόμενα Μέρη και ότι τροποποιήσεις σε ένα συγκεκριμένο συνημμένο Πρωτόκολλο μπορεί να υιοθετηθούν μόνο από τα Υψηλά Συμβαλλόμενα Μέρη που δεσμεύονται από το Πρωτόκολλο αυτό.

2. (α) Σε οποιονδήποτε χρόνο μετά την έναρξη ισχύος της παρούσας Σύμβασης κάθε Υψηλό Συμβαλλόμενο Μέρος μπορεί να προτείνει πρόσθετα Πρωτόκολλα, σχετικά με άλλες κατηγορίες συμβατικών όπλων που δεν καλύπτονται από τα υφιστάμενα Πρωτόκολλα.

Κάθε τέτοια πρόταση περί πρόσθετου Πρωτοκόλλου θα ανακοινώνεται στο Θεματοφύλακα, ο οποίος θα την κοινοποιεί σε όλα τα Υψηλά Συμβαλλόμενα Μέρη, σύμφωνα με προς την παρ. 1, εδάφιο (α) του άρθρου αυτού. Αν συμφωνήσει σχετικά μία πλειοψηφία όχι μικρότερη από δεκαοκτώ από τα Υψηλά Συμβαλλόμενα Μέρη, ο Θεματοφύλακας θα συγκαλέσει αμέσως μία διάσκεψη στην οποία θα προσκληθούν όλα τα Κράτη.

(β) Μία τέτοια διάσκεψη μπορεί να συμφωνήσει με την πλήρη συμμετοχή όλων των Κρατών που εκπροσωπούνται στη διάσκεψη πάνω σε πρόσθετα Πρωτόκολλα που θα υιοθετηθούν κατά τον ίδιο τρόπο όπως η παρούσα Σύμβαση, θα επισυναφθούν σ αυτήν και θα τεθούν σε ισχύ σύμφωνα προς τα προβλεπόμενα στις παραγράφους 3 και 4 του άρθρου 5 της παρούσας Σύμβασης.

3. (α) Αν μετά μία περίοδο δέκα ετών από την έναρξη ισχύος της παρούσας σύμβασης δεν έχει συγκληθεί διάσκεψη σύμφωνα προς την παράγραφο 1 εδάφιο (α) ή παράγραφο 2, εδάφιο (α) του παρόντος άρθρου, κάθε Υψηλό Συμβαλλόμενο Μέρος μπορεί να ζητήσει από το Θεματοφύλακα να συγκαλέσει διάσκεψη στην οποία θα προσκληθούν όλα τα Υψηλά Συμβαλλόμενα Μέρη για να αναθεωρήσει το εύρος και τη λειτουργία της παρούσας Σύμβασης και των συνημμένων σ` αυτήν Πρωτοκόλλων και να εξετάσει κάθε πρόταση περί τροποποιήσεων της παρούσας Σύμβασης ή των υφιστάμενων Πρωτοκόλλων. Κράτη που δεν αποτελούν μέρη στην παρούσα Σύμβαση θα προσκληθούν να παραστούν στη διάσκεψη ως παρατηρητές. Η διάσκεψη μπορεί να συμφωνήσει με τις τροποποιήσεις που θα υιοθετηθούν και θα τεθούν σε ισχύ σύμφωνα προς την ανωτέρω παρ. 2 εδ. (β).

(β) Κατά τη διάσκεψη αυτή θα πρέπει επίσης να δοθεί προσοχή σε κάθε πρόταση περί πρόσθετων Πρωτοκόλλων σχετικά με άλλες κατηγορίες συμβατικών όπλων που δεν καλύπτονται από τα υφιστάμενα συνημμένα Πρωτόκολλα. Όλα τα εκπροσωπούμενα στη διάσκεψη Κράτη μπορούν να συμμετάσχουν πλήρως στη μελέτη των προτάσεων αυτών. Κάθε πρόσθετο πρωτόκολλο θα υιοθετείται κατά τον ίδιο τρόπο με την παρούσα Σύμβαση, θα επισυνάπτεται σ` αυτήν και θα τίθεται σε ισχύ κατά τα προβλεπόμενα στις παραγράφους 3 και 4 του άρθρου 5 της παρούσας Σύμβασης.

(γ) Μία διάσκεψη του είδους αυτού μπορεί να εξετάσει εάν θα πρέπει να προβλεφθεί η σύγκληση μίας περαιτέρω διάσκεψης μετά από αίτηση οιοδήποτε Υψηλού Συμβαλλομένου Μέρους εφ' όσον μετά από την παρέλευση περιόδου ίσης προς εκείνη που αναφέρεται στην παράγρ. 3, εδάφιο (α) αυτού του άρθρου, δεν έχει συγκληθεί διάσκεψη σύμφωνα με την παράγραφο 1 εδ. (α) ή παράγρ. 2, εδ. (α) του παρόντος άρθρου.

Άρθρο 9

Καταγγελία

1. Κάθε Υψηλό Συμβαλλόμενο Μέρος μπορεί να καταγγείλει την παρούσα Σύμβαση ή οποιοδήποτε από τα συνημμένα Πρωτόκολλά της με σχετική γνωστοποίηση προς το Θεματοφύλακα.
2. Κάθε παρόμοια καταγγελία δεν θα ισχύσει πριν παρέλθει ένας χρόνος από την παραλαβή από το Θεματοφύλακα της κοινοποίησης καταγγελίας. Εάν παρ' όλα αυτά κατά την παρέλευση του έτους αυτού το καταγγέλλον Υψηλό Συμβαλλόμενο Μέρος εμπλακεί σε μία από τις καταστάσεις που αναφέρονται στο άρθρο 1, το Μέρος θα εξακολουθεί να δεσμεύεται από τις υποχρεώσεις της παρούσας Σύμβασης και των σχετικών συνημμένων Πρωτοκόλλων μέχρι τη λήξη της ένοπλης σύρραξης ή της κατάληψης και, εν πάσει περιπτώσει, μέχρι το πέρας των επιχειρήσεων που συνδέονται προς την τελική απελευθέρωση, τον επαναπατρισμό ή την αποκατάσταση του προσώπου που προστατεύεται από τους κανόνες του διεθνούς δικαίου που εφαρμόζονται στις ένοπλες συρράξεις και στην περίπτωση οιοδήποτε συνημμένου Πρωτοκόλλου που περιέχει διατάξεις που αφορούν καταστάσεις στις οποίες τα Ηνωμένα Έθνη πραγματοποιούν ειρηνευτικές ή παρόμοιες δραστηριότητες ή αποστολή παρατηρητών στην εν λόγω περιοχή, μέχρι τη λήξη των δραστηριοτήτων αυτών.
3. Κάθε καταγγελία της παρούσας Σύμβασης θα θεωρείται ότι εφαρμόζεται εξ ίσου για όλα τα συνημμένα πρωτόκολλα που δεσμεύουν το καταγγέλλον Υψηλό Συμβαλλόμενο Μέρος.
4. Κάθε καταγγελία θα ισχύει μόνο ως προς το καταγγέλλον Υψηλό Συμβαλλόμενο Μέρος.
5. Οποιαδήποτε καταγγελία δεν θα επηρεάζει τις υποχρεώσεις που ήδη αναλαμβάνονται λόγω της ύπαρξης ένοπλης σύρραξης, σύμφωνα με την παρούσα Σύμβαση και τα συνημμένα σε αυτήν Πρωτόκολλα, από το καταγγέλλον Υψηλό Συμβαλλόμενο Μέρος για οποιαδήποτε πράξη που έχει λάβει χώρα πριν από τον χρόνο θέσης σε ισχύ της καταγγελίας.

Άρθρο 10

Θεματοφύλακας

1. Ο Γενικός Γραμματεύς των Ηνωμένων Εθνών θα είναι ο Θεματοφύλακας της παρούσας Σύμβασης και των συνημμένων Πρωτοκόλλων της.
2. Επιπροσθέτως προς τα συνήθη καθήκοντά του, ο Θεματοφύλακας θα πληροφορεί όλα τα Κράτη σχετικά με:

- α) Υπογραφές της παρούσας Σύμβασης σύμφωνα με το άρθρο 3
- β) Καταθέσεις εγγράφων επικύρωσης, αποδοχής έγκρισης, ή προσχώρησης στην παρούσα Σύμβαση, τα οποία κατατίθενται σύμφωνα με το άρθρο 4.
- γ) Κοινοποιήσεις περί αποδοχής δέσμευσης από τα συνημμένα Πρωτόκολλα σύμφωνα με το άρθρο 4.
- δ) Τις ημερομηνίες έναρξης ισχύος της παρούσας σύμβασης και κάθε συνημμένου σε αυτήν Πρωτοκόλλου σύμφωνα με το άρθρο 5, και
- ε) Κοινοποιήσεις καταγγελίας που ελήφθησαν σύμφωνα με το άρθρο 9, και της ημερομηνίας θέσης αυτών σε ισχύ.

Άρθρο 11

Αυθεντικά κείμενα

Το πρωτότυπο της παρούσας Σύμβασης με τα συνημμένα Πρωτόκολλα, τα κείμενα των οποίων στα Αραβικά, Κινέζικα, Αγγλικά, Γαλλικά, Ρωσικά και Ισπανικά είναι εξ ίσου αυθεντικά, θα κατατεθούν στο Θεματοφύλακα, ο οποίος θα διαβιβάσει γνήσια κυρωμένα αντίγραφα της σε όλα τα Κράτη.

Πρωτόκολλο σχετικά με τα μη ανιχνεύσιμα θραύσματα (Πρωτόκολλο I)

Απαγορεύεται η χρήση οποιουδήποτε όπλου της οποίας βασικό αποτέλεσμα είναι ο τραυματισμός με θραύσματα των οποίων η ανίχνευση στο ανθρώπινο σώμα διαφεύγει των ακτινών Χ Πρωτόκολλο σχετικά με τις απαγορεύσεις ή τους περιορισμούς στη χρήση των ναρκών, των παγίδων και άλλων μηχανισμών (Πρωτόκολλο II).

Άρθρο 1

Υλικό πεδίο εφαρμογής

Το παρόν Πρωτόκολλο αφορά τη χερσαία χρήση ναρκών, παγίδων και άλλων μηχανισμών που προσδιορίζονται στο παρόν κείμενο συμπεριλαμβανομένων ναρκών που τοποθετούνται με σκοπό να αποκλείουν ακτές, διαβάσεις υδάτινων οδών ή ποταμών. Δεν εφαρμόζονται όμως στη χρήση ναρκών εναντίον πλοίων είτε στη θάλασσα είτε σε υδάτινες οδούς της ενδοχώρας.

Άρθρο 2

Ορισμοί

Για το σκοπό του παρόντος Πρωτοκόλλου:

1. "Νάρκη" σημαίνει κάθε πολεμοφόδιο που τοποθετείται υπό το έδαφος, στο έδαφος ή κοντά σ αυτό ή σε άλλη περιοχή επιφανείας και προορίζεται να εκπυρσοκροτήσει ή να εκραγεί λόγω της παρουσίας, προσέγγισης ή επαφής ενός προσώπου ή ενός οχήματος, η δε "από απόσταση εξαπολυόμενη νάρκη" σημαίνει κάθε νάρκη που

εξαπολύεται από πυροβόλα, πύραυλο, όλμο ή παρόμοιο μέσο ή ρίπτεται από αεροπλάνο.

2. "Παγίδα" σημαίνει κάθε συσκευή ή υλικό που προέρχεται, κατασκευάζεται ή προσαρμόζεται με σκοπό να σκοτώνει ή να προκαλεί βλάβη και η οποία τίθεται ξαφνικά σε λειτουργία όταν ένα άτομο αγγίζει ή προσεγγίζει ένα φαινομενικά αβλαβές αντικείμενο ή διενεργεί μία φαινομενικά ασφαλή πράξη.

3. "Άλλοι Μηχανισμοί" σημαίνουν χειροκίνητα πυροδοτούμενα πολεμοφόδια και μηχανισμοί που έχουν σκοπό να σκοτώνουν, να τραυματίζουν ή να προκαλούν βλάβη και τα οποία ενεργοποιούνται δια χειρισμού από απόσταση ή αυτόματα μετά από την πάροδο ενός χρονικού διαστήματος.

4. "Στρατιωτικός στόχος" σημαίνει, όταν πρόκειται για αντικείμενα, κάθε αντικείμενο που από τη φύση, την τοποθεσία το σκοπό ή τη χρήση του συμβάλλει αποτελεσματικά σε στρατιωτική δράση και του οποίου η ολική ή μερική καταστροφή, κατάληψη ή ουδετεροποίηση στις εκάστοτε περιστάσεις, προσφέρει ένα σαφές στρατιωτικό πλεονέκτημα.

5. "Μη στρατιωτικά αντικείμενα" είναι όλα τα αντικείμενα που δεν αποτελούν στρατιωτικούς στόχους όπως αυτά ορίζονται στην παράγραφο 4.

6. "Καταγραφή σε πρακτικά" σημαίνει κάθε σωματική, διοικητική ή τεχνική ενέργεια που σκοπό έχει την απόκτηση κάθε διαθέσιμης πληροφορίας που διευκολύνει στον εντοπισμό των ναρκοπεδίων, των ναρκών και των παγίδων για το σκοπό καταχώρησης σε επίσημα πρακτικά.

Άρθρο 3

Γενικοί περιορισμοί στη χρήση ναρκών, παγίδων και άλλων μηχανισμών

1. Το παρόν άρθρο εφαρμόζεται

α) Στις νάρκες

β) Στις παγίδες και

γ) στους άλλους μηχανισμούς.

2. Απαγορεύεται σε οιαδήποτε περίπτωση τα όπλα για τα οποία έχει εφαρμογή το παρόν άρθρο, να στρέφονται είτε προς επίθεση ή άμυνα είτε ως αντίποινα εναντίον αμάχου πληθυσμού ή εναντίον μεμονωμένων πολιτών.

3. Η αδιάκριτη χρήση όπλων στα οποία εφαρμόζεται το παρόν άρθρο απαγορεύεται.

Αδιάκριτη χρήση αποτελεί οποιαδήποτε τοποθέτηση τέτοιων όπλων:

α) που δεν βρίσκεται ή δεν κατευθύνεται προς ένα στρατιωτικό στόχο ή

β) που χρησιμοποιεί μία μέθοδο ή μέσα μεταβίβασης που δεν μπορούν να κατευθυνθούν προς ένα συγκεκριμένο στρατιωτικό στόχο ή

γ) που μπορεί να αναμένεται ότι θα αποτελέσει παρεμπόδιση απώλεια της ζωής άμαχου, τραυματισμό αμάχων, ζημία σε αντικείμενα αμάχων ή ένα συνδυασμό των παραπάνω, κάτι που θα ήταν υπερβολικό σε σχέση με το συγκεκριμένο και άμεσο στρατιωτικό πλεονέκτημα που προβλέφθηκε.

4. Πρέπει να λαμβάνονται όλα τα εφικτά προφυλακτικά μέτρα για την προστασία των αμάχων από τις συνέπειες της χρήσης των όπλων, στα οποία αναφέρεται το παρόν άρθρο. Εφικτά προφυλακτικά μέτρα είναι εκείνα που μπορούν να εφαρμοσθούν ή είναι πρακτικώς δυνατά λαμβανομένων υπόψη όλων των περιστάσεων που συντρέχουν κατά το χρόνο εκείνο, συμπεριλαμβανομένων ανθρωπιστικών και στρατιωτικών παραγόντων.

Άρθρο 4

Περιορισμοί στη χρήση ναρκών διαφορετικών από τις από απόσταση κατευθυνόμενες νάρκες, παγίδες και άλλους μηχανισμούς σε κατοικημένες περιοχές

1. Το άρθρο αυτό εφαρμόζεται σε:

- α) Νάρκες διαφορετικές από τις από απόσταση κατευθυνόμενες νάρκες
- β) Παγίδες και
- γ) άλλους μηχανισμούς.

2. Απαγορεύεται να χρησιμοποιούνται τα όπλα στα οποία εφαρμόζεται το παρόν άρθρο σε οποιαδήποτε πόλη, κωμόπολη, χωριό ή άλλες περιοχές που περιλαμβάνουν παρόμοια συγκέντρωση άμαχου πληθυσμού στις οποίες η μάχη μεταξύ δυνάμεων εδάφους δεν λαμβάνει χώρα ή δεν φαίνεται να είναι επικείμενη, εκτός αν συμβαίνει ένα από τα δύο:

- α) Είναι τοποθετημένα ή ευρίσκονται πολύ κοντά σε στρατιωτικούς στόχους που ανήκουν ή είναι υπό τον έλεγχο του εχθρού ή
- β) έχουν ληφθεί μέτρα για την προστασία των αμάχων από τις συνέπειές τους, παραδείγματος χάριν, η τοποθέτηση προειδοποιητικών σημάτων, η τοποθέτηση σκοπών, η έκδοση προειδοποιήσεων ή η τοποθέτηση κιγκλιδωμάτων.

Άρθρο 5

Περιορισμοί στη χρήση από απόσταση κατευθυνόμενων ναρκών

1. Η χρήση των ναρκών που κατευθύνονται από απόσταση απαγορεύεται εκτός αν οι νάρκες αυτές χρησιμοποιούνται μόνο μέσα σε μία περιοχή που είναι από μόνη της ένας στρατιωτικός στόχος ή που περιέχει στρατιωτικούς στόχους και εκτός αν:

- α) Η τοποθέτησή τους μπορεί να αναγραφεί επακριβώς, σύμφωνα με το άρθρο 7 (I) (α)
- ή

β) χρησιμοποιείται σε κάθε τέτοια νάρκη ένας αποτελεσματικός μηχανισμός εξουδετέρωσης όπως ένας μηχανισμός που τίθεται μόνος του σε λειτουργία και που προορίζεται να καταστήσει αβλαβή μία νάρκη ή να προκαλέσει την αυτοκαταστροφή της όταν προβλέπεται ότι η νάρκη δεν θα χρησιμεύει πια για το στρατιωτικό σκοπό για τον οποίο τοποθετήθηκε στη θέση της ή ένας από απόσταση ελεγχόμενος μηχανισμός που προορίζεται να εξουδετερώσει ή να καταστρέψει μία νάρκη, όταν η νάρκη δεν χρησιμεύει πια για το στρατιωτικό σκοπό για τον οποίο τοποθετήθηκε στη θέση της.

2. Πρέπει να δίδεται επαρκής εκ των προτέρων ειδοποίηση για κάθε πυροδότηση ή πτώση των από απόσταση κατευθυνόμενων ναρκών που μπορεί να προσβάλλουν άμαχο πληθυσμό, εκτός αν οι περιστάσεις δεν το επιτρέπουν.

Άρθρο 6

Απαγόρευση χρήσης ορισμένων παγίδων

1. Χωρίς να θίγονται οι κανόνες του διεθνούς δικαίου του εφαρμοστέου σε ένοπλες συγκρούσεις που σχετίζονται με προδοσία και δόλο, απαγορεύεται σε κάθε περίπτωση να χρησιμοποιείται: α) Οποιαδήποτε παγίδα στη μορφή ενός φαινομενικά αβλαβούς φορητού αντικειμένου που είναι ειδικά προορισμένο και κατασκευασμένο να περιέχει εκρηκτικό υλικό και να πυροδοτείται όταν παρενοχλείται ή όταν προσεγγίζεται ή β) παγίδες που είναι με οποιονδήποτε τρόπο συνδεδεμένες ή συνυφασμένες με

I) διεθνώς ανεγνωρισμένα προστατευτικά εμβλήματα, πινακίδες ή σήματα

II) ασθενή, τραυματισμένα άτομα ή νεκρούς

III) τόπους ταφής ή αποτέφρωσης ή τάφους

IV) εγκαταστάσεις, υλικό, εφόδια ή μεταφορά υγειονομικού

V) παιχνίδια ή άλλα φορητά αντικείμενα ή προϊόντα ειδικά προορισμένα για την τροφοδοσία, υγεία, υγιεινή, ενδυμασία ή εκπαίδευση των παιδιών

VI) τροφή ή ποτό VII) εργαλεία ή συσκευές κουζίνας εκτός από εκείνα των στρατιωτικών εγκαταστάσεων, στρατιωτικών τοποθεσιών ή των αποθηκών στρατιωτικών προμηθειών

VIII) αντικείμενα σαφώς θρησκευτικής φύσης IX) ιστορικά μνημεία, έργα τέχνης ή τόποι λατρείας που αποτελούν την πολιτιστική ή πνευματική κληρονομιά λαών.

X) ζώα ή τα πτώματά τους.

2. Απαγορεύεται σε κάθε περίπτωση να χρησιμοποιείται οποιαδήποτε παγίδα που προορίζεται να προκαλεί περιτό τραυματισμό ή περιτό πόνο.

Άρθρο 7

Καταχώρηση και δημοσίευση της τοποθεσίας ναρκοπεδίων ναρκών και παγίδων

1. Τα μέρη σε μια σύρραξη πρέπει να καταχωρούν την τοποθεσία:

α) Όλων των ναρκοπεδίων που έχουν προσχεδιάσει να τοποθετήσουν και
 β) όλων των περιοχών στις οποίες έγινε, σε ευρεία κλίμακα και εκ των προτέρων
 σχεδιασμένη, χρήση παγίδων.

2. Τα μέρη θα επιδιώξουν να διασφαλίσουν την καταχώρηση της τοποθεσίας όλων
 των άλλων ναρκοπεδίων, ναρκών και παγίδων που έχουν στρωθεί ή που έχουν
 τοποθετηθεί.

3. Όλες οι καταχωρήσεις αυτές πρέπει να τηρηθούν από τα μέρη, τα οποία

α) αμέσως μετά την παύση των ενεργών εχθροπραξιών:

I) θα λάβουν όλα τα απαραίτητα και κατάλληλα μέτρα, συμπεριλαμβανομένης της
 χρήσεως των καταχωρήσεων αυτών, για την προστασία αμάχων από τις συνέπειες
 των ναρκοπεδίων, των ναρκών και των παγίδων και είτε

II) σε περιπτώσεις που οι δυνάμεις μιας από τις δύο πλευρές δεν βρίσκονται στο
 έδαφος της αντίπαλης πλευράς θα διαθέτουν η μία στην άλλη και στον Γενικό
 Γραμματέα των Ηνωμένων Εθνών όλες τις πληροφορίες που έχουν στη διάθεση τους
 σχετικά με την τοποθεσία ναρκοπεδίων, ναρκών και παγίδων στο έδαφος της
 αντίπαλης πλευράς είτε

III) μόλις υπάρξει πλήρης αποχώρηση των δυνάμεων των μερών από το έδαφος του
 αντιπάλου, θα διαθέτουν, στην αντίπαλη πλευρά και στο Γενικό Γραμματέα των
 Ηνωμένων Εθνών κάθε πληροφορία που έχουν στη διάθεσή τους σχετικά με την
 τοποθεσία ναρκοπεδίων, ναρκών και παγίδων στο έδαφος της αντιπάλου πλευράς. β)

στην περίπτωση που μία δύναμη ή αποστολή των Ηνωμένων Εθνών εκτελεί
 δραστηριότητες σε οποιαδήποτε περιοχή θα γνωστοποιούν στην αρχή που
 μνημονεύεται στο άρθρο 8 την πληροφορία αυτή όπως απαιτείται από το άρθρο αυτό
 γ) όποτε είναι δυνατόν, με αμοιβαία συμφωνία, θα φροντίζουν, για τη χορήγηση
 πληροφοριών σχετικά με την τοποθεσία ναρκοπεδίων, ναρκών και παγίδων, ειδικά
 στον έλεγχο παύσης των εχθροπραξιών.

Άρθρο 8

Προστασία δυνάμεων και αποστολών των Ηνωμένων Εθνών από τις συνέπειες των
 ναρκοπεδίων, ναρκών και παγίδων

1. Όταν μία δύναμη ή αποστολή των Ηνωμένων Εθνών ασκεί ειρηνευτικές
 επιχειρήσεις αποστέλλει παρατηρητές ή εκτελεί παρόμοιες επιχειρήσεις σε
 οποιαδήποτε περιοχή, κάθε αντιμαχόμενη πλευρά, αν ζητηθεί από τον αρχηγό
 δύναμης ή αποστολής των Ηνωμένων Εθνών στην περιοχή αυτή κατά το μέτρο του
 δυνατού:

α) θα αφαιρέσει ή θα εξουδετερώσει όλες τις νάρκες ή παγίδες στην περιοχή αυτή.

β) θα λάβει τα απαραίτητα μέτρα για την προστασία της δύναμης ή αποστολής από τις συνέπειες των ναρκοπεδίων, ναρκών και παγίδων ενώ εκτελούν τα καθήκοντά τους και

γ) θα διαθέσει στον αρχηγό της δύναμης ή αποστολής των Ηνωμένων Εθνών στην περιοχή, κάθε πληροφορία που κατέχει η πλευρά, σχετικά με την τοποθεσία ναρκοπεδίων, ναρκών και παγίδων στην περιοχή αυτή.

2. Όταν μία ερευνητική αποστολή των Ηνωμένων Εθνών ασκεί καθήκοντα σε οποιαδήποτε περιοχή, οποιοδήποτε μέρος στην εν λόγω σύρραξη θα φροντίσει για την προστασία της αποστολής αυτής εκτός των περιπτώσεων όπου, λόγω του μεγέθους της αποστολής αυτής, δεν μπορεί να παράσχει επαρκώς την προστασία αυτή. Στην περίπτωση αυτή, θα διαθέσει στον αρχηγό της αποστολής κάθε πληροφορία που κατέχει αναφορικά με την τοποθεσία ναρκοπεδίων, ναρκών και παγίδων στην περιοχή αυτή.

Άρθρο 9

Διεθνής συνεργασία στην άρση ναρκοπεδίων, ναρκών και παγίδων

Μετά την παύση των ενεργών εχθροπραξιών, τα μέρη θα επιδιώξουν να καταλήξουν σε συμφωνία, τόσο μεταξύ των όσο και μεταξύ άλλων Κρατών και με διεθνείς οργανισμούς όπου είναι σκόπιμο, για την παροχή πληροφοριών και την τεχνική και υλική βοήθεια, συμπεριλαμβανομένων σε κατάλληλες περιστάσεις, συνδυασμένων επιχειρήσεων - που είναι απαραίτητες για να αρθούν ή αλλιώς για να εξουδετερωθούν ναρκοπέδια, νάρκες και παγίδες τοποθετημένες επί τόπου κατά τη διάρκεια της σύρραξης.

Τεχνικό παράρτημα συνημμένο στο πρωτόκολλο σχετικά με τις απαγορεύσεις ή περιορισμούς στη χρήση ναρκών, παγίδων και άλλων μηχανισμών

(Πρωτόκολλο II) Κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με την καταχώρηση

Όποτε προκύπτει μια υποχρέωση για την καταχώρηση τοποθεσιών ναρκοπεδίων, ναρκών και παγίδων σύμφωνα με το Πρωτόκολλο, θα λαμβάνονται υπ' όψη οι παρακάτω κατευθυντήριες γραμμές.

1. Αναφορικά με τα προσχεδιασμένα ναρκοπέδια και την ευρεία και προσχεδιασμένη χρήση παγίδων:

α) θα έπρεπε να συντάσσονται χάρτες, διαγράμματα ή να γίνονται άλλες καταχωρήσεις με τέτοιο τρόπο, ώστε να δείχνουν την έκταση του ναρκοπεδίου ή της περιοχής των παγίδων και

β) θα έπρεπε να εξειδικεύεται η τοποθεσία του ναρκοπεδίου ή της περιοχής των παγίδων σε σχέση με συντεταγμένες σημείου μοναδικής αναφοράς και με

υπολογιζόμενες διαστάσεις της περιοχής που περιέχει νάρκες και παγίδες σε σχέση με το σημείο μοναδικής αναφοράς.

2. Αναφορικά με άλλα ναρκοπέδια, νάρκες και παγίδες που στρώνονται ή που τοποθετούνται:

Κατά το μέτρον του δυνατού, η σχετική πληροφόρηση που εξειδικεύεται στην ανωτέρω παράγραφο 1 πρέπει να καταχωρείται έτσι ώστε να επιτρέπει την αναγνώριση περιοχών που περιέχουν ναρκοπέδια, νάρκες και παγίδες.

Πρωτόκολλο σχετικό με τις απαγορεύσεις ή τους περιορισμούς στη χρήση των εμπρηστικών όπλων

(Πρωτόκολλο III)

Άρθρο 1

Ορισμοί

Για το σκοπό του παρόντος Πρωτοκόλλου: 1. "Εμπρηστικό όπλο" σημαίνει κάθε όπλο ή πολεμοφόδιο που προορίζεται κυρίως να ανάβει φωτιά σε αντικείμενα ή να προκαλεί έγκαυμα σε άτομα μέσω της δράσης φλόγας, θερμότητας ή του συνδυασμού τους παραγόμενο από μία αντίδραση ή ουσία που κατευθύνεται στο στόχο.

α) Εμπρηστικά όπλα μπορούν να λαμβάνουν παραδείγματος χάριν την μορφή φλογοβόλων, νάρκες εξακοντίζουσες τοποθετημένα σε αυτά υλικά σε επιθυμητή κατεύθυνση, βλημάτων ρουκετών, χειροβομβίδων, ναρκών, βομβών και άλλων δοχείων που περιέχουν εμπρηστικές ουσίες.

β) Τα εμπρηστικά όπλα δεν περιλαμβάνουν:

I) πολεμοφόδια που μπορεί να έχουν παρεμπόπτοντα εμπρηστικά αποτελέσματα, όπως φωτοβόλα, τροchioδεικτικά καπνογόνα ή σηματοδοτικά συστήματα

II) πολεμοφόδια προορισμένα να συνδυάζουν διείσδυση, έκρηξη ή θρυμματισμό με πρόσθετα εμπρηστικά αποτελέσματα όπως διατρητικά βλήματα θωράκισης, βλήματα θρυμματισμού, εκρηκτικές βόμβες και παρόμοια πολεμοφόδια με συνδυασμένα αποτελέσματα, στα οποία το εμπρηστικό αποτέλεσμα δεν είναι ειδικά σχεδιασμένο για να προκαλέσει εγκαύματα σε άτομα, αλλά για να χρησιμοποιηθεί εναντίον στρατιωτικών στόχων όπως τεθωρακισμένα οχήματα, αεροπλάνα και στρατιωτικά συγκροτήματα ή εγκαταστάσεις.

2. "Συγκέντρωση αμάχων" σημαίνει οποιαδήποτε συγκέντρωση αμάχων είτε είναι μόνιμη είτε προσωρινή, όπως σε κατοικημένα μέρη πόλεων ή σε κατοικημένες κωμοπόλεις ή χωριά, ή σε στρατόπεδα ή φάλαγγες προσφύγων ή διακομιζομένων από επικίνδυνες περιοχές, ή ομάδων από νομάδες.

3. "Στρατιωτικός στόχος" σημαίνει, καθόσον αφορά αντικείμενα κάθε αντικείμενο το οποίο από τη φύση του, τη θέση του, το σκοπό του ή τη χρήση του συμβάλλει αποτελεσματικά σε στρατιωτική δράση και η ολική ή μερική καταστροφή του οποίου, η κατάληψη ή η εξουδετέρωσή του, στις περιστάσεις που υφίστανται, κατά το χρόνο εκείνο, προσφέρει ένα σαφές στρατιωτικό πλεονέκτημα.

4. "Μη στρατιωτικά αντικείμενα" σημαίνουν όλα τα αντικείμενα που δεν αποτελούν στρατιωτικά αντικείμενα όπως αυτοί ορίζονται στην παράγραφο 3.

5. "Εφικτές προφυλάξεις" είναι οι προφυλάξεις εκείνες που είναι εφαρμόσιμες ή πρακτικά δυνατές λαμβάνοντας υπόψη όλες τις περιστάσεις που υφίστανται κατά το χρόνο εκείνο, συμπεριλαμβανομένων ανθρωπιστικών και στρατιωτικών δεδομένων.

Άρθρο 2

Προστασία αμάχων και μη στρατιωτικών αντικειμένων

1. Απαγορεύεται σε κάθε περίπτωση να γίνεται αντικείμενο επίθεσης με εμπρηστικά όπλα ο άμαχος πληθυσμός στο σύνολό του ή επί μέρους άμαχοι ή σε μη στρατιωτικά αντικείμενα. 2. Απαγορεύεται σε κάθε περίπτωση οποιοδήποτε στρατιωτικό αντικείμενο που ευρίσκεται μέσα σε συγκέντρωση αμάχων να γίνεται αντικείμενο επίθεσης από κατευθυνόμενα από αέρος εμπρηστικά όπλα.

3. Απαγορεύεται περαιτέρω να γίνεται αντικείμενο επίθεσης οποιοδήποτε στρατιωτικό αντικείμενο που ευρίσκεται μέσα σε συγκεντρώσεις πολιτών, με εμπρηστικά όπλα διαφορετικά από τα αεροκατευθυνόμενα εμπρηστικά όπλα, εκτός όταν ένας τέτοιος στρατιωτικός στόχος σαφώς διαχωρίζεται από τα σημεία συγκέντρωσης των αμάχων και έχουν ληφθεί όλες οι εφικτές προφυλάξεις με σκοπό τον περιορισμό των εμπρηστικών συνεπειών στο στρατιωτικό αντικείμενο και την αποφυγή, και σε κάθε περίπτωση την ελαχιστοποίηση, του πιθανού θανάτου ή τραυματισμού αμάχων και καταστροφής μη στρατιωτικών αντικειμένων.

4. Απαγορεύεται να γίνονται αντικείμενα επίθεσης με εμπρηστικά όπλα δάση ή άλλα είδη εκτάσεων καλυμμένα με φυτά, εκτός από την περίπτωση που αυτά τα φυσικά στοιχεία χρησιμοποιούνται για κάλυψη, συγκάλυψη ή παραλλαγή πολεμιστών ή άλλων στρατιωτικών αντικειμένων, ή αποτελούν τα ίδια στρατιωτικά αντικείμενα. Απόφαση σχετικά με τα οπλικά συστήματα μικρού διαμετρήματος υιοθετήθηκε από τη συνδιάσκεψη κατά την 7η συνάντηση ολομέλειας 23 Σεπτεμβρίου 1979

Η Συνδιάσκεψη των Ηνωμένων Εθνών σχετικά με τις Απαγορεύσεις ή τους Περιορισμούς Χρήσης Ορισμένων Συμβατικών Όπλων.

Υπενθυμίζοντας την απόφαση 32/152 της 19 Δεκεμβρίου 1977 της Γενικής Συνέλευσης των Ηνωμένων Εθνών, έχοντας επίγνωση των συνεχών εξελίξεων των οπλικών συστημάτων μικρού διαμετρήματος (δηλαδή όπλων και βλημάτων).

Θεωρώντας αναγκαίο να αποφευχθεί μία περιττή αύξηση των βλαβερών συνεπειών των οπλικών αυτών συστημάτων,

Υπενθυμίζοντας τη συμφωνία που ενσωματώθηκε στη Δήλωση της Χάγης της 29 Ιουλίου 1899, σχετικά με την αποχή κατά τη διάρκεια διεθνούς ένοπλης σύρραξης, από τη χρήση σφαιρών που επεκτείνονται ή απλώνονται εύκολα μέσα στο ανθρώπινο σώμα,

Έχοντας την πεποίθηση ότι είναι επιθυμητό να καθορισθούν επακριβώς οι τραυματικές συνέπειες των συγχρόνων και μελλοντικών οπλικών συστημάτων μικρού διαμετρήματος συμπεριλαμβανομένων των διαφόρων παραμέτρων που επηρεάζουν τη μεταβίβαση ενέργειας και τον τραυματικό μηχανισμό των συστημάτων αυτών.

1 . Λαμβάνει υπόψη, με εκτίμηση την εντατική έρευνα που διενεργείται σε εθνικό και σε διεθνές επίπεδο στον τομέα των τραυμάτων που προξενούνται από πυραύλους ειδικότερα σχετικά με οπλικά συστήματα μικρού διαμετρήματος, όπως τεκμηριώθηκε κατά τη διάρκεια της Συνόδου.

2. Θεωρεί ότι η έρευνα αυτή και ο διεθνής διάλογος επί του θέματος έχει οδηγήσει σε μία αυξημένη κατανόηση των τραυματικών αποτελεσμάτων των οπλικών συστημάτων μικρού διαμετρήματος και των εμπλεκόμενων παραμέτρων.

3. Πιστεύει ότι μία τέτοια έρευνα, συμπεριλαμβανομένης της δοκιμασίας οπλικών συστημάτων μικρού διαμετρήματος, πρέπει να συνεχισθεί με την προοπτική να αναπτυχθεί τυποποιημένη μεθοδολογία αξιολόγησης σχετική με τις βαλλιστικές παραμέτρους και τα ιατρικά αποτελέσματα των συστημάτων αυτών.

4. Καλεί τις Κυβερνήσεις να διενεργήσουν περαιτέρω έρευνα, συνδυασμένη ή ατομική, σχετικά με τα τραυματικά αποτελέσματα των οπλικών συστημάτων μικρού διαμετρήματος και να ανακοινώσουν, όπου είναι δυνατόν, τα ευρήματα και τα συμπεράσματά τους.

5. Χαιρετίζει την αναγγελία ότι θα συγκληθεί ένα διεθνές επιστημονικό συμπόσιο στο Gothen-burg της Σουηδίας, τέλος 1980 ή 1981 , σχετικά με τις βαλλιστικές πληγές και ελπίζει ότι τα αποτελέσματα του συμποσίου θα γνωστοποιηθούν στην επιτροπή των Ηνωμένων Εθνών για τον Αφοπλισμό, στην Επιτροπή Αφοπλισμού και άλλα ενδιαφερόμενα μέρη.

6. Απευθύνει έκκληση σε όλες τις Κυβερνήσεις να δείχνουν την περισσότερη δυνατή προσοχή στην ανάπτυξη συστημάτων όπλων μικρού διαμετρήματος έτσι ώστε να

αποφευχθεί μία περαιτέρω επαύξηση των τραυματικών συνεπειών παρόμοιων συστημάτων.

Άρθρο δεύτερο

Η ισχύς του νόμου αυτού αρχίζει από τη δημοσίευσή του στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, της δε κυρουμένης Σύμβασης από την ολοκλήρωση της διαδικασίας του άρθρου 5, παρ. 2 αυτής».⁹²

ΠΡΩΤΟΓΕΝΕΙΣ ΠΗΓΕΣ, ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ ΚΑΙ ΑΡΘΡΟΓΡΑΦΙΑ

ΠΡΩΤΟΓΕΝΕΙΣ ΠΗΓΕΣ

IHRC. Myths and Realities about Incendiary Weapons. Memorandum to Delegates of the 2018 Meeting of States Parties to the Convention on Conventional Weapons, November 2018,

RICR. Review of the Legality of weapons: a new approach, vol. 81, No 835, IRRC September 1999.

The Sydney Morning Herald, Napalm by another name: Pentagon denial goes up in flames, <https://www.smh.com.au/world/middle-east/napalm-by-another-name-pentagon-denial-goes-up-in-flames-20030809-gdh8h0.html> (Πρόσβαση, 20/08/21).

HRW, An Overdue Review: Addressing Incendiary Weapons in the Contemporary Context, 20 November 2017, www.hrw.org/news/2017/11/20/overdue-review-addressing-incendiary-weapons-contemporary-context (Πρόσβαση 16 /09/2021).

HRW, From Condemnation to Concrete Action: A Five-Year Review of Incendiary Weapons, 5 November 2015, <https://www.hrw.org/news/2015/11/05/condemnation-concrete-action-five-year-review-incendiary-weapons>. (Πρόσβαση 20/09/21).

HRW. Statement on Incendiary Weapons, UN General Assembly First Committee on Disarmament and International Security, (Πρόσβαση 12/09/2021).

HRW, Rain of Fire-Israel's Unlawful Use of White Phosphorus in Gaza, 2009, (Πρόσβαση 12/09/2021).

⁹² Νόμος 1979/1991, ΦΕΚ 186/Α/9-12-1991

Κύρωση Σύμβασης για την απαγόρευση ή περιορισμό χρήσης ορισμένων συμβατικών όπλων που μπορούν να θεωρηθούν ως εξαιρετικώς επιβλαβή ή ως προκαλούντα αδιακρίτως αποτελέσματα μετά των τριών Πρωτοκόλλων και της συνημμένης απόφασης.- (Α' 186), <https://www.e-nomothesia.gr/diethneis-sunthekes/nomos-1979-1991-phkek-186a-9-12-1991.html> (Πρόσβαση, 25/10/21).

HRW, Afganistan: NATO should 'come clean' on White Phosphorus, 8 May 2009, (Πρόσβαση 12/09/2021).

I RRC, International Review of the Red Cross, No 279, November-December 1990. (Πρόσβαση 14/09/2021).

IHRC. Incendiary Weapons: Assessing the Problem, February 2021, (Πρόσβαση 14/09/2021).

IRRC, Review of the legality of weapons: a new approach, The SlrUS Project, Robin M. Coupland, September 1999, vol.81 No 835, σελ.583 (Πρόσβαση 19/10/21).

ICRC, The SlrUS Project, Robin M. Coupland PRCS, Geneva, 1997(Πρόσβαση 20/10/21).

Hao Tian et al., "Epidemiology and Outcome Analysis of Facial Burns: A Retrospective Multicentre Study 2011–2015," Burns, vol. 46 (2020), p 719, 724. <https://www.researchgate.net/scientific-contributions/Hao-Tian-2142857228> (Πρόσβαση, 20/9/21).

Νόμος 1979 (1991), Κύρωση σύμβασης για την απαγόρευση ή περιορισμό χρήσης ορισμένων συμβατικών όπλων, που μπορούν να θεωρηθούν ως εξαιρετικώς επιβλαβή ή ως προκαλούντα αδιακρίτως αποτελέσματα μετά των τριών Πρωτοκόλλων και της συνημμένης απόφασης, ΦΕΚ 186 Α (9/12/1991).

Human Rights Watch-IHRC video interview with Dr. Rola Hallam, October 15, 2020, <https://www.youtube.com/watch?v=zfbigT9l0Qg> (Πρόσβαση, 22/9/21).

ICRC, <https://ihl-databases.icrc.org/applic/ihl/ihl.nsf>, Πρωτόκολλο για τις απαγορεύσεις ή τους περιορισμούς στη χρήση εμπρηστικών όπλων (Πρωτόκολλο III). Γενεύη, 10 Οκτωβρίου 1980. (Πρόσβαση 25 /10/21).

HRW, Memo to Convention on Conventional Weapons Delegates The Need to Re-Visit Protocol III on Incendiary Weapons, November 22, 2010 www.hrw.org/news/2010/11/22/memo-convention-conventional-weapons-delegates (Πρόσβαση, 03/11/21).

United Nations, Security Council, Resolution 1540 (2004), Distr.: General 28 April 2004. <https://unispal.un.org/unispal.nsf> , (Πρόσβαση, 4/11/21).

IHRC, Incendiary Weapons: Assesing the problem, February 2021, www.hrw.org/sites/default/files/media_2021/02/IW_final2.pdf (Πρόσβαση, 8/11/21).

Διεθνής Επιτροπή Ερυθρού Σταυρού, Dr Marcel Junod, Πολεμιστής χωρίς όπλα, Δεκέμβριος 2019, https://www.icrc.org/en/download/file/149788/0350_122_livregrec_hr.pdf (Πρόσβαση, 8/11/21).

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ζάικος Ν., Η Επιτροπή Διεθνούς Δικαίου των Ηνωμένων Εθνών, Θεσσαλονίκη, Εκδόσεις Σάκκουλα, 2002.

Αντωνόπουλος Κ - Μαγκλιβέρας Κ., Το Δίκαιο της Διεθνούς Κοινωνίας, έκδοση 3η, Αθήνα, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, 2017.

Ρούκουνας Εμμ., Δημόσιο Διεθνές Δίκαιο, Αθήνα, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη 2015.

Κουσκουβέλης Ι., Θεωρία Διεθνών Σχέσεων: Αποτροπή και Πυρηνική Στρατηγική στον Ψυχρό Πόλεμο, Αθήνα, Εκδόσεις Ποιότητα, 2000.

Κορρές Κ. Θεόδωρος, Υγρόν πυρ, Θεσσαλονίκη, Εκδόσεις Βάνιας, 1989.

Waltz N. Kenneth, Θεωρία Διεθνούς Πολιτικής, Αθήνα, Εκδόσεις Ποιότητα, 2011, μτφ. Κ.Κολιόπουλος.

W.H. Boothby, Weapons and the law of armed conflict, Oxford University Press, 2016.

The United Kingdom Manual of Military Law, Part III, 1958.

ΓΕΣ, Γενικά Περί Στρατιωτικών Εκρηκτικών Υλών (Τεχνικό Εγχειρίδιο 34-214), Τυπογραφείο Ελληνικού Στρατού, Αθήνα, 2013.

ΓΕΣ, Απολύμανση σε ΧΒΡΠ Περιβάλλον (ΕΕ 141-60), Τυπογραφείο Ελληνικού Στρατού, Αθήνα, 2021.

ΑΡΘΡΟΓΡΑΦΙΑ

Βικιπαίδεια, Jean Simon Pictet, https://en.wikipedia.org/wiki/Jean_Pictet (Πρόσβαση 8/9/2021).

Βικιπαίδεια. Φλογοβόλο, <https://el.wikipedia.org/wiki/φλογοβόλο> (Πρόσβαση 19/7/21).

Βικιπαίδεια. Εμπρηστικά φυσίγγια, https://el.wikipedia.org/wiki/7.62_χ_54mmR (Πρόσβαση, 19/8/21).

Βικιπαίδεια, Βόμβα Mark 77, https://en.wikipedia.org/wiki/Mark_77_bomb (Πρόσβαση, 20/08/21).

Βικιπαίδεια. Total body surface area, 6 July 2018, https://en.wikipedia.org/wiki/Total_body_surface_area (Πρόσβαση 20/09/21).

UNHCR, HRW-Israel: Strengthen White Phosphorus Phase-Out, 19 May 2013, <https://www.refworld.org/docid/519b4b234.html> (Πρόσβαση 14/09/2021).

Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, Επικαιροποιημένες Κατευθυντήριες Γραμμές της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την προώθηση της συμμόρφωσης προς το Διεθνές Ανθρωπιστικό Δίκαιο (ΔΑΔ), 2009/C 303/06, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL> (Πρόσβαση, 8/9/2021).

<https://defensegr.wordpress.com/2020/08/23/ta-emprhstika-mpalonia-sto-israel> (Πρόσβαση, 21/07/21).

The Jus in Bello of White Phosphorus: Getting the Law Correct, By Matthew J. Aiesi Tuesday, November 26, 2019, 8:00 AM, <https://www.lawfareblog.com/jus-bello-white-phosphorus-getting-law-correct> , (Πρόσβαση, 14/09/2021).

The Journal of Craniofacial Surgery & Volume 21, Number 5, Management of War-Related Burn Injuries: Lessons Learned From Recent Ongoing Conflicts Providing Exceptional Care in Unusual Places, September 2010, <https://shadyhayek.com/wp-content/uploads/2012/02/Management-of-War-Related-Burn-Injuries-Lessons-Learned-From-Recent-Ongoing-Conflicts-Providing-Exceptional-Care-in-Unusual-Places.pdf>, (Πρόσβαση, 21/9/21).

Ελληνική Δημοκρατία, Υπουργείο Εξωτερικών, Μη – Διασπορά και Αφοπλισμός (Όπλα Μαζικής Καταστροφής), www.mfa.gr/exoteriki-politiki/pagkosmia-zitimata/aphoplismos-opla-mazikes-katastrophes.html (Πρόσβαση, 3/11/21).